

Lidingö
stad

2025-01-09

LS 2023/110

Samrådsredogörelse

Översiktsplan

Lidingö Stad

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	3
	Uppdrag.....	3
2	Hur samrådet gått till	3
	Myndigheter och grannkommuner	3
	Lidingö stad	4
	Politiska partier	4
	Föreningar, organisationer och företag	4
	Övriga personer	5
3	Sammanfattning av inkomna synpunkter	5
	Myndigheter, organisationer.....	5
	Lidingö stad	45
	Politiska partier Lidingö stad	52
	Privatpersoner	81
4	Sammanfattande bedömning och förslag till vidare handläggning.....	89

1 Bakgrund

Uppdrag

Enligt plan- och bygglagen ska alla kommuner ha en antagen översiktsplan som omfattar hela kommunen. Den ska spegla den politiska majoritetens uppfattning och beslutas av kommunfullmäktige. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen är även vägledande vid detaljplanering, bygglovsprövning utanför detaljplanelagt område och andra tillståndsprövningar.

2 Hur samrådet gått till

I enlighet med kommunstyrelsens beslut 8 april 2024 § 39 har samråd hållits om översiktsplanen. Samrådet ägde rum under tiden 15 april - 10 juni. Informationen sändes ut till Länsstyrelsen, Region Stockholm och grannkommuner (Nacka kommun, Stockholms stad, Danderyds kommun och Vaxholms stad). Handlingarna har under samrådstiden visats i stadshuset samt på Lidingö stads webbplats.

Den 13 maj hölls ett samrådsmöte i stadshuset där allmänheten fick möjlighet att ställa frågor om samrådsförslaget till politiker och tjänstemän.

Totalt har 42 yttranden inkommit under samrådstiden. Danderyds kommun avstod från att yttra sig och redovisas därför inte i sammanfattningen av inkomna synpunkter. Nedan sammanfattas inkomna synpunkter. Yttrandena i sin helhet finns tillgängliga på miljö- och stadsbyggnadskontoret.

Myndigheter och grannkommuner

	Avstår från yttrande	Yttrande utan erinran/ med tillstyrkan	Yttrande med synpunkter/ krav
Länsstyrelsen			X
Region Stockholm			X
Svenska kraftnät			X
Energimyndigheten			X
Försvarsmakten			X
Luftfartsverket		X	
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)			X
Post- och telestyrelsen		X	
Statens geotekniska institut			x
Sjöfartsverket		X	
Tillväxtverket			X

Skogsstyrelsen		X	
Trafikverket			X
Stockholms stad			X
Danderyds kommun	X		
Nacka kommun			X

Lidingö stad

	Avstår från yttrande	Yttrande utan erinran/ med tillstyrkan	Yttrande med synpunkter/ krav
Fastighetsnämnden			X
Kultur- och fritidsnämnden			
Miljö- och hälsoskydds-enheten			X
Omsorgs- och socialnämnden		X	
Tekniska nämnden			X
Utbildningsnämnden		X	

Politiska partier

Politiska partier Lidingö stad	Avstår från yttrande	Yttrande utan erinran/ med tillstyrkan	Yttrande med synpunkter/ krav
Socialdemokraterna			X
Liberalerna			X

Föreningar, organisationer och företag

	Avstår från yttrande	Yttrande utan erinran/ med tillstyrkan	Yttrande med synpunkter/ krav
Naturskyddsföreningen Lidingö			X
Lidingö näringsliv			X
Lidingö hembygdsförening			X
Destination Lidingö			X
Ett hållbart Lidingö			X
John Mattson Fastighets AB			X
Kommunala pensionärsrådet (KPR)			X

SPF Seniorerna Lidingöskeppet och PRO Lidingö (i samma yttrande som KPR)			X
Lidingö villor i samverkan (LVS)			X
Skogshem & Wijk			X

Övriga personer

Privatpersoner	Avstår från yttrande	Yttrande utan erinran/ med tillstyrkan	Yttrande med synpunkter/ krav
Privatperson 1			X
Privatperson 2			X
Privatperson 3			X
Privatperson 4			X
Privatperson 5			X
Privatperson 6			X
Privatperson 7			X
Privatperson 8			X
Privatperson 9			X

3 Sammanfattning av inkomna synpunkter

Nedan följer en sammanfattning av de inkomna skrivelserna. Lidingö stads kommentarer är endast svar på synpunkter som handlar om översiktsplanen och inte på ev. övriga synpunkter.

Myndigheter, organisationer

Länsstyrelsen

Samlad bedömning

Länsstyrelsen anser att planförslaget ger en bra översiktlig bild av planeringsförutsättningarna i kommunen. Kommunen beskriver en tydlig och övergripande utvecklingsinriktning med fokusområden som huvudsakligen utgår från nationella och regionala mål, planer och program. Kommunens utvecklingsinriktning är att värna och stärka Lidingös identitet, landskapsbild, natur- och kulturmiljövården med en restriktiv bebyggelse- och bostadsutveckling. Föreslagen utveckling överensstämmer i huvudsak med regionplanen, Regional utvecklingsplan för Stockholm - RUF5 2050, men vissa avvikelser har gjorts gällande bostadsförsörjning och bostadsutveckling. Översiktsplanen behöver visa hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder. Det finns också delar av översiktsplanen som kommunen behöver utveckla för att översiktsplanen

ska kunna fungera som ett tydligt planeringsunderlag. Inom flera områden behöver kommunen utveckla resonemang och konkretisera åtgärder för att kunna underlätta för kommande planering.

Länsstyrelsens synpunkter på statliga och mellankommunala intressen

Synpunkterna i detta avsnitt kopplar till de frågor som Länsstyrelsen även har att bevaka i granskningsskedet enligt 3 kap. 16 § PBL.

Riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken Länsstyrelsen anser att kommunen i kapitlet om riksintressen behöver lägga till riksintresset för friluftsliv Ulriksdal-Haga-Djurgården som delvis ligger inom Lidingö kommun och beskriva hur planförslaget tillgodoser riksintresset.

Miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken

Miljö kvalitetsnormer för vatten (MKN vatten)

De tre kustvattenförekomster som omger Lidingö är kraftigt förorenade av TBT som har använts i båtbottnfärger. Det finns idag ett stort antal båthamnar på Lidingö och enligt kommunen finns samtidigt ett stort behov av fler gästhamnar och utveckling av befintliga hamnar. Det är positivt att kommunen har anlagt spolplattor och båtbottentvättar. Länsstyrelsen anser dock att översiktsplanen behöver redogöra för hur kommunen avser att hantera de existerade föroreningarna på båtuppläggningsplatser och i båthamnar. Kommunen behöver också redogöra för om det finns en strategi för att hindra att föroreningarna når recipienterna vid utveckling av befintliga eller anläggning av nya hamnar och båtuppläggningsplatser.

Enligt miljökonsekvensbeskrivningen (Sweco, 2024-02-15) förväntas en befolkningstillväxt i Stockholmsregionen, och eftersom kommunens trafikpolicy anger att biltrafiken på Lidingö ska prioriteras lika med övriga trafikslag, bedöms det sannolikt att föroreningar från vägar kan öka i dagvattnet och kräver mer åtgärder. Detta kan i sin tur riskera att påverka möjligheten att följa MKN för vissa vattenförekomster. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver redovisa strategier eller riktlinjer för hantering av vägdagvatten i översiktsplanen.

Planförslaget pekar ut vissa områden nära vatten för möjlig bebyggelseutveckling. Enligt miljökonsekvensbeskrivningen finns en risk att vattenkvaliteten försämras vid en sådan bebyggelseutveckling eftersom det delvis saknas riktlinjer som styr mot en god dagvattenhantering och åtgärder för en god vattenmiljö. Miljökonsekvensbeskrivningen föreslår åtgärder för att förbättra möjligheten att kunna följa miljö kvalitetsnormerna för vatten. För att underlätta att åtgärderna kommer att genomföras behöver kommunen även införa dessa åtgärder i översiktsplanen.

Mellankommunal samordning

Regional grönstruktur

Kommunen bör i översiktsplanen under avsnittet ”Mellankommunala frågor” ta upp den regionala grönstrukturen enligt RUF 2050 som en mellankommunal fråga

enligt 3 kap. 10 § 4 PBL. Kommunen bör även i översiktsplanen redogöra för hur den regionala grönstrukturen tillgodoses. Vidare bör kommunen under "*Regionala gröna samband*" beskriva de regionala gröna kilarna mer ingående. Dessa har flera viktiga funktioner än vad som framgår av planförslaget, både ekologiska samt för friluftsliv och rekreation.

Hälsa och säkerhet, risken för olyckor, översvämning eller erosion

Buller

I planförslaget står att riktvärden gäller vid planering av bostäder. Det behöver framgå att det är riktvärden enligt *förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader*, som avses samt hur kommunen avser att följa förordningen. Vidare anger kommunen att det går att skapa goda ljudmiljöer även i bullerutsatta lägen genom att planera och utforma bostäder och lokaler på rätt sätt. Kommunen bör exemplifiera hur detta kan göras. Förutsatt att riktlinjer och rekommendationer om lokalisering, placering och utformning av bostäder finns med tidigt i planprocessen ger kommunen förutsättningar för att skapa en god ljudmiljö utifrån kraven i trafikbullerförordningen. På så sätt kan översiktsplanen vara vägledande för att skapa god ljudmiljö även i bygglovsärenden utanför detaljplanelagda områden.

Kommunen anger att gällande buller i boendemiljö bedöms även vad som är tekniskt och ekonomiskt rimligt att åtgärda avseende buller. Det är viktigt att det tydligt framgår att kravet att klara riktvärdena för buller gäller oavsett ekonomiska och tekniska svårigheter eller utmaningar, samt att det i vissa lägen kan vara olämpligt med bostadsbebyggelse.

Kommunen har enligt planförslaget gjort en kartläggning över ljudnivåer längs Norra och Södra Kungsvägen. Det bör framgå att kartläggningen gäller nuvarande ljudnivåer och ger en preliminär bedömning om ljudmiljön. I lägen där ljudnivåerna ligger nära riktvärdena kommer en prognos för framtida ljudmiljöer behövas för att bedöma lämpligheten för bostadsbebyggelse.

I några områden markerade som "*eventuellt tillkommande bebyggelse*" på mark- och vattenanvändningskartan finns bussgator och ett busstorg. Kommunen förordar även en stombusslinje som trafikerar Stockholms innerstad och Lidingö centrum. I närheten av busstrafik finns en risk att lågfrekvent buller uppstår, särskilt vid busshållplatser. För de bostäder som riskerar att utsättas för lågfrekvent buller kan ljudreducerandeåtgärder krävs vilka översiktsplanen med fördel kan ge vägledning om.

Kommunen anger att det vid varje ny större detaljplan ska göras en bedömning av behovet av förskole- och skolplatser inom närområdet. Översiktsplanen bör här kunna ge vägledning för hur övrig bebyggelse ska placeras för att skapa godtagbara utemiljöer vid skolor med hänsyn till buller. Kommunen bör även hänvisa till Boverkets vägledning från 2015, *Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö*.

Förorenade områden

Vid planering av ny bebyggelse eller ändrad markanvändning kan föroreningar i till exempel mark, vatten, sediment och byggnader utgöra en risk för människors hälsa. Hänsyn behöver även tas till att barn är känsligare för föroreningsexponering än vuxna. m

Planförslaget saknar en redovisning av föroreningssituationen samt antalet förorenade områden som finns inom kommunen med en kartredovisning av dessa. Kommunen kan hämta information om antalet objekt från Länsstyrelsens databas över potentiellt förorenade områden (EBH-stödet), den kommunala miljöenheten och Försvarsmakten (Forsvarsinspektören för hälsa och miljö, FIHM).

Av översiktsplanen behöver det framgå om det finns förorenade områden som kan innebära risk för människors hälsa eller där kommunen inte avser att planera ny bebyggelse på grund av denna risk. Det behöver även framgå om ett förändrat klimat kan innebära ökade hälsorisker med hänsyn till förorenade områden inom kommunen.

Översiktsplanen behöver också beskriva om föroreningar finns inom områden där ny bebyggelse eller förändrad markanvändning med känslig markanvändning planeras. Kommunen behöver översiktligt beskriva i vilka av dessa områden som mer kunskap krävs avseende föroreningssituationen och hur kommunen avser att hantera detta tidigt i planprocessen.

Översvämningsrisker

Kommunen har tagit fram rapporten Klimatanpassning i översiktsplan för Lidingö stad (SWECO, 2022) med skyfallskartering för klimatanpassade 100- och 500-årsregn och redovisning av områden som kan komma att översvämmas vid en 200-års havsnivå. Vidare har kommunen identifierat byggnader, samhällsviktig verksamhet och vägar som riskerar att översvämmas vid skyfall och höga havsnivåer och en riskklassning har gjorts. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver lyfta in informationen och kartredovisningen från rapporten i översiktsplanen samt redogöra för kommunens strategier för hantering av översvämningsrisker.

Från Boverkets PBL Kunskapsbanken, framgår att kommunen i översiktsplanen ska redogöra för sin syn på klimatrelaterade risker i den byggda miljön och hur dessa risker kan minska eller upphöra. Begreppet klimatrelaterade risker för den byggda miljön omfattar såväl planerad som befintlig bebyggelse och anläggningar, samt parker och andra grönområden. Bedömningen i översiktsplaneringen av risker för skador gäller såväl användning och utveckling som bevarande av den byggda miljön. Länsstyrelsen anser att det behöver framgå av översiktsplanen vilka ytor som inte är lämpliga att bebygga. Kommunen kan vidare med fördel peka ut ytor som är lämpliga för fördröjning vid översvämning.

Översvämningsriskens varaktighet kan sträcka sig under en längre tid, vilket bland annat kan påverka framkomligheten för räddningstjänsten. Detta behöver kommunen ta

hänsyn till för befintlig samt ny bebyggelse och på viktiga vägar och belysa i översiktsplanen.

Risker på grund av ras, skred och erosion

Enligt SGU:s kartunderlag finns områden med risk för skred i finkorniga jordar inom kommunen. Rapporten Klimatanpassning i översiktsplan för Lidingö stad gör en översiktlig bedömning av vilka områden som riskerar att drabbas av ras, skred och erosion, samt generella åtgärdsförslag. Kommunen har även tagit fram en stabilitetskartering PM Översiktlig stabilitetskartering Lidingö (SWECO, 2023) som ger förslag på områden som bör prioriteras vid fortsatta studier med hänsyn till risken för ras, skred och erosion.

Länsstyrelsen anser att kommunen behöver redogöra för dessa underlag i översiktsplanen. Det behöver framgå av översiktsplanen vilka de riskutsatta områden är samt en beskrivning av vilka åtgärder som kommunen överväger att vidta vid fortsatt planering. Vidare behöver kommunen ta ställning till hur klimatförändringar påverkar skredrisken.

Transporter av farligt gods och hantering av farliga ämnen

Kommunen anger i planförslaget att Södra Kungsvägen är en sekundär transportled för farligt gods. Länsstyrelsen vill informera att även Agaplansvägen samt Agavägen, sträckan Agaplansvägen-Radiovägen, är sekundär transportled för farligt gods, vilket behöver framgå av översiktsplanen.

Länsstyrelsen anser vidare att översiktsplanen behöver kompletteras med information om att riskerna med transporter av farligt gods ska bedömas inom 150 meter från rekommenderad transportled för farligt gods. Detta innebär inte alltid att en riskanalys behöver tas fram. Länsstyrelsens *Riktlinjer för planläggning intill vägar och järnvägar där det transporteras farligt gods* ger vägledning till när en riskanalys kan behöva genomföras.

Av planförslaget framgår att det utreds en omlokalisering av befintligt värmeverk i Dalénum. Om omlokaliseringen inte sker och ytterligare utveckling blir aktuell inom Dalénum behöver transporter till och från värmeverket samt risker kopplade till lagring och hantering av farliga ämnen vid värmeverket beaktas vid stadsutveckling i dess närområde. Kommunen behöver belysa detta på ett lämpligt sätt i översiktsplanen. Utöver värmeverket finns ytterligare verksamheter som är förknippade med risker, till exempel drivmedelsstationer och eventuellt andra verksamheter som hanterar brandfarliga, explosiva eller giftiga ämnen. Översiktsplanen behöver kompletteras med hänvisning till Länsstyrelsens vägledning kring riskhänsyn vid ny bebyggelse intill dessa verksamheter.

Detta innebär inte alltid att en riskanalys behöver tas fram. Länsstyrelsens *Riktlinjer för planläggning intill vägar och järnvägar där det transporteras farligt gods* ger vägledning till när en riskanalys kan behöva genomföras.

Dessutom ska risker med transporter av farligt gods beaktas om det är sannolikt att transporter förekommer i närheten av ett planområde, oavsett om transportleden är rekommenderad eller inte. Det behöver därför även framgå av översiktsplanen att transporter av farligt gods kan förekomma på andra vägar än de som är rekommenderade för farligt gods. Ett exempel är transporter till Stockby industriområde, där bland annat en drivmedelsstation finns. Riskerna med transporter kan komma att påverka områden som är aktuella för tillkommande bebyggelse. Även intill Lidingö Brostrand förekommer transporter till en intilliggande drivmedelsstation.

Sevesoklassade och andra farliga verksamheter

Planförslaget nämner inte Lidingöverket som en Sevesoverksamhet på den lägre kravnivån. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver ta ställning till störningar och risker från verksamheten och även beskriva lämpliga skyddsavstånd. Det är viktigt att kommunen i den fysiska planeringen beaktar befintliga verksamheter och tar hänsyn till deras gällande miljötillstånd i samband med planeringen. Farliga verksamheter kan innebära anläggningar där det hanteras stora mängder kemikalier eller andra verksamheter som av andra skäl medför risker för allvarliga skador på människor eller miljön. Det är viktigt att kommunen i översiktsplanen redogöra för sin inställning till hur olika riskkällor ska hanteras i den fysiska planeringen. Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att ta del av MSB:s publikation *Samhällsplanering och riskhantering i anslutning till storskalig kemikaliehantering* som beskriver hur storskalig kemikaliehantering och dess risker kan hanteras vid etableringen av dessa verksamheter samt exploatering i nära anslutning till dessa.

Klimatanpassning

Av planförslaget framgår att klimatförändringarnas effekter när det gäller skyfall, havsnivåhöjning och ras, skred och erosion kommer att hanteras tidigt vid kommande planering vilket är positivt. Länsstyrelsens skyfallskartering visar att det finns flera bebyggda områden i Lidingö som kan översvämmas vid ett skyfall. Översiktsplanen nämner inte hur kommunen avser att arbeta med klimatanpassning av befintlig bebyggelse, vilket behöver förtydligas. Detta kan exempelvis göras genom att visa vilka platser i kommunen som kan vara lämpliga att använda som översvämningsytor och hur vatten kan ledas dit.

För ett mer strategiskt arbete för klimatanpassning bör kommunen ta fram en handlingsplan eller en klimatanpassningsstrategi som sedan kan användas vid kommande planering i kommunen. Klimatanpassningsåtgärderna som föreslås i miljökonsekvensbeskrivningen bör genomföras för att få en tydligare och mer konkret riktning för klimatanpassningsarbetet i kommunen.

Vidare bör översiktsplanen hänvisa till *Sveriges nationella strategi och handlingsplan för klimatanpassning (Prop. 2023/24:97)* som är en viktig utgångspunkt för klimatanpassningsarbetet i Sverige. Strategins tio vägledande principer skulle kunna

användas som en kompletterande utgångspunkt för kommunens arbete med klimatanpassning.

Allmänna intressen enligt 2 kap. PBL

I det följande framförs synpunkter och information som är att betrakta som råd i fråga om allmänna intressen enligt 3 kap. 10 § punkt 2 PBL.

Bostadsförsörjning

För att klara bostadsförsörjningen behöver länets kommuner ha ett välplanerat byggande som har hög takt, är jämnt över tid och som är varierat till pris, storlek och upplåtelseform. För att bidra till det regionala bostadsbehovet enligt RUFSS 2050 behöver kommunen bidra med ett tillskott av 200 bostäder årligen.

Planförslaget presenterar en restriktiv bostadsutveckling vilket inte går i linje med det regionala målet och det behov av bostäder som presenteras i RUFSS 2050. Lidingö kommun saknar även aktuella riktlinjer för bostadsförsörjning och kvantitativa mål för tillskott av nya bostäder trots en genomsnittlig hög befolkningsökning under flera år. Det framgår inte heller av planförslaget hur många bostäder som möjliggörs. Därmed saknas en analys av demografi och befolkning som grund för bedömning av framtida behov av bostäder för olika målgrupper. Översiktsplanen behöver därför kompletteras med hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder (3 kap. 5 § punkt 1 PBL).

Av planförslaget framgår att en befolkningsprognos har tagits fram där behovet av bostäder för främst äldre lyfts fram. Översiktsplanen bör kompletteras med en analys av var olika typer av bostäder för olika målgrupper behöver lokaliseras samt vilka kvaliteter dessa boenden bör uppnå. Detta gäller behovet av bostäder för funktionsnedsatta, ungdomar, nyanlända och deras möjligheter att bo kvar i kommunen även efter etableringstiden. Kommunen bör även se över hur bostadsbehov ska tillgodoses för de ekonomiskt svagare hushåll vilkas bostadsbehov inte tillgodoses på kommunens bostadsmarknad.

Kulturmiljö och gestaltad livsmiljö

Av planförslaget framgår att kommunens utvecklingsinriktning syftar till att värna och stärka Lidingös identitet, landskapsbild, natur- och kulturmiljövärden samt att ny bebyggelse ska passa in i Lidingös kulturhistoria och den omgivande bebyggelsen.

För att stärka kommunens ställningstagande kan kommunen med fördel ta stöd av de nationella miljömålen och miljö kvalitetsmålen. Exempelvis genom att lyfta fram vilka mål och preciseringar som kommunen valt att fokusera på i utvecklingsinriktningen. Utvecklingsinriktningen kan kopplas till bland annat God bebyggd miljö och även till Gestaltad livsmiljö och de nationella kulturmiljömålen. Målen kan då komplettera de mål som nämns i kommunens miljömålsprogram och underlätta och tydliggöra i samband med arbetet med miljömålen.

Planförslaget kan med fördel kompletteras med de arkitekturpolitiska målen inom Gestaltad livsmiljö för att visa på kommunens breda ansvarstagande och stärka utvecklingsinriktningen genom att visa kopplingen till målen. Det nämns att ett kulturmiljöprogram är under framtagande och Länsstyrelsen anser att det är angeläget att kulturmiljöprogrammet får en tydlig koppling till översiktsplanen. För att konkretisera ställningstaganden och ge mer detaljerad vägledning kan kulturmiljöprogram och arkitekturstrategi eller likvärdigt med fördel arbetas med parallellt.

Barnperspektiv

Det framgår av planförslaget att barnperspektivet ska finnas med i den fysiska planeringen för att skapa trygga, tillgängliga och attraktiva miljöer för barn. Bland annat så ska barnperspektivet beaktas vid natur-, kultur- och idrottsverksamheter samt vid trafikplanering. Planförslaget saknar dock konkreta riktlinjer för utformningen för vissa av dessa platser.

Vidare framgår att förskolors och skolors utemiljöer ska vara ändamålsenliga, men det framgår inte på vilket sätt detta kan uppfyllas rent utformnings- och planeringsmässigt. Länsstyrelsen anser att kommunen bör förtydliga sina resonemang och slutsatser för att på ett bättre sätt kunna vara vägledande inför kommande planering.

Länsstyrelsen saknar bl.a. ett ställningstagande om förskolors och skolors utemiljöer och rekommenderad storlek på gårdarna vid en eventuell nyetablering. Kommunen bör då beakta vad som anges i Boverkets vägledning från 2015, *Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö.*

Fornlämningar

Länsstyrelsen anser att kommunen i översiktsplanen bör redogöra för fornlämningarna inom kommunen. Även om kommunen föreslår en restriktiv bebyggelseutveckling så bör det tydligt framgå att alla arbeten som berör en fornlämning är tillståndspliktigt enligt kulturmiljölagen (1988:950) och ska samrådas med Länsstyrelsen. Till en fornlämning hör även ett fornlämningsområde som har samma lagskydd och syftar till att skydda lämningen mot en alltför närgående exploatering. Denna information kan med fördel finnas med i

Naturvärden och grönstruktur

Planförslaget redogör för kommunens ambition om att bevara och utveckla grönstrukturen samt att främja biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Det framgår av planförslaget att natur- och grönområden alltid ska prioriteras framför bebyggelse samt att grönytor ska fredas från bebyggelse. I mark- och vattenanvändningskartan föreslås dock områden för eventuellt tillkommande bebyggelse där naturmark i viss mån kommer att tas i anspråk inom några av dessa områden.

Länsstyrelsen anser att kommunen bör komplettera och förtydliga sina riktlinjer för hur naturområden och dess värden kan värnas och utvecklas för att undvika otydlighet och eventuella målkonflikter i samband med kommande bebyggelseutveckling. Kommunen bör också komplettera planförslaget med riktlinjer för hur den regionala grönstrukturen och den gröna infrastrukturen kan förstärkas och utvecklas, detta till exempel genom att lyfta in åtgärder och förhållningsätt ur Kartläggning och analys av ekosystemtjänster (WSP, 2023-06-23). Kommunen kan med fördel uppdatera sin grönplan som är från 2014 och göra det som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen.

Friluftsliv

Av planförslaget framgår att kommunen vill bevara och utveckla områden för friluftsliv och natur. Det framgår dock inte tydligt hur förutsättningarna för friluftslivet ser ut idag i kommunen och vilka områden och åtgärder som kommunen vill prioritera. Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att komplettera översiktsplanen med en uppdaterad kartläggning av friluftslivet, som finns både i grönplanen och Kartläggning och analys av ekosystemtjänster, samt en plan för friluftslivsarbetet. Kartläggningen bör säkerställa att till exempel entréer, parkering, vandringsleder, skidspår, badplatser, grillplatser och vindskydd finns med.

Kommunen kan med fördel följa föreslagna åtgärder i miljökonsekvensbeskrivningen gällande friluftsliv. Stöd för arbetet finns på Naturvårdsverket *Kartlägga områden för friluftsliv* (naturvardsverket.se) och *Kommunal friluftslivsplanering* (naturvardsverket.se)

Jordbruksmark

I planförslaget pekas jordbruksmarken i Elfvik ut för bevarande genom fortsatt odling samt för att bevara landskapsbilden och möjligheten att producera livsmedel. Det är positivt ur hushållnings- och beredskapssynpunkt att kommunen pekar ut jordbruksmarken för bevarande. Länsstyrelsen konstaterar att det även finns viss jordbruksmark i södra delen av kommunen vid Ekholmsnäs, Långängen och Brevik som kommunen bör ta ställning till avseende dess bevarandevärde.

Skyddade områden

I planförslaget under ”*Skydd och bevarande av natur*” beskriver kommunen översiktligt det generella strandskyddet. Det framgår att utvidgat strandskydd råder inom fyra områden, Sticklingeskogen, Grönstaskogen, norra Elfviklandet samt Dalakolonin på Bosön. För att förtydliga var utvidgat strandskydd råder bör kommunen redovisa dessa områden på en karta i översiktsplanen.

Vidare bör kommunen komplettera texten med beskrivning av det generella biotopskyddet och artskyddsbestämmelserna och deras relevans i plansammanhang. Kommunen behöver också se över texten gällande Fjäderholmarna och förtydliga att Nationalstadsparken är ett riksintresse samt hänvisa till den befintliga beskrivningen av riksintresset Nationalstadsparken i översiktsplanen.

Beredskapshänsyn i samhällsplaneringen

I planförslaget under ”*Civil beredskap*” redogör kommunen översiktligt för några sårbarheter inom kommunen ur beredskapsperspektivet. Länsstyrelsen anser att översiktsplanen ytterligare bör förstärkas ur beredskapsperspektivet. Detta kan ske till exempel genom att resonera kring hur kommunens risk- och sårbarhetsanalys (RSA) samt det nationella målet för totalförsvaret respektive för det civila försvaret har beaktats i planförslaget. Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att ta del av MSB:s publikation *Totalförsvarets civila intressen i samhällsplanering (msb.se)* som ger stöd i hur totalförsvarets civila intressen i samhällsplaneringen kan beaktas.

Infrastruktur för energiförsörjning

Lidingö kommun har ett pågående arbete med en energiplan för kommunen. Länsstyrelsen anser att kommunen bör synliggöra kopplingen mellan översiktsplanen och energiplanen så att de energistrategiska frågorna som finns i energiplanen kopplas tydligare till översiktsplanen. I översiktsplanen finns en möjlighet för kommunen att redovisa och analysera förutsättningar och mål för både energihushållning och utbyggnad av förnybar energi för att på så sätt minska klimatpåverkan.

Planförslaget hänvisar övergripande till Lidingö kommuns miljöprogram, där begränsad klimatpåverkan är en av tre målbilder. Det framgår inte i översiktsplanen vad målet innebär och vad kommunen behöver göra för att nå målbilden.

Näringsliv

Planförslaget redogör för kommunens ambition på att skapa förutsättningar för ett innovativt företagsklimat i Lidingö kommun och att verksamhetslokaler och existerande industrimark ska bevaras för företagande. Planförslaget tar upp att kommunen har ett aktivt och mångfasetterat näringsliv med ett stort antal företag som är av vikt för besöksnäringen och för att ge arbetstillfällen till kommunen. Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att genomföra en näringslivsanalys som kunskapsunderlag för hur den fysiska miljön kan bevaras och utvecklas för att säkerställa att näringslivet främjas i den nya översiktsplanen. Kommunen har tidigare i år fattat beslut om en ny näringslivspolicy och Länsstyrelsen rekommenderar att översiktsplanen är koordinerad med denna så att näringslivspolicyns intentioner och genomförande möjliggörs i översiktsplanen.

Masshantering

Länsstyrelsen anser att det är viktigt att frågor kopplade till masshantering kommer in tidigt i planprocessen. Länsstyrelsen har tagit fram en masshanteringsstrategi Hantering av massor | Länsstyrelsen Stockholm (lansstyrelsen.se) som syftar till att skapa förutsättningar för en mer resurseffektiv hantering av massor i länet och en regional samsyn om problematiken och målbilden. I bilaga 1 till strategin finns flera förslag på åtgärder. Lidingö kommun har aktivt ställt sig bakom strategin. Länsstyrelsen anser att den regionala masshanteringsstrategin, samt hur kommunen avser att arbeta med frågan om masshantering, bör omnämnas i översiktsplanen.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Riksintressen

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att riksintresset Nationalstadsparken inte berör översiktsplanen och att det inte finns något riksintresse för friluftsliv i Lidingö kommun. Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på att både riksintresset Nationalstadsparken samt Ulriksdal-Haga-Djurgården, som är av riksintresse för friluftsliv, ligger delvis inom Lidingö kommun. Översiktsplanen behöver beakta alla riksintressen som berör kommunen och beskriva hur planen tillgodoser dem.

Miljö kvalitetsmål

Avsnittet "Måluppfyllelse av miljö kvalitetsmål" redovisar en bedömning av måluppfyllelse för planförslaget. Länsstyrelsen anser att bedömning för miljömålen Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv verkar vara överskattade och bör ändras för samtliga till neutral påverkan.

Gällande Levande skogar så kan till exempel befintliga naturreservatsregleringar inte tillgodoräknas som en positiv effekt av översiktsplanen. Regleringen av Långängen – Elfviks naturreservat kan inte tillgodoräknas som en positiv effekt av översiktsplanen när det gäller målet Ett rikt odlingslandskap. Det faktum att jordbruksmark inte bebyggs innebär varken en förbättring eller försämring av möjligheterna för att uppnå miljö kvalitetsmålet. Vidare så bidrar kommunens begränsade markanspråk inte till att uppnå miljö kvalitetsmålet för Ett rikt växt- och djurliv.

Övrigt

Kartor

Mark- och vattenanvändningskartan i planförslaget behöver kompletteras med redovisning av områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken samt grönstrukturen enligt RUF5 2050. På kartan "Skyddad natur" i miljökonsekvensbeskrivningen bör strandskyddsområden läggas till kartan och markering för nyckelbiotoper bör tas bort eftersom dessa inte kategoriseras som skyddade områden.

I planförslaget finns en karta över Trafikverkets riksintressen, väg E20/277 saknas dock i kartredovisningen. Kommunen behöver komplettera kartredovisningen.

Övrigt

Mark- och vattenanvändningskartan i planförslaget behöver kompletteras med redovisning av områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken samt grönstrukturen enligt RUF5 2050. På kartan "Skyddad natur" i miljökonsekvensbeskrivningen bör strandskyddsområden läggas till kartan och markering för nyckelbiotoper bör tas bort eftersom dessa inte kategoriseras som skyddade områden.

I planförslaget finns en karta över Trafikverkets riksintressen, väg E20/277 saknas dock i kartredovisningen. Kommunen behöver komplettera kartredovisningen.

Formalia

Under avsnittet "Riksintresse för totalförsvarets militär" i planförslaget anger kommunen att alla höga objekt inom påverkansområde väderradar ska remitteras till Försvarsmakten. Kommunen behöver justera texten så att det framgår att alla höga objekt, och inte enbart inom påverkansområde väderradar, ska remitteras till Försvarsmakten. Även rubriken till avsnittet bör ändras till "Riksintresse för totalförsvarets militära del".

Vidare behöver kommande detaljplaner, lov och tillståndsärenden remitteras till Försvarsmakten enligt vad som framgår i riksintressekatalogen/ senaste beslut om riksintresseanspråk för totalförsvarets militära del (FM2019-26734:1). Detta för att bland annat säkerställa att ingen skada sker på riksintressen som omfattas av sekretess där inget kan redovisas öppet på en karta.

I miljökonsekvensbeskrivningen står att riksintressen så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värden. Kommunen behöver se över formuleringen utifrån 3 kap. 6 § miljöbalken. Områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövården eller friluftslivet ska, enligt nämnda lagrum, skyddas mot åtgärder som kan skada dess värden.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Riksintresse för friluftsliv Ulriksdal-Haga-Djurgården har lagts till i översiktsplanen samt hur översiktsplanen tillgodoser riksintresset.

Det har förtydligats i översiktsplanen hur Lidingö stad arbetar med föroreningar från befintliga båthamnar och båtuppläggningsplatser.

Föroreningar i dagvattnet orsakat av biltrafiken kommer hanteras i den kommande dagvattenplanen.

I avsnittet om miljö kvalitetsnormer (MKN) vatten framgår det att en analys av påverkan på miljö kvalitetsnormer alltid ska göras tidigt i detaljplanprocessen.

I detaljplanen för Båtbyggaren och Brädgården har MKN vatten analyserats och utretts. I pågåendedetaljplan för Brostranden kommer MKN vatten hanteras tidigt i detaljplaneprocessen.

Den regionala grönstrukturen har lagts till under avsnittet Mellankommunala frågor och det har förtydligats hur den regionala grönstrukturen tillgodoses. I avsnittet Regionala gröna samband beskrivs de regionala gröna kilarna. En karta över den regionala grönstrukturen enligt RUF5 2050 har lagts till i översiktsplanen. I avsnittet om ekmiljöer beskrivs regionala ädellövsamband och vilka samband som behöver stärkas. I avsnittet beskrivs tallmiljöers regionala spridningssamband.

Det har förtydligats att vid planläggning och i bygglovsärenden ska riktvärdena i bullerförordningen följas. Översiktsplanen har kompletterats med en bullerkarta och det har förtydligats att kartläggningen gäller nuvarande ljudnivåer och kartan ger en preliminär bedömning av ljudmiljön.

Avsnittet förskolor och skolor har kompletterats med en hänvisning till Boverkets vägledning från 2015, *Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö*.

Avsnittet förorenade områden har kompletterats med en karta över potentiellt förorenade områden och en beskrivning av hur staden arbetar med dem. Potentiellt förorenade områden utreds alltid i samband med detaljplaneläggning vilket innebär att i områden där det eventuellt kan tillkomma ny bebyggelse kommer föroreningssituationen utredas tidigt under detaljplaneprocessen.

Avsnittet klimatanpassning har kompletterats med kartor som visar områden med översvämningsrisk vid ett 100-årsregn och risk för skred. Det har förtydligats hur staden arbetar för att hantera klimatrelaterade risker. Det har även förtydligats att risk för översvämnning och ras, skred samt erosion ska hanteras tidigt i detaljplaneprocessen.

Avsnittet farligt gods har kompletterats med information om att sträckan Agaplansvägen-Radiovägen är sekundär transportled för farligt gods. Det har förtydligats att det vid tillkommande bebyggelse intill transportled för farligt gods görs en bedömning av eventuella risker tidigt i planeringsprocessen. Det har även förtydligats att det kan förekomma transporter av farligt gods på andra vägar än de som är rekommenderade för farligt gods.

Lidingö stad gör bedömningen att en ytterligare utveckling av värmeverket i Dalénum inte kommer bli aktuellt inom den närmaste tiden. Om det blir aktuellt med en utveckling kommer en bedömning av transporter till och från värmeverket samt risker kopplade till lagring och hantering av farliga ämnen vid värmeverket utredas.

En beskrivning av värmeverket har lagts till i översiktsplanen. I och med att det inte planeras något i närheten av värmeverket anser Lidingö stad att det inte finns något behov av att i översiktsplanen ta ställning till störningar och risker från verksamheten. Om det i framtiden blir aktuellt med utveckling i närheten av värmeverket kommer hänsyn tas till det befintliga miljötillståndet i samband med planeringen.

Mål för bostadsbyggandet, analyser av bostadsbehovet, efterfråga och behovet hos särskilda grupper ska hanteras i riktlinjer för bostadsförsörjning. Lidingö stad har påbörjat arbetet med nya riktlinjer för bostadsförsörjning och kommer hantera frågeställningar i det dokumentet.

Gestaltad livsmiljö har lagts till som mål i kapitlet Nationella och regionala mål, planer och program.

Stadens kulturmiljöprogram och dess innebörd har förtydligats i avsnittet kulturmiljö i kapitlet Allmänna intressen.

Översiktsplanen har kompletterats med en karta över fornlämningar och fornlämningsområden på Lidingö och en kort beskrivning av vad skyddet innebär.

Staden har för närvarande ingen plan för att göra en kartläggning av friluftslivet.

Översiktsplanen har kompletterats med information om jordbruksmarken vid Ekholmsnäs, Långängen och Brevik och stadens inställning till dess bevarandevärde.

Översiktsplanen har kompletterats med en karta över strandskydd och en karta över stadens naturreservat och naturminnen.

Översiktsplanen har kompletterats med det nationella målet för totalförsvaret och för det civila försvaret. Delar av stadens risk- och sårbarhetsanalys har arbetats in i översiktsplanen i avsnittet om civil beredskap i kapitlet Allmänna intressen.

Kopplingen mellan energiplanen och översiktsplanen har förtydligats. Det har förtydligats i översiktsplanen vad målbilden begränsad klimatpåverkan i stadens miljöprogram innebär och vad staden avser att göra för att nå målbilden.

Lidingö stad har genom åren genomfört olika typer av näringslivsanalyser. Relevanta delar av Lidingö stads näringslivspolitik har arbetats in i översiktsplanen.

Ett avsnitt om masshantering har lagts till översiktsplanen i kapitlet Allmänna intressen.

Texten om Fjäderholmarna har setts över och det har förtydligats att Nationalstadsparken är ett riksintresse och hänvisningen till den befintliga beskrivningen av riksintresset Nationalstadsparken har förtydligats. Det har lagts till

i miljökonsekvensbeskrivningen att Nationalstadsparken och Ulriksdal-Haga-Djurgården är riksintressen som delvis ligger inom Lidingö stad.

Avsnittet Riksintresse för totalförsvarets militära del har reviderats så det framgår att alla höga objekt ska remitteras till Försvarmakten. Rubriken har korrigerats.

Region Stockholm

Region Stockholm saknar en utvecklingsambition i planen samt perspektiv och inriktning som sätter kommunen i ett tydligare regionalt sammanhang. Samrådsförslaget ligger i vissa fall i linje med den regionala utvecklingsplanen (RUF 2050), till exempel när det gäller att värdera och utveckla grönstruktur samt värdera kulturmiljö, men avviker i övrigt i stora delar från de mål och den inriktning som anges i RUF 2050. Planförslaget avviker från den bebyggelsestruktur som anges i RUF 2050 och från det regionala målet om att tillskapa tillräckligt många nya bostäder i regionens mest tillgängliga lägen. Region Stockholm ser gärna att översiktsplanen beskriver hur kommunen avser att bidra till de utmaningar som Stockholmsregionen står inför, inte minst gällande bostadsbyggnadsbehov.

Region Stockholm anser att det tydligare bör framgå hur översiktsplanen förhåller sig till de mål, delmål, regionala ställningstaganden samt markanvändning och förhållningssätt som anges i RUF 2050 och vilka avväganden man gjort i relation till dessa, i enlighet med 3 kap. 5 § 5 punkt plan- och bygglagen.

Region Stockholm välkomnar att samrådsförslaget är tydlig med några viktiga regionala funktioner genom utpekande på mark- och vattenanvändningskartan och betydelsen av att säkra fortsatt drift och funktion, så som Käppalaverket och Lidingöbanans depå vid Aga.

Bebyggelseutveckling och bostadsbyggande

Region Stockholm välkomnar att staden sätter ett högt värde på såväl sina grön- och vattenområden som sina kulturmiljöer i bebyggelsen, vilket ligger i linje med RUF 2050. I förhållningssätten till plankartan i RUF 2050 anges bland annat att områden ska utveckla och säkerställa centrala funktioner i den lokala grönstrukturen samt använda kulturmiljövärden i bebyggelsen som en resurs och hantera dessa utifrån sina förutsättningar. Av RUF 2050 framgår samtidigt att dessa värden går att kombinera med en fortsatt bebyggelseutveckling som är av betydelse för Stockholmsregionens utveckling.

Region Stockholm anser att kommunens mest strategiska lägen som Lidingö centrum och Torsvik bör utnyttjas mer effektivt än den försiktiga utveckling som samrådsförslaget föreslår. Med sin närhet till den centrala regionkärnan och goda tillgänglighet spelar Lidingö en viktig roll i den regionala bebyggelsestrukturen. RUF 2050 pekar ut Lidingö centrum och Torsvik som strategiskt stadsutvecklingsläge, bland annat med anledning av den goda regionala tillgängligheten, funktionen som kommuncentrum och potentialen att fortsätta att utveckla en sammanhängande stadsmiljö. Att Lidingö centrum och Torsvik är av regional betydelse syns även i

samrådsförslaget till ny regional utvecklingsplan där området är utpekad som strategiskt centrumläge. I strategiska centrumlägen är det fokus på effektivt markutnyttjande med en bebyggelseutveckling som stärker samhällsservice, välfärdstjänster och där utveckling och komplettering av bostadsbeståndet prioriteras. Region Stockholm vill också betona betydelsen av att lokalisera verksamheter som är viktiga för invånarna i goda kollektivtrafiklägen.

Kommunens planering bör tydligare utgå från det regionala behovet av ett högt bostadsbyggande och därmed ökad tillgång till bostäder för stockholmregionens invånare nu och i framtiden. Det är av stor vikt för hela regionens utveckling att alla aktörer agerar och är aktiva i arbetet för att motverka Stockholmregionens bostadsbrist. För att möta det regionala bostadsbehovet krävs ett gemensamt ansvarstagande och en fortsatt hög ambitionsnivå för bostadsutvecklingen. Region Stockholm ser därför gärna att kommunen eftersträvar en högre bostadsvolym än vad som framgår av samrådsförslaget. I enlighet med det basscenario som låg till grund för RUF 2050 beräknades kommunens andel av det regionala bostadsbehovet till cirka 200 bostäder per år. I samband med arbetet med ny regional utvecklingsplan har det gjorts nya beräkningar grundat på reviderade befolkningsframskrivningar för länet. Den förväntade befolknings-utvecklingen på lång sikt har skruvats ner något jämfört med tidigare framskrivningar, men Stockholmregionens befolkningstillväxt är fortsatt stark och bostadsbehovet fortsatt högt, för hela regionen såväl som för Lidingö.

Region Stockholm anser också att översiktsplanen bör beakta det folkhälsopolitiska målet "Boende och närmiljö" och säkerställa behovet av olika bostadstyper när det kommer till storlek, upplåtelseform och kostnadsläge. Planeringen bör även fortsatt främja skapande av boende- och närmiljö som kan delas av människor i olika åldrar, med olika levnadsförhållanden och funktionsförmåga, vilket motverkar segregation, ensamhet och främjar hållbara samhällen.

Transportinfrastruktur och kollektivtrafik

I samrådsförslaget beskrivs att alla transportslag ska bedömas likvärdigt i planering och prioritering. Här skulle planförslaget stärkas om dessa ställningstaganden föregås av en analys som innefattar regionala och mellankommunala effekter, och att hänsyn tas därefter. Givet kommunens läge skulle exempelvis ett ökat bilresande till och från Lidingö kunna ge ökade trängseffekter i Stockholm stad. Likaså bör ställningstagandet värderas utifrån bedömda effekter på klimatpåverkan. Region Stockholm anser vidare att ytor i gaturummet behöver prioriteras för kollektivtrafiken, då en god framkomlighet är centralt för att få en effektiv kollektivtrafik med minskade restider.

Region Stockholm vill i detta sammanhang även påpeka att det ur ett folkhälsoperspektiv är av stor vikt att vidareutveckla möjligheterna till transport med gång, cykel och kollektivtrafik. Säkra och attraktiva miljöer för gång och cykel bidrar till möjligheterna för vardagsmotion och fysisk aktivitet och fysisk aktivitet som är

tillgänglig för många samtidigt som det kan leda till minskade nivåer av buller och luftföroreningar. På Lidingö finns delar av det regionala cykelstråket som kommunen har utvecklat, Region Stockholm vill uppmuntra kommunen att fortsätta att utveckla de delar som ännu inte byggts ut till regional standard.

Idag är utbudet i såväl spårtrafiken som busstrafiken väl anpassat till den efterfrågan som finns på resor i kommunen. Med en stagnerad befolkningsutveckling i kommunen och ingen planerad tillkommande bebyggelse saknas underlag för ett utökat utbud i kollektivtrafiken. En attraktiv kollektivtrafik för kommunens invånare skapas genom att kommunen och regionen planerar utbudet gemensamt utifrån de förutsättningar som väghållaren kan tillhandahålla. I den sektorsutredning för Innerstaden och Lidingö som Region Stockholms trafikförvaltning genomfört tillsammans med kommunen beskrivs behov av att utveckla infrastrukturen med bland annat en ny mindre terminal vid Lidingö centrum, säkerställande av tillräcklig depåkapacitet, översyn över busshållplatser och framkomlighetsåtgärder på prioriterade stråk.

Kollektivtrafiken med buss i kommunen försörjs idag via depåer inom Stockholms stad. Det medför höga driftkostnader samt en minskad robusthet i kollektivtrafiken och även negativ miljöpåverkan. För att kunna bedriva ett hållbart bussystem bör depåfunktionalitet för buss kunna etableras på Lidingö.

Region Stockholm ser även att kommunen behöver beskriva kollektivtrafiken för de olika stadsdelarna i Lidingö för att kunna stärka genomförandet av åtgärder i Kollektivtrafikplan 2050.

Region Stockholm välkomnar att samrådsförslaget lyfter pendelbåttrafiken som ett bra komplement till den väg- och spårburna trafiken, till exempel genom att länka samman relationer där den landburna infrastrukturen ger långa restider. Region Stockholm instämmer med kommunen att laddningsinfrastruktur för sjötrafiken behöver förbättras, för att säkerställa tillgången till fossilfri energi.

Grönstruktur och friluftsliv

Samrådsförslaget bygger på gedigna och värdefulla analyser av naturvärden och ekologiska samband i kommunen. Region Stockholm välkomnar att samrådsförslaget är tydlig med de regionala och mellankommunala värden som finns i kommunen kopplat till grönstrukturen och till rekreation och friluftsliv.

Tillgång till natur har stor betydelse för människors hälsa och välbefinnande. Det är därför positivt att samrådsförslaget betonar att invånare och besökare i kommunen ska ha god tillgång till natur- och grönområden samt till kust, sjöar och vattendrag för rekreation och avkoppling och visar på en ambition att förstärka tillgängligheten till sådana värdefulla områden. Region Stockholm ser positivt på tillgänglighetsanpassade naturstigar, tydlig och lättförståelig information och en trygg miljö anpassad för grupper med olika funktionsvariationer, barn och äldre.

Luftkvalitet och buller

Ur ett folkhälsoperspektiv skulle planen stärkas av att inkludera den byggda miljöns betydelse för exponering för positiva och negativa aspekter på ett tydligare sätt. Inte minst buller har stora effekter på människors hälsa och levnadsmiljö, men beskrivs i begränsad omfattning i samrådsförslaget. Region Stockholm anser därför att översiktsplanen med fördel skulle kunna förstärkas med förhållningssätt kopplat till buller vid bostäder samt luftkvalitet.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Det har förtydligats i översiktsplanen hur planen förhåller sig till mål, delmål, regionala ställningstaganden samt markanvändning och förhållningssätt som anges i RUF 2050 och vilka avvägningar man gjort i relation till dessa, i enlighet med 3 kap. 5 § punkt 5 plan- och bygglagen.

Lidingö stad håller med om att Lidingö centrum och Torsvik är ett av stadens mest strategiska lägen. Dock anser inte Lidingö stad att området bör utnyttjas mer effektivt än vad planförslaget föreslår. I Lidingö centrum och Torsviksområdet finns en mångsidig och funktionsblandad bebyggelsemiljö med ett blandat bostadsbestånd, god kollektivtrafikförsörjning, bytespunkter, höga krav på kulturmiljö, parker och grönområden, vilket är förhållningssätt som lyfts för strategiskt stadsutvecklingsläge i RUF 2050

I översiktsplanen framkommer det tydligt att fastigheter som är planlagda som verksamhet inte ska omvandlas till bostäder. Genom att bevara fastigheter som är avsedda för näringslivet möjliggör Lidingö stad för befintliga företag att utvecklas och nya företag att tillkomma vilket bidrar till att bibehålla och stärka Lidingö centrum roll som centrum.

Lidingö är en av Sveriges mest tätbebyggda kommuner och för att bevara och utveckla stadens natur- och kulturvärden anger översiktsplanen en restriktiv bebyggelseutveckling. Lidingö stad har under flera årtionden haft ett högt bostadsbyggande och staden gör bedömningen att möjligheten för tillkommande bebyggelse är begränsad. Den eventuella tillkommande bebyggelsen som föreslås i översiktsplanen är den bebyggelseutveckling som staden anser vara möjlig.

Bostadsbeståndet på Lidingö är jämnt fördelat. Mer än hälften av alla bostäder finns i flerbostadshus och fördelningen mellan upplåtelseformerna är jämn. Lidingö stad arbetar kontinuerligt med att skapa trygga och tillgängliga boende- och närmiljöer. I och med att det är en del av det kontinuerliga arbetet delar inte Lidingö stad regionens syn på att det bör beaktas speciellt i översiktsplanen.

Lidingö stad genomför kontinuerligt förbättringar av gång- och cykelvägnätet där det behövs. På norra ön pågår ett arbete med att förbättra gång- och cykelvägnätet och koppla ihop det med nya Lilla Lidingöbron och Torsvik.

Lidingö stad har upplåtit mark för en depå i Dalénum och anser att det inte finns lämplig mark för ytterligare en depå på Lidingö.

Det har förtydligats att vid planläggning och i bygglovsärenden ska riktvärdena i bullerförordningen följas. Översiktsplanen har kompletterats med en bullerkarta och det har förtydligats att kartläggningen gäller nuvarande ljudnivåer och att kartläggningen ger en preliminär bedömning av ljudmiljön.

Svenska kraftnät

Svenska kraftnät har inga anläggningar på eller intressen som berörs i Lidingö stad. Svenska kraftnät noterar dock att kommunen inte har tagit upp elförsörjningen i avsnittet om civil beredskap på s.25-26 i samrådsförslaget. Då den största delen av elen som förbrukas inom Lidingö kommun kommer utifrån och kommunen saknar elproduktion i större skala kan även detta utgöra en sårbarhet som kommunen bör beakta i sina resonemang om beredskap och krishanteringsförmåga.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Översiktsplanen kompletteras med en skrivning om elförsörjning i avsnittet civilberedskap i kapitlet om allmänna intressen.

Energimyndigheten

Energimyndigheten ser att kommunerna har en viktig roll i sin planering för att möjliggöra energiomställningen. Kommunernas översiktsplanering och planeringsstrategier behöver därför belysa frågan om elektrifiering och hur kommunens planering kan bidra i energiomställningen.

Energimyndigheten kan inte utläsa av underlaget inför framtagande av den nya översiktsplanen att det finns en kommunal energiplan för Lidingö kommun. Enligt Lidingö kommuns webbplats verkar det dock som att revidering av befintlig energiplan pågår men planen går inte att hitta efter en sökning på kommunens webbplats. Energimyndigheten uppmantrar kommunen att ta med energiplanen i sin utvecklingsstrategi och översiktsplan. För tips och vägledning om framtagande av energiplaner se Energimyndighetens webbplats <https://www.energimyndigheten.se/energieffektivisering/lagar-och-krav/lagenom-kommunal-energiplanering/>

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Översiktsplanen har uppdaterats med information om Lidingö stads nya energiplan i avsnittet om energiförsörjning i kapitlet om allmänna intressen.

Försvarsmakten

Försvarsmakten ansvarar, i enlighet med förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden, för riksintressen för totalförsvarets militära del (3 kap. 9 § miljöbalken). Försvarsmakten är som sektorsmyndighet ansvarig för att identifiera, samråda om, besluta om och presentera underlag för dessa riksintresseanspråk. Försvarsmakten fattade beslut om nu gällande riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del den 26 januari 2023 (FM2022-23088:1).

I begreppet militär del ingår även andra myndigheters områden och verksamhet så som Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Försvarets radioanstalt (FRA) och Försvarets materielverk (FMV), varför Försvarsmakten företräder även dessa vad gäller riksintressen och samhällsplanering.

Av 3 kap. 9 § miljöbalken följer att mark- och vattenområden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Riksintressen för totalförsvarets militära del kan i vissa fall redovisas öppet och i andra fall inte. Huruvida ett riksintresse kan redovisas öppet eller inte baseras på en bedömning om en sådan redovisning skulle avslöja uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Exempel på områden av riksintresse för totalförsvarets militära del som redovisas öppet är övnings- och skjutområden på land och till havs, flottiljflygplatser och garnisoner. Riksintressen som inte redovisas öppet är sådana där öppet redovisad information om området och dess beskaffenhet riskerar att avslöja uppgifter vars röjande kan medföra betydande men för totalförsvaret eller i annat fall för rikets säkerhet. Sådana områden kan exempelvis ha koppling till anläggningar för spanings-, kommunikations- och underrättelseändamål.

Försvarsmakten redovisar även områden av betydelse enligt 3 kap. 9 § första stycket.

För en utförligare beskrivning av riksintressen för totalförsvarets militära del inklusive en företeckning av alla öppet redovisade riksintressen hänvisar Försvarsmakten till myndighetens riksintressekataloger. Katalogerna återfinns på Försvarsmaktens hemsida: www.forsvarsmakten.se/riksintressen.

Öppet utpekade riksintressen och områden av betydelse i Lidingö stad

Lidingö stads översiktsplan berörs av följande öppet utpekade påverkansområden för totalförsvarets militära del. Utförligare beskrivning av dessa områden, deras värden samt exempel på vilka åtgärder som kan riskera påtagligt skada finns att läsa i aktuell riksintressekatalog.

- Påverkansområde väderradar tillhörande riksintresset Håtuna (TM0101)

Ett påverkansområde väderradar är ett påverkansområde kring en väderradar. Inom detta område riskerar vindkraft och andra höga objekt skada väderradarstationen varför särskilda analyser behöver genomföras av Försvarsmakten innan sådana uppförs. Påverkansområdet utgörs av ett cirkulärt område med 50 kilometers radie i förhållande till väderradarstationen.

Inom påverkansområde väderradar ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.

1.1.2. Riksintressen och områden av betydelse som omfattas av sekretess

För att säkerställa att ingen skada sker på de riksintressen eller områden av betydelse som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och därmed inte alls kan redovisas öppet på karta, är hela landets yta samrådsområde för till exempel alla ärenden och projekt som rör objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Det innebär att till exempel alla ärenden avseende höga objekt i hela landet måste skickas på remiss till Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.

För mer information om riksintressen som omfattas av sekretess och remisser till Försvarsmakten se bl.a. riksintressekatalogerna www.forsvarsmakten.se/riksintressen.

Försvarsmaktens bedömning och synpunkter

Under er rubrik "Riksintresse för totalförsvarets militär" Skrivs att höga objekt ska remitteras med anledning av väderradar. Detta stämmer inte eftersom alla höga objekt i hela landet ska remitteras Försvarsmakten enligt 1.1.2. Riksintressen och områden av betydelse som omfattas av sekretess.

För att Försvarsmakten ska bedöma att översiktsplanen tillgodosett riksintressen för totalförsvarets militära del bör texten ovan avseende höga objekt och remisshantering tillföras planhandlingen.

Försvarsmakten vill också påpeka att de heter "Riksintresse för totalförsvarets militära del" och inte "Riksintresse för totalförsvarets militär".

Försvarsmakten vill betona att det är av stor vikt att exempelvis kommande planer, lov och tillståndsärenden remitteras Försvarsmakten enligt vad som framgår i riksintressekatalogen/senaste beslut om riksintresseanspråk för totalförsvarets militära del (FM2019-26734:1). Detta för att bland annat säkerställa att ingen skada sker på riksintressen som omfattas av sekretess där inget kan redovisas öppet på en karta.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Rubriken har reviderats och det har förtydligats att alla höga objekt ska remitteras Försvarsmakten.

Luftfartsverket

LFV har i egenskap av sakägare för CNS- utrustning inget att erinra mot översiktsplanen.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Lidingö stad tackar för informationen.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Riskhantering

I kommunens översiktsplan ska hänsyn tas till människors hälsa och säkerhet och risken för olyckor, översvämning och erosion. Hänsyn ska också tas till skydd mot brand, trafikolyckor och andra olyckshändelser samt till åtgärder för att skydda befolkningen mot och begränsa verkningarna av stridshandlingar.

I 3 kap plan- och bygglagen förtydligas att av översiktsplanen ska framgå kommunens syn på risken för klimatrelaterade skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion, samt hur sådana risker kan minska eller upphöra.

Kommunen bör i översiktsplanen redovisa en samlad bild över riskerna i sin kommun och hur man avser att hantera dessa olika risker, det vill säga om riskerna kan accepteras eller om man avser vidta förebyggande eller andra riskreducerande åtgärder.

Ett strategiskt ställningstagande i översiktsplanen ger långsiktighet i kommunens riskhantering och riskvärdering och utgör ett bra stöd för att hantera riskfrågor i kommande detaljplaner, bygglov och övriga tillståndsärenden.

Klimatanpassning

Av översiktsplanen ska det framgå hur kommunen i den fysiska planeringen tänker ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål. MSB vill uppmärksamma att regeringen i mars 2024 har fattat beslut om Sveriges nationella strategi för klimatanpassning. Strategin redovisar regeringens inriktning för det nationella arbetet med klimatanpassning och innehåller bland annat mål för klimatanpassning.

Läs mer på: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2024/03/skr.-20232497>

Risk- och sårbarhetsanalys

Samtliga statliga myndigheter, kommuner och regioner ska göra en risk- och sårbarhetsanalys (RSA). För kommuner finns skyldigheten reglerad i lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära

händelser i fredstid och höjd beredskap. Regionala och kommunala risk- och sårbarhetsanalyser ska ha tagits fram under år 2023 och är ett viktigt underlag i arbetet med riskhantering och översiktsplanering.

MSB noterar att det av planförslaget inte framgår om eller hur kommunens RSA har beaktats i planförslaget.

Samhällsviktig verksamhet

Med samhällsviktig verksamhet avses verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.

Identifiering av samhällsviktiga verksamheter kan användas som underlag för arbete med säkerhetsfrågor i fysisk planering. Arbetet med att stärka samhällsviktig verksamhet lägger grunden för samhällets försörjningsberedskap och ska så långt som möjligt, utifrån gällande författningskrav eller andra krav, upprätthålla kontinuitet och funktionalitet vid olyckor, störningar, kriser och krig.

Det är viktigt att i översiktsplan beakta samhällsviktig verksamhet, både inom ramen för det geografiska områdesansvaret samt inom kommunens verksamhetsområden, så att viktiga samhällsfunktioner kan fortgå och inte komma att hotas av exempelvis förändringar i närområdet. Länsstyrelsen ska bistå kommunen i arbetet med identifiering av samhällsviktig verksamhet.

Identifieringen av samhällsviktig verksamhet inom det kommunala verksamhetsområdet ska göras inom ramen för risk- och sårbarhetsarbetet.

MSB noterar att det av planförslaget inte framgår om eller hur hänsyn har tagits till viktiga samhällsfunktioner och samhällsviktiga verksamheter inom kommunen.

Läs mer om samhällsviktiga verksamheter på
<https://www.msb.se/samhallsviktigverksamhet>

Översvämningsförordningen

Förordning (2009:956) om översvämningsrisker syftar till att minska ogynnsamma följder av översvämningar. Arbetet sker genom att MSB systematiskt identifierar områden med betydande översvämningsrisk och kartlägger översvämningshot. Länsstyrelserna kartlägger sedan översvämningsrisk och ta fram riskhanteringsplaner i samråd med kommuner och andra aktörer.

Stockholm har identifierats som ett område med betydande översvämningsrisk där en riskhanteringsplan har tagits fram.

Fysisk planering är ett viktigt verktyg för att förebygga och minska konsekvenserna av en översvämning, skydda liv och begränsa skador på verksamheter och egendom.

Att identifiera åtgärder i den kommunala planeringen som sedan kan redovisas i riskhanteringsplanen är en viktig uppgift för översiktsplanen. Kommunens översiktsplan kan exempelvis identifiera riskområden, ge strategiska inriktningar för lokalisering av ny bebyggelse, fastställa planeringsnivåer, och pekar ut område för särskilda skydds och riskreduceringsåtgärder för befintlig såväl ny bebyggelse.

MSB vill betona att med god samordning kan riskhanteringsplanen vara ett stöd för översiktsplanen och vice versa.

Mer information om översvämningsförordningen finns på MSB:s webbsida:
<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farligaamnen/naturolyckor-och-klimat/oversvamnning/oversvamningsdirektivet/>

Genomförda karteringar finns att tillgå via MSB:s översvämningsportal.
<https://gisapp.msb.se/Apps/oversvamningsportal/index.html>

Utbredningsskikt för kustöversvämnning

Utmed hela Sveriges kust finns utbredningsskikt som visar översvämningsytor och områden som kan hotas vid olika vattenstånd. Utbredningsskikt finns framtagna med 0,1 meters intervall, för vattenstånd mellan 0,1 – 5,0 meter (höjdsystem RH2000). Underlaget presenteras i MSB:s kartvisningstjänst Översvämningsportalen. Översvämningsportalen (länk till karttjänsten på MSB:s webbplats)

Värmekartering

MSB har tagit fram en värmekartering över Sverige. Värmekarteringen ger ett övergripande planeringsunderlag för att identifiera var höga temperaturer är vanliga inom ett län eller kommun. Planeringsunderlaget kan vara till hjälp för att analysera och utreda var klimatanpassningsåtgärder kan behöva genomföras, för att skydda mot höga temperaturer där behovet är som störst.

Karttjänsten nås via följande länk: <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-motolyckor-och-farliga-amnen/naturolyckor-och-klimat/varmebolja/>

Vägledning för arbete med naturolyckor

MSB har tagit fram tre vägledningar för att kommuner ska kunna komplettera nationellt underlag med egna karteringar och kunskapsunderlag:

- Metod för skyfallskartering av tätorter, MSB2260 (2023)

<https://rib.msb.se/filer/pdf/30510.pdf>

- Vägledning för skyfallskartering, tips för genomförande och exempel på användning, MSB1121 (2017)

<https://rib.msb.se/filer/pdf/28389.pdf>

- Vägledning för översvämningskartering av vattendrag, MSB 631 (2014)

<https://rib.msb.se/filer/pdf/27432.pdf>

För alla naturrelaterade händelser bör kommunen redovisa hur den förväntade klimatförändringen påverkar sannolikhet för eller konsekvenser av extrema naturhändelser. I detta fall kan det också vara av intresse att belysa hur kommunen kan drabbas av storm, stora skogsbränder, värmebölja och andra typer av naturhändelser som inte alltid kan ges en geografisk placering.

Läs mer om naturolyckor på www.msb.se och den myndighetsgemensamma sidan www.klimatanpassning.se

Vägledning om samhällsplanering och Sevesoanläggningar

MSB har tagit fram en vägledning som beskriver hur storskalig kemikaliehantering och dess risker kan hanteras vid etablering av de storskaliga kemikaliehanterande verksamheterna och exploatering i nära anslutning till dessa. I vägledningen föreslås bl.a. att ett riskhanteringsavstånd kring storskaliga kemikaliehanterande anläggningar bör finnas som ett planeringsunderlag för kommunens översiktsplan. Vägledningen beskriver hur ett sådant kan tas fram.

Samhällsplanering och riskhantering i anslutning till storskalig kemikaliehantering, MSB1053 (2017) <https://www.msb.se/sv/publikationer/samhallsplanering-och-riskhantering-i-anslutningtill-storskalig-kemikaliehantering/>

Kommunala handlingsprogram

Varje kommun är skyldig att ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Kommunens kommunala handlingsprogram och övriga arbete enligt lag om skydd mot olyckor kan vara ett viktigt underlag i arbetet med översiktsplaneringen.

Förändringar i lagen trädde i kraft 1 januari 2021 och nya föreskrifter om kommunala handlingsprogram har antagits. Läs mer på: <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farligaamnen/raddningstjanst-och-raddningsinsatser/forandringar-i-lagen-om-skydd-motolyckor-lsony-sida/foreskrifter-om-handlingsprogram/>

Oljeolyckor till sjöss

I maj 2022 lanserade myndigheterna i Sveriges nationella samverkansgrupp för oljeskadeskydd (NSO) en uppdaterad handlingsplan för oljeskadeskydd som tydliggör de prioriterade åtgärderna i närtid samt hur förmågan mäts och följs upp. Handlingsplanen ska stödja ansvariga aktörer i sina prioriteringar och tydliggöra vad var och en behöver göra själv och tillsammans.

Myndigheterna i NSO har också tagit fram en kunskapsöversikt och kortfattad, överskådlig summering av den aktuella riskbilden för oljeutsläpp till sjöss i Sverige: Riskbild för oljeolyckor till sjöss: en kunskapsöversikt för Östersjön, Västerhavet och de stora sjöarna, MSB1643 (2020)

Alla kommuner med kust mot statligt vatten har en risk att drabbas av storskaliga föroreningar från fartygsolyckor. En större utsläppolycka påverkar inte bara djur och växter men kan även drabba friluftsliv, turism, fiske och andra socioekonomiska värden.

Handlingsplanen, rapporten och övrigt underlag om oljeskadeskydd finns på MSB:s webbsida: <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farlighaamnen/oljeskadeskydd/>

Vindkraft och höga byggnadsverk

MSB har i uppdrag av regeringen att införa, förvalta och utveckla radiokommunikationssystemet RAKEL för skydd och säkerhet. För att vindkraftverk eller andra höga installationer inte ska bli ett hinder för radiokommunikationssystemet bör placeringen av exempelvis vindkraftverk på landsbygden och höga byggnader i tätorter ske i samråd med MSB:s verksamhet för Rakel och ledningssystem. Detta gäller konstruktioner högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.

I samband med samråd om förslag till placering av områden för vindkraft eller inför andra beslut rörande vindkraftverk och höga byggnadsverk bör samråd ske med MSB. Bifoga i samband med samrådet koordinater för vindkraftverkens placeringar för analyser av signalstråken.

Totalförsvarets civila del

Inom ramen för de allmänna hänsynsreglerna enligt 2 kap. 2 § PBL och 3 kap. 9 § MB ska översiktsplanen beakta totalförsvarets civila intressen. Enligt 2 kap. 6 § ska kommunen vid planläggning särskilt beakta kraven om människors hälsa och säkerhet samt åtgärder för att skydda befolkningen mot och begränsa verkningarna av stridshandlingar.

Kommunen och länsstyrelsen är ansvarig för totalförsvarets civila del på lokal och regional nivå. Länsstyrelsen har ett ansvar att ge kommunen stöd i bedömning av vilka mark- och vattenområden som är av intresse och har betydelse för totalförsvarets civila del samt kommunens militärstrategiska betydelse på regional nivå, vilka är viktiga att beakta i den översiktliga planeringen. Målet för det civila försvaret är att beakta i detta stöd.

MSB anser att det nationella målet för totalförsvaret respektive för det civila försvaret utgör relevanta nationella mål av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen. MSB noterar att det av planförslaget inte framgår om eller hur målen har beaktats i planförslaget.

MSB noterar att kommunen under Trygghet och brottsförebyggande beskriver vissa sårbarheter och vikten av att väga in beredskapsperspektivet i samhällsplaneringen. Det framgår dock inte i övrigt underlag om eller hur ställningstaganden i

översiktsplanen förhåller sig till beredskapsperspektivet eller totalförsvarets civila intressen. MSB anser att detta bör utvecklas till granskningsskedet.

Läs mer på [msb.se](https://www.msb.se) om hur totalförsvarets civila intressen kan beaktas i samhällsplaneringen och den fysiska planeringen:

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farligaamnen/samhallsplanering/totalforsvarets-intressen-i-samhallsplanering/>

Områden av riksintresse för totalförsvarets anläggningar

MSB har mandat att identifiera områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, enligt hushållningsförordningen och miljöbalken. MSB arbetar kontinuerligt med att identifiera mark- och vattenområden som kan vara av riksintresse (3 kap. 9 § andra stycket miljöbalken).

Länsstyrelsen har ett ansvar att meddela MSB om ett område bör anges som riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, eller om ett område av riksintresse bör omprövas (4 § förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden).

MSB noterar att MSB:s mandat inte omnämns i planförslaget. Som exempel nämns endast Forsvarsmaktens mandat enligt 3 kap. 9 § i miljöbedömningen.

MSB har haft ett förslag till områden av riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, (TfC 0004-0024) på remiss 11 januari-12 april 2024. Förslaget omfattar samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el samt ledningarna i distributionsnätet för el mellan fastlandet och Gotland med tillhörande stationer. Förslaget har tagits fram tillsammans med beredskapsmyndigheten Affärsverket svenska kraftnät. MSB anser att planförslaget bör ta hänsyn till MSB:s förslag.

Ytterligare information om MSB:s arbete med områden av riksintresse finns på MSB:s webbsida: <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farligaamnen/samhallsplanering/riksintressen/>

Skyddsrum

Kommunens tillgång till befintliga skyddsrum är en fråga som bör belysas i översiktsplanen. Skyddsrummen kan påverkas av ianspråktagande av mark i närheten. En karta över landets skyddsrum finns på https://gisapp.msb.se/apps/kartportal/enkelkarta_skyddsrum/

Miljöbedömning

Risken för allvarliga olyckor, inklusive sådana som orsakas av klimatförändringar, ska beaktas i miljöbedömningsprocessen. Miljöbedömningsförordningen förtydligar att för planer och program ska riskerna för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor beaktas vid en undersökning och bedömning av betydande

miljöpåverkan (5 §). En strategisk miljöbedömning ska dessutom ta hänsyn till andra relevanta planer och program. Av särskild relevans för riskfrågor är bland annat:

- Regionala och kommunala risk- och sårbarhetsanalyser
- Klimat- och sårbarhetsanalyser och handlingsplaner
- Kommunens handlingsprogram enligt LSO
- Riskhanteringsplaner enligt förordning (2009:956) om översvämningsrisker

En miljöbedömning bör beakta samtliga risker som rör allvarliga olyckor och människors hälsa eller miljön.

Sekretess och säkerhetsskydd

I takt med att totalförsvaret utvecklas ökar kraven på att omhänderta skyddsvärd information i den fysiska planeringens processer. Planfrågor med information som har relevans för totalförsvarets civila del kan vara särskilt skyddsvärda på grund av kombinationen med platsbundenhet. Som exempelvis information om lokaliseringen av viktiga drivmedelsdepåer, beredskapslager eller ledningsdragningar eller annan infrastruktur. I varje enskilt fall bör det övervägas på vilken detaljnivå informationen delas offentligt - även om informationen inte är sekretessbelagd, vilket är att beakta vid framtagande av översiktsplan.

Läs mer om sekretess och säkerhetsskydd på säkerhetspolisens hemsida:

<https://sakerhetspolisen.se/verksamheten/sakerhetsskydd/vagledningarsakerhetsskydd.htmlrsik>

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Översiktsplanen har kompletterats med en karta som visar den maximala utbredningen för ett skyfall med en återkomsttid på 100 år och en karta som visar var det kan föreligga risk skred. Det har förtydligats hur staden arbetar för att hantera klimatrelaterade risker. Det har även förtydligats att risk för översvämnning och ras, skred samt erosion ska hanteras tidigt i detaljplaneprocessen.

Delar av stadens risk- och sårbarhetsanalys har arbetats in i översiktsplanen i avsnittet om civil beredskap i kapitlet Allmänna intressen. I Lidingö stads stadsövergripande risk- och sårbarhetsanalys har stadens samhällsviktiga verksamheter identifierats vilket har förtydligats i planförslaget. I avsnittet om civil beredskap har det även förtydligats hur staden arbetar med beredskap och totalförsvarets civila intressen.

Det nationella målet för totalförsvaret respektive för det civila försvaret har inkluderats i kapitlet nationella och regionala mål, planer och program.

Post- och telestyrelsen

PTS är central förvaltningsmyndighet med ett samlat ansvar – sektorsansvar – inom områdena post och elektronisk kommunikation. Inom ramen för detta arbete skall PTS bland annat:

- främja tillgången till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer enligt de mål som anges i lag (2022:482) om elektronisk kommunikation
- verka för robusta elektroniska kommunikationer och minska risken för störningar, inbegripet att upphandla förstärkningsåtgärder, samt verka för ökad krishanteringsförmåga

Vidare får PTS genom upphandling verka för att tillgodose totalförsvarets behov av posttjänster och elektroniska kommunikationstjänster under höjd beredskap, och stärka samhällets beredskap mot allvarliga störningar av elektronisk kommunikation och posttjänster i fred.

IT-infrastrukturen är en förutsättning för bland annat näringslivsutveckling, sysselsättning, forskning och innovationer, vård och omsorg, miljö och klimat, utbildning och kompetensförsörjning samt social delaktighet. Av denna anledning anser vi även att IT-infrastrukturen måste in i samhällsplaneringsprocessen på regional och kommunal nivå. Om inte IT-infrastruktur beaktas i samhällsplaneringen finns risken att de tjänster som är beroende av infrastrukturen inte når ut till användarna.

Det säkerhetspolitiska läget har också riktat fokus mot behovet av en robust civil infrastruktur. Förmågan att kommunicera är en förutsättning för att samhällets grundläggande funktionalitet ska kunna upprätthållas. Exempelvis krävs elektronisk kommunikation för att genomföra betalningar, säkerställa leveranser och återställa trasiga nät. Att civila funktioner är funktionella i händelse av ofred är också viktigt för totalförsvarets militära del. Vid ett så kallat gråzonsläge eller i samband med en större kris kan infrastrukturen utsättas för påfrestningar. Vidare kan naturhändelser såsom översvämningar påverka funktionaliteten. PTS arbetar aktivt med dessa frågor, bl.a. genom att dela ut statligt stöd till företag för att genomföra åtgärder för driftsäkra och robusta elektroniska kommunikationer.

PTS har inte tillgång till detaljinformation om hur operatörer och andra ledningsägare utformar sina nät utan hänvisar till de operatörer och ledningsägare som blir berörda inom aktuellt område för ytterligare information. I detta fall kan det vara lämpligt att kontakta nationella bredbandsaktörer samt aktuella regionala och lokala bredbandsaktörer. Kommunen bör ha en förteckning över vilka befintliga ledningsägare som blir berörda eller liknande funktion. Exempelvis

bredbandskoordinatorer bör ha information om potentiella ledningsägare gällande elektroniska kommunikationer.

Vidare driver PTS ett system för begäran om ledningsanvisning, "ledningskollen.se". För att identifiera vilka som är berörda ledningsägare kan en förfrågan skickas via <https://www.ledningskollen.se/>

PTS har i tidigare skrivelse (med hemlig bilaga 2012-01-23 dnr: 03-16005) till respektive länsstyrelse lämnat uppgifter om teleanläggningar som är att anse som riksintressen i enlighet 3 kap 8 § miljöbalken och 2 § p. 9 förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m.

Avseende vindkraftverk så kan dessa i vissa fall påverka mottagningen av radiosignaler på ett negativt sätt. Speciellt gäller detta för radiolänkförbindelser. PTS rekommenderar därför att ett samrådsförfarande genomförs mellan vindkraftsbolag och de radiolänkoperatörer som blir berörda av vindkrafts-etableringen för respektive område för att minimera störningsriskerna. Inför ett sådant samråd kan PTS bidra med information om vilka de berörda radiolänkoperatörerna är.

PTS har inga ytterligare synpunkter.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Lidingö stad tackar för informationen.

Statens geotekniska institut

Statens geotekniska institut (SGI) har beretts möjlighet att yttra sig i ärendet. SGI:s yttrande avser geotekniska säkerhetsfrågor såsom ras, skred, erosion och geotekniska frågeställningar kopplade till översvämning. Grundläggnings- och miljötekniska frågor, såsom hantering av radon, ingår inte i vår granskning.

Geologiska och geotekniska förutsättningar i kommunen

Topografin inom kommunen är varierande. Enligt SGU:s jordartskarta består de ytliga jordlagren mellan bergshöjderna av finkorniga jordar som lera. Inom vissa områden finns morän som också ofta täcker berget. Enligt SGU:s kartunderlag Förutsättning för skred i finkorniga jordar finns det områden inom kommunen med förutsättningar för skred.

Kommunens hantering av geotekniska säkerhetsfrågor

Enligt 2 kap 5 § PBL ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bland annat människors hälsa och säkerhet samt med hänsyn till risken för olyckor, översvämning och erosion. Vidare ska kommunen enligt 3 kap 5 § p 4 i sin översiktsplan redovisa sin syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra.

Lidingö kommun har som underlag till översiktsplanen beställt en översiktlig riskbedömning för bebyggd miljö på Lidingö [3]. I rapporten identifieras ras, skred och erosion som framtida klimatrelaterade risker. Rapporten innehåller även översiktliga bedömningar av vilka områden på Lidingö som har förutsättningar för ras, skred och erosion, samt ger ett antal åtgärdsförslag för kommunens fortsatta arbete med markstabilitet. I ett uppföljande PM översiktlig stabilitetskartering [2] ges rekommendationer och förslag på vilka bebyggda områden som bör prioriteras vid fortsatta studier med hänsyn till ras, skred och erosion i ett framtida klimatperspektiv. Bland annat rekommenderas kompletteringar med stabilitetsberäkningar.

Underlagsrapporterna är en bra redovisning av kommunens arbete med de geotekniska säkerhetsfrågorna. Vi rekommenderar dock en tydlig hänvisning till underlagen i själva ÖP [1], där de inte nämns alls. Det är otydligt om och hur underlagen med åtgärdsförslag använts i ÖP-arbetet. Vi rekommenderar också att ställningstaganden eller riktlinjer formuleras i ÖP kring ras, skred och erosion, där även hänsyn till klimatförändring och tidsaspekter framgår.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Översiktsplanen har kompletterats med en karta som visar den maximala utbredningen för ett skyfall med en återkomsttid på 100 år och en karta som visar var det kan föreligga risk skred. Det har förtydligats hur staden arbetar för att hantera klimatrelaterade risker. Det har även förtydligats att risk för översvämning och ras, skred samt erosion ska hanteras tidigt i detaljplaneprocessen.

Sjöfartsverket

Sjöfartsverket har tagit del av samrådsförslaget och anser att Lidingö kommun i huvudsak har gjort ett förtjänstfullt arbete att beskriva sjöfartens funktion samt värna sjöfartens intressen inom kommunens gränser. Sjöfartsverket önskar särskilt betona nedan punkter.

Övergripande utvecklingsinriktning

Kommunen för ett välavvägt resonemang kring att Lidingö, i egenskap av skärgårdsö längs med strategiska farleder, har förutsättningar att stärka det kollektiva resandet genom marina samband. Sjöfartsverket ser positivt på att kommunen särskilt betonar att de marina noderna utgör förutsättningar för kommunikation på vatten och att de marina färdvägarna ska utgöra givna alternativ för både boende och besökare samt kunna avlasta den markbundna infrastrukturstråken under hela året. Sjöfartsverket delar ambitionen om att verksamheterna som hör till Lidingös hamnar och större bryggor med tillhörande service ska prioriteras för kollektivtrafiken och att turtätheten där bör öka. Likaså har kommunen en rimlig syn på att infrastrukturbytesnoder ska vara lokaliserade för att möjliggöra effektiva byten mellan olika trafikslag.

Trygghet och brottsförebyggande – Civil beredskap

Kommunen belyser den speciella planeringsförutsättningen som Lidingö har i egenskap av ö, men enbart en primär landförbindelse. Precis som kommunen skriver är detta en sårbarhet. Det är därför positivt att kommunen, ur ett beredskapsperspektiv, ser vikten av att fortsätta till se att det finns kajer som går att angöra med färja och att anslutningarna till dessa kan hantera den trafik som kan komma att behöva nyttja dessa.

Kultur – Fritidsbåthamnar

Sjöfartsverket tillstyrker kommunens ambition i att utveckla befintliga småbåthamnar i fråga på tillgång till servicefunktioner. Det är viktigt att möjliggöra för båtägare att göra miljövänliga och hållbara val i fråga om båtbottentvättar, spolplattor och mottagningssystem för toalettavfall. Det är positivt att kommunen ser detta som betydelsefulla områden.

Trafik och transporter – Kollektivtrafik

Det är värdefullt att kommunen ser att pendelbåttrafiken har goda möjligheter att utvecklas och fungera som ett bra komplement till den markbundna kollektivtrafiken.

Energiförsörjning

Sjöfartsverket ser positivt att kommunen identifierar de pågående trenderna inom sjöfarten i fråga om elektrifiering och vätgas som bränslealternativ, vilket kommer kräva en omställning av befintlig infrastruktur. Att hantera denna omställning är viktiga frågor att hantera, inte minst gällande effektuttag i elnätet som en följd av ökat behov av laddning i hamnar. Det är således positivt att kommunen ser ett behov av att agera proaktivt för att möta denna utmaning.

Riksintressen

I fråga om riksintressen har kommunen redovisat de för Sjöfartsverket relevanta riksintressena. Gemensamt för dessa riksintressen är att de utgörs av farleder som löper till olika delar av Stockholms hamnar.

Sjöfartsverket delar tillfullo kommunen beskrivning av problematiken kring att farleds funktion kan påverkas av utvecklingen både land och i vatten. Konsekvensen av en minskad kapacitet i en farled kan ha negativa effekter på gods- och/eller passagerarvolymerna. Likaså kan byggnation eller annan verksamhet än sjöfart i en farled eller i dess närhet mycket riktigt leda till en sådan utveckling. Detta gäller också hastighetsbegränsningar eller förbudsområden.

Sjöfartsverket delar kommunens syn att den föreslagna utvecklingen i översiktsplanen inte kommer påverka riksintressets funktion negativt.

För att få en helhetsbild kan även farleden med farledsnummer 542 (*Bogesund-Ropsten*) inkluderas, för vilken Sjöfartsverket och Danderyds kommun är farledshållare för. Denna ingår i s.k. farledsklass 3 och är främst inriktad på fritidsbåtstrafik.

Svar på länsstyrelsens frågor

Nedan följer koncisa svar på de frågor som länsstyrelsen ställt i missivet för remissen.

Finns det planeringsunderlag som kommunen inte har beaktat?

Sjöfartsverket kan inte se att kommunen inte har beaktat något relevant planeringsunderlag.

Finns råd om allmänna intressen och synpunkter på statliga intressen utifrån myndighetens ansvarsområde?

Sjöfartsverket har inte ytterligare råd eller synpunkter på de statliga intressen som Sjöfartsverket ansvarar för.

Tillgodoses eller riskeras påtaglig skada på områden av riksintresse i förhållande till gällande värdebeskrivningar?

Sjöfartsverket delar kommunens syn om att genomförande av översiktsplanen inte kommer påverka funktionen av relevanta riksintressen negativt.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Lidingö stad tackar för informationen.

Tillväxtverket

Tillväxtverket har inga synpunkter i ärendet avseende samrådshandling för översiktsplan Lidingö kommun.

Som riksintressemyndighet för industriell produktion har Tillväxtverket inga anspråk i eller i närheten av kommunen.

Tillväxtverket noterar att översiktsplanen inte lyfter Sveriges *Nationella strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021-2031* som något av de statliga målplanen tar hänsyn till och att kopplingen till regionala strategier är relativt svag.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Det har förtydligats i översiktsplanen hur planen förhåller sig till mål, delmål, regionala ställningstaganden samt markanvändning och förhållningssätt som anges i RUF 2050 och vilka avvägningar man gjort i relation till dessa, i enlighet med 3 kap. 5 § punkt 5 i plan- och bygglagen.

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen har ett medskick nedan om allmänna intressen utifrån myndighetens ansvarsområde.

Översiktsplanen gör en väl strukturerad bedömning över grön infrastruktur och värdefulla miljöer som Lidingö kommun har att förvalta. Stora delar av grönområdena är skyddade som naturreservat och bör därför vara säkrade mot exploatering. Kommunen bör även säkerställa att medel för förvaltning och skötsel av områdena säkerställs långsiktigt.

Vid planering av exploateringar är det värdefullt att undvika att värdefulla träd som fyller en funktion för både människor och djur avverkas och försvinner. Det kan vara gamla träd, bärande träd som fågelbär, rön, fruktträd eller ädla lövträd som ek, lind, hassel, alm och ask. Dessa träd främjar den biologiska mångfalden i landskapet. Sälgen är ett exempel på trädslag att bevara eftersom den ger mat till insekter och fåglar tidigt på våren.

Viktigt att tänka på vid exploatering är hur man gör med den tätortsnära eller med *närskogen*, alltså den skog som ligger närmast bebyggelse, som är mest tillgänglig för människor att vistas i regelbundet. *Närskogen* kan till exempel ligga i anslutning till: skolor, förskolor, vårdinstitutioner, friluftsanläggningar, turistattraktioner, tätorter, småorter och fritidshusområden.

Lokala förutsättningar bestämmer *närskogens* geografiska utsträckning. Det kan variera, men 200 till 300 meter in i skogen kan användas som riktmärke. Detta avstånd ger möjlighet till en upplevelse av att kunna gå in i skogen och få avskildhet. Så långt in i skogen dominerar skogskänslan över närheten till bebyggelse. Skogen har stor betydelse för människors livsmiljö, lek miljö och naturvistelse.

I hushållningsbestämmelserna i 3 § 4 kap MB är skogsbruk av nationell betydelse och att skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Lidingö stad tackar för informationen.

Trafikverket

1. Transporteffektivt och framkomligt transportsystem

Lidingö översiktsplan beskriver en varsam och restriktiv bostadsutveckling inom kommunens geografiska ansvarsområde. Utvecklingsinriktningen beskrivs som återhållsam med fokus på förvaltande av befintligt bostadsbestånd. Därutöver anges att kommunen önskar att förbättra kommunikationerna både inom och till samt från Lidingö. Kommunens ambition är att samtliga transportslag ska prioriteras lika och att invånarnas efterfrågan ska mötas.

Förutom ovanstående angivet presenterar även kommunen i översiktsplanen en ambition om att bevara och utveckla grönstrukturen samt att främja biologisk mångfald, ekosystemtjänster, klimatanpassning och människors hälsa.

Trafikverket anser att översiktsplanen utgör ett bra underlag för långsiktig planering i kommunen och noterar kommunens restriktiva bostadsplanering. Trafikverket välkomnar kommunens ambition om att förbättra kommunikationerna både inom och till samt från Lidingö. Det är därav av stor vikt att kommunens transportplanering prioriterar kollektivtrafik, nyttotrafik samt gång- och cykel likt Trafikverkets Framkomlighetsprogram. Trafikverket är därmed angelägna om att kommunen planerar aktivt för gång, cykel och kollektivtrafik samt utvecklar det lokala vägnätet för att framkomligheten på det omgärdande statliga vägnätet ska upprätthållas.

Trafikverket anser att översiktsplanen utgör ett bra underlag för långsiktig planering i kommunen och noterar kommunens restriktiva bostadsplanering. Trafikverket vill uppmärksamma om att det vid detaljplanering av bostäder och verksamheter är angeläget att dessa planeras längs viktiga pendlings- och kommunikationsstråk. Detta bidrar till en transporteffektiv samhällsplanering där befintliga transportsystem kan användas vilket stämmer väl överens med såväl med de transportpolitiska tillgänglighets- och hänsynsmålen. De transportpolitiska målen är en utgångspunkt för alla statens åtgärder inom transportområdet, exempelvis hur myndigheterna ska prioritera bland olika önskemål och behov när de genomför sina uppdrag.

1.1 Markanvändning och kapacitet i vägnätet

Planförslaget beskriver att kommunens befolkning har ökat med 1 procent årligen sedan år 2000. I genomsnitt har det tillkommit cirka 140 nya bostäder årligen sedan år 2000. Översiktsplanen anger däremot ingen uppskattad uppräknings för hur bostadsbeståndet och befolkningens mängden i framtiden kommer utvecklas.

Trafikverket anser att RUFSS mål om bebyggelseutveckling i bästa kollektivtrafikläge och vikten av kort gång/cykelavstånd till kollektivtrafiknoder är centrala att beakta, för att det statliga vägnätet ska kunna bibehålla en robust kapacitet och upprätthålla framkomligheten på vägarna.

Trafikverket uppmärksammar även att kommunen i utvecklingsinriktningen har en ambition om att del av väg 277 överdäckas, vid Torsviks- och Herserudsviadukten. Kommunen behöver vara medveten om att det finns begränsat med medel i nuvarande planer för genomförande och troligtvis kan samhällsekonomi ifrågasättas i de åtgärder som föreslås på statliga vägar.

1.1.1 Cykel

Trafikverket anser att det är viktigt med ett prioriterat cykelvägnät som på ett säkert sätt sammanbinder kommundelar med varandra samt koppling till Stockholms kommun. Cykelvägnätet ska vara kontinuerligt och inte avbrytas av för många stopp.

Gena och säkra cykelvägar, få passager och minskat antal stopp innebär kortare restid och därmed fler cyklister. I kommunens trafikstrategi anges att en gång- och cykelplan kommer tas fram framöver, vilket Trafikverket ser positivt på.

2. Riksintressen

Enligt Miljöbalken 3 kap. 8 § ska mark- och vattenområden som är av riksintresse för kommunikationer skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Riksintresset omfattar samtliga delar av anläggningen och eventuella framtida utbyggnadsbehov. Hänsyn måste också tas till riksintressets påverkansområden. Det är viktigt att redovisa hur den planerade markanvändningen tar hänsyn till Trafikverkets riksintresseanspråk.

Trafikverket har fattat ett beslut daterat 2023-11-23 om uppdaterade riksintresseanspråk. Kommunen kan med fördel uppdatera kartunderlag så att kommunens beskrivning av riksintressena stämmer överens med funktionsbeskrivningarna som Trafikverket tagit fram alternativt tydligt hänvisa till Trafikverket hemsida för mer information: <http://www.trafikverket.se/riksintressen>

Inom kommunen finns det inga utpekade riksintressen för kommunikationer. Lidingö kommun är dock beläget inom influensområdet för ett flertal av utpekade riksintressen för kommunikationer. Trafikverket noterar att kommunen i översiktsplanen inkluderat en karta över Trafikverkets riksintressen.

- Väg E20/277 (saknas i kommunens karta)
- Östlig förbindelse
- Kanholmsfjärden - Stockholms hamn (Värtan), Farled 541
- Stockholms hamn, Värtahamnen
- Stockholms hamn, Frihamnen

3. Avstånd till statlig infrastruktur

Inom ett avstånd av tolv meter från ett vägområde får inte utan Länsstyrelsens tillstånd uppföras byggnader, göras tillbyggnader eller utföras andra anläggningar eller vidtas andra sådana åtgärder som kan inverka menligt på trafiksäkerheten, enligt 47 § väglagen. Detta är en så kallad tillståndspliktig zon som gäller för alla statliga vägar om inte Länsstyrelsen beslutat att utöka avståndet.

3.1 Luftfart

Kommunen kan och bör i ett tidigt skede samråda med LFV, Försvarmakten och Swedavia för att ta reda på hur högt det är möjligt att bygga på en viss plats eller inom ett väl avgränsat område, med hänsyn till dessa riksintressen. Det är en viktig planeringsförutsättning att förhålla sig till i den fortsatta planeringen.

Kommunen berörs av MSA- ytor för både Bromma och Arlanda flygplatser. Ytorna är cirkulära och omfattar en radie av 55 km från flygplatsens mittpunkt. MSA-ytorna kan påverkas av mycket höga objekt.

4. Klimat, hälsa, och miljö

Samhällsplaneringen har en mycket viktig roll i att uppnå nationella mål för samhällets långsiktiga utveckling, bl.a. rörande begränsad klimatpåverkan, transportsystemets funktionssätt samt de 16 nationella miljömålen.

Transportsystemet påverkar de flesta miljömålen och särskilt målen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv samt Levande sjöar och vattendrag. I kommande aktiviteter och löpande arbete bör detta beskrivas och beaktas.

4.1 Klimat

Enligt det klimatpolitiska ramverket ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till år 2045. För inrikes transporter (utom inrikes luftfart som ingår i EU:s handelssystem för utsläppsätter) är målet att utsläppen av växthusgaser ska minska med minst 70 procent senast år 2030 jämfört med år 2010. För att nå målet 2045 är det avgörande att övriga trafikslag, och även utrikes transporter, når nollutsläpp senast i mitten av seklet och helst något tidigare.

I kommunens översiktsplan anges vägtrafiken som den största källan till luftföroreningar. Trafikverket vill därför uppmuntra kommunen till att prioritera hållbara färdmedel. Genom att investera jämnfördelat på de olika trafikslagen.

4.2 Buller och vibrationer

Buller kommer främst från vägtrafik, järnvägen, flygplatser, industrier och annan störande verksamhet och är ett stort problem för många kommuner då exploatering sker nära dessa. Trafikverket är infrastrukturförvaltare för endast en del av anläggningarna på Lidingö, väg 277. Kommunen har kartlagt ljudnivåerna längs Norra och Södra Kungsvägen och fortsätter att undersöka värden och möjliga åtgärder enligt framtagen Översiktsplan. Trafikverket ser positivt på arbetet och kartläggningen av bullersituationen på Lidingö, men bedömningen av bullersituationen ska grundas på riktvärdena enligt Förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader (SFS 2015:216) och bör strävas efter.

Det åligger kommunen att visa att planerade bostadsområden inte utsätts för buller över riktvärdena enligt aktuell förordning. Det är Trafikverkets ansvar att genomföra kartläggning av bullersituationen i befintliga miljöer längs statlig infrastruktur. Kommunen ansvarar för bullerutredning vid tillkommande bebyggelse och Trafikverket vill påtala att bullerberäkningar ska ta höjd för Trafikverkets Basprognos 2040.

4.3 Vatten

Dagvattensystem är skapade för att avleda vatten genom ledningar och öppna diken. Vid skyfall är både dagvattensystemets kapacitet, liksom markens möjlighet infiltrationsförmåga mycket begränsad i förhållande till regnmängderna.

Kommunen bör i sin planering se till att bebyggelsen utformas och/eller att avvattningsdimensionering så att bebyggelsen inte skadar väg eller oskäligt försvårar brukande av anläggningarna.

5. Trafiksäkerhet

Trafikverket har som mål, enligt Nollvisionen, att ingen ska dö eller skadas allvarligt i trafiken. Trafikverket anser att översiktsplanen bör ha en beskrivning av Nollvisionen och hur översiktsplanen ska bidra till att nå trafiksäkerhetsmålen. Nollvisionens säkerhetsfilosofi beaktas och ses som en hållbarhetsaspekt som behöver länkas ihop med alla andra hållbarhetsaspekter för att skapa säkra, trygga, tillgängliga och attraktiva miljöer – ett hållbart samhälle.

Trafikverket anser att översiktsplanen bör innehålla en mer utförlig beskrivning av de transportpolitiska målen och hur arbetet mot dessa mål kommer att bedrivas. I översiktsplanen nämns inte heller hur kommunen ser på sitt ansvar för att Sverige ska nå etappmålen, och den tar inte heller upp de främsta bristerna eller riskerna när det gäller trafiksäkerheten, endast förbättringar lyfts fram.

6. Säkerhet och robusthet

Ett förändrat klimat, exempelvis med ökad nederbörd, förändrade vattenflöden och vattennivåer ställer större krav på transportsystemens robusthet. Det är viktigt att kommunen i översiktsplaneringen tar hänsyn till aktuell kunskap om de förändringar som kommer att ske inom infrastrukturens livstid. Klimataspekter utgör också ett särskilt uttalat allmänt intresse i PBL. I översiktsplanen ska kommunen redovisa hur kraven på hänsyn till klimataspekter, enligt bestämmelserna i PBL 2 kap, kommer att tillgodoses vid beslut om användningen av mark- och vattenområden. Trafikverket konstaterar att vägnätet är sårbart för klimatförändringar och det är av vikt att se till att grundläggande infrastruktur blir tillgänglig även i ett framtida klimat, exempelvis vid höga vattenflöden.

6.1 Risk och farligt gods

I samband med detaljplaneläggning av områden inom 150 meter från stråk där transporter med farligt gods kan förekomma, anser Trafikverket att risker förknippade med farligt gods ska beaktas. Hela sträckan av väg 277 samt sträckan från Herserud till Gåshaga är kategoriserad som rekommenderad sekundär väg för farligt gods. Vid eventuella riskutredningar kopplat till planläggning nära statlig väg ska beräknad trafik utgå från basprognosår 2040.

Rekommenderade skyddsavstånd kopplat till önskad markanvändning finns redovisade bl.a. i Länsstyrelsens skrift *Riktlinjer för planläggning intill vägar och järnvägar där det transporteras farligt gods*.

Mer information finns på Länsstyrelsens hemsida:

<https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/om-oss/vara-tjanster/publikationer/2016/riktlinjer-for-planlaggning-intill-vagar-och-jarnvagar-dar-det-transporteras-farligt-gods.html>

7. Fortsatt arbete

Trafikverket ser fram emot det fortsatta samarbetet med samhällsutvecklingen inom Lidingö kommun. Både med den kommuntäckande översiktsplanen och med kommande detaljplaner, men även inom de infrastrukturprojekt som pågår i kommunen. Trafikverket välkomnar samtidigt en tidig dialog med kommunen kring de ärenden och åtgärder som kan ha inverkan på statlig infrastruktur.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Mål för bostadsbyggandet, analyser av bostadsbehovet, efterfråga och behovet hos särskilda grupper ska hanteras i riktlinjer för bostadsförsörjning. Lidingö stad har påbörjat arbetet med nya riktlinjer för bostadsförsörjning och kommer hantera frågeställningar i det dokumentet.

Kartan över Trafikverkets riksintressen har uppdaterats.

Avsnittet om klimatanpassning har kompletterats med en karta som visar den maximala utbredningen för ett skyfall med en återkomsttid på 100 år och en karta som visar var det kan föreligga risk skred. Det har förtydligats hur staden arbetar för att hantera klimatrelaterade risker. Det har även förtydligats att risk för översvämning och ras, skred samt erosion ska hanteras tidigt i detaljplaneprocessen.

I avsnittet om farligt gods i kapitlet Allmänna intressen har det förtydligats att det vid tillkommande bebyggelse intill transportled för farligt gods görs en bedömning av eventuella risker tidigt i planeringsprocessen. Det har även förtydligats att det kan förekomma transporter av farligt gods på andra vägar än de som är rekommenderade för farligt gods.

Stockholms stad

Stadsbyggnadskontoret anser att det är positivt att mellankommunala frågor som vatten och påverkan på riksintressen behandlas på ett bra sätt.

Regionen utgör en gemensam arbets- och bostadsmarknad. Med Lidingös centrala plats i regionen hade kontoret önskat att översiktsplanen uttryckte en vilja till att i större utsträckning bidra till regionens bostadsförsörjning.

Stockholms stad arbetar för att Spårväg city ska förlängas till Ropsten. Staden ser positivt på en förlängning vidare till Lidingö.

Ropsten är en viktig plats både för kollektivtrafiken och för att bidra till regionens stadsutvecklingsbehov. I stadens planering av Ropsten utreds hur båda dessa funktioner kan lösas på ett bra sätt.

Stockholms stads stadsbyggnadskontor önskar att översiktsplanen uttrycker en vilja till att i större utsträckning bidra till regionens bostadsförsörjning.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Synpunkten är noterad

Nacka kommun

Nacka kommun välkomnar samverkan kring vårt gemensamma vattenområde för att skapa god vattenkvalité samt fortsatt utveckla bra möjligheter till rekreation och välbefinnande.

Nackas kust är viktig för såväl rekreation, friluftsliv och båtliv som näringslivsutveckling. En del i det innefattar att kunna utveckla möjlighet till båtpendling vilket också Lidingö stads översiktsplan tar upp. Nacka kommun välkomnar gemensamma krafter för att få till stånd ökade möjligheter att utveckla kollektivtrafik via båtförbindelser och ökade möjlighet till kombinationsresor. Nacka kommun instämmer i Lidingö stads beskrivning om att detta är viktigt för att avlasta den markbundna infrastrukturstråken.

Nacka kommun vill framföra vikten av östlig förbindelse. Den skapar möjligheter inte bara för Nacka och Lidingö utan för regionen och nationen i stort. Förbindelsen möjliggör att regionen binds samman och skapar en komplett och robust ringled. Det skapar bland annat förutsättningar för en breddad och dynamisk arbetsmarknad. Den bidrar också till en starkare redundans vid eventuellt krig och höjd beredskap då regionen byggs ihop både i väster och i öster. Mot bakgrund av detta efterlyser Nacka kommun tydligare ambition i planen avseende genomförande av östlig förbindelse.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Lidingö stad delar Nacka kommuns syn på vikten av tillkomsten av östlig förbindelse vilket har tydliggjorts i kapitlet om mellankommunala frågor.

Lidingö stad

Miljö- och hälsoskyddsensheten

Miljö- och hälsoskyddsensheten föreslår en översyn av strukturen så att det tydligt framgår vad som är politiska ställningstaganden, riktlinjer, och vad som är förslag på åtgärder, framför allt under avsnitten Klimatpåverkan och Klimatanpassning.

De föreslår att ÖP utökas med ett antal kartor, se vidare i texten, för en ökad läsbarhet och tydlighet.

Naturvärden

Det framgår av översiktsplanen att grönytor inte ska bebyggas, men det saknas riktlinjer för annan typ av exploatering. En skadelindringshierarki och kompensationsåtgärder skulle kunna tillämpas när grönytor riskerar att exploateras.

I ”Strategisk miljöbedömning för Lidingös översiktsplan - ÖP2050” dras slutsatsen att översiktsplanen riskerar att leda till negativa konsekvenser för vattenmiljön, eftersom det saknas riktlinjer som styr mot god dagvattenhantering och åtgärder för god vattenmiljö. Eftersom Lidingö stad strävar mot att förbättra vattenkvaliteten i våra sjöar och kustvatten vore det önskvärt att detta återspeglas tydligare i översiktsplanen.

Det bör framgå tydligare i översiktsplanen att målbilder och riktlinjer för stadens Grön- och Blåplanen fortfarande gäller men att åtgärderna hanteras i Miljöprogrammet.

Klimatanpassning

En översiktlig klimatriskbedömning för bebyggd miljö gjordes för Lidingö stad av Sweco 2022. Flera av de åtgärdsförslag som utredningen föreslår vi ska ingå i ÖP2050. Kartorna visar vilka områden som riskerar att översvämmas vid skyfall och havsnivåhöjning, vilka områden som är utsatta för höga temperaturer, områden med risk för ras och skred samt erosion. Även framtagna kartunderlag (Sweco 2023) som visar de elva prioriterade riskområdena på ön saknas och även den markstabilitetsutredning som Sweco utfört 2023. Ett urval av framtagna kartunderlag bör tas med i ÖP. Skyfall tillsammans med ras och skred är de klimatrisker som kan komma väldigt plötsligt och få förödande konsekvenser på samhället. Därför är det extra viktigt att åtminstone dessa riskområden synliggörs och att riktlinjer/strategier för att hantera dessa risker framgår av ÖP.

När det gäller skyfall så är ett av de mest effektiva sätten att hantera översvämning att skapa ytor som kan översvämmas utan att det medför några negativa konsekvenser. Utav de områden som riskeras att översvämmas bör ytor som har möjlighet att göra så utan större risk för bebyggelse och infrastruktur pekas ut. Sådana ytor kan med fördel ha multifunktionella funktioner och utgöra fina rekreationsytor.

Följande punkter/åtgärder föreslås till ÖP2050:

- Peka ut ytor som är lämpliga för fördröjning av dagvatten och som kan tillåtas översvämmas vid behov.
- Ta fram en övergripande strategi för att hantera klimatförändringarnas effekter för Lidingö stads befintliga bebyggda områden.
- Nämn hur staden ska bevara, återställa och skapa nya våtmarker ur bland annat klimatanpassningshänseende.
- Peka ut befintliga våtmarksområden och ytor som bör återställas eller ha potential att bli våtmarksytor.
- Nämn att klimatanpassningsåtgärder bör göras i synergi med åtgärder som rör dagvattenhantering och ekosystemtjänster för långsiktiga investeringar.
- Nyttja öppna gröna ytor och lågpunkter för att naturligt fördröja och reglera vatten. Lokala utredningar krävs. Platser där översvämningar kan få stora negativa konsekvenser bör prioriteras. Kommunens skyfallskartering kan användas för att identifiera dessa platser.
- Anlägg regnbäddar och andra gröna reglerande och rena strukturer i gatumiljöer och andra hårdgjorda miljöer. Genom att i första hand anlägga naturbaserade lösningar för att hantera dagvatten och skyfall kan synergieffekter uppstå.
- I den byggda miljön och särskilt i de områden där andelen grönyta är låg bör möjligheten ses över för att anlägga gröna tak som kan fördröja vatten.
- Överväg att ta fram en kombinerad handlingsplan för dagvatten/skyfall och stärkta samband för groddjur.

Klimatpåverkan

Följande punkter/åtgärder föreslås ingå i ÖP2050:

- Skapa möjligheter för närbutiker att etablera sig, för att minska transportbehov för befolkning och därmed utsläpp.
- Tydliggöra var och hur gång- och cykelvägar ska etableras samt hur förbättringar av kollektivtrafiken ska ske. Förtydliga vilken typ av mark som kan tillåtas tas i anspråk för gång- och cykelvägar.
- Peka ut yta för bussdepå för att förbättra kollektivtrafiken samt öka hållbarheten med ställningstaganden i ÖP2050 om icke-resor, co-working och mobilitetshus.
- ÖP bör innehålla information om prognosen för Kyttingetippens livslängd och viljeriktningen för cirkulär masshantering därefter.
- Öka antalet solceller på stadens fastigheter
- Översiktsplanen bör nämna något om hur staden ska hantera olika typer av ytor för att tillgodose kravet på insamling av förpackningar.

- Många av de åtgärder som föreslås under vattenkvalitet, naturmiljö, klimatanpassning och naturresurser kommer om de genomförs också påverka klimatpåverkan positivt.

Miljö

- Sida 36 Fritidsbåthamnar. Lidingö båtklubb äger sitt eget markområde vilket inte gäller för övriga båtklubbar. Vi föreslår att ÖP pekar ut platser där båtägare kan göra miljövänliga val via bottentvättar, spolplattor och toatömningsstationer med mera.

Kartor

ÖP:s läsbarhet skulle öka med ett antal kartor och vi föreslår följande:

- Sida 14–15: Lidingöbanans möjliga framtida omdragning.
- Sida 41: bullerkarta.
- Sida 41 förorenade områden: en karta över våra EBH-objekt samt våra riskklassade objekt.
- Vi föreslår även karta för farligt gods
- Sida 41: Vi föreslår att ÖP kompletteras med en karta över luftföroreningar, till exempel för PM₁₀. Ett nytt luftdirektiv ska uppfyllas till 2030 vilket kommer att innebära att man tar fram nya riktvärden för luft senast 2026. (Kraven blir skärpta men riktvärdena tros kunna klaras av på Lidingö ändå.)
- Sid 47: Riksintresse energidistribution saknas som område och bör finnas med som karta.
- Sid 49: Kartan för mark- och vattenanvändning saknar viktiga delar: en del varv och fritidsbåtklubbar, områden för dagvattenanläggningar (reningсанläggningar), avfallsanläggningar (sortering avfall, före detta FTI), plats för masshantering, merparten av fotbollsplanerna/konstgräsplaner.

Övrigt

- Sida 56 Under framtid: Det står att det utreds tillkommande småskalig bebyggelse och en omlokalisering av ett befintligt värmeverk inom Dalénum. Dessa platser bör pekas ut i ÖP.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

En stor del av synpunkterna som framförts är för omfattande eller detaljerade för att rymmas inom översiktsplanen.

Ställningstaganden om eventuell skadelindringshierarki och kompensationsåtgärder ryms inte inom ramen för översiktsplanen. Eventuella kompensationsåtgärder hanteras i varje enskilt fall där det är aktuellt.

Frågor om dagvatten kommer hanteras i den kommande dagvattenplanen och ska inte föregås av översiktsplanen.

Avsnittet om klimatanpassning har kompletterats med en karta som visar den maximala utbredningen för ett skyfall med en återkomsttid på 100 år och en karta som visar var det kan föreligga risk skred. Det har förtydligats hur staden arbetar för att hantera klimatrelaterade risker. Det har även förtydligats att risk för översvämning och ras, skred samt erosion ska hanteras tidigt i detaljplaneprocessen.

Översiktsplanen försvårar inte möjligheten för närbutiker att etablera sig på Lidingö.

Lidingö stads grundinställning är att samtliga trafikslag ska prioriteras lika och att Lidingöborna själva ska ha möjlighet att välja trafikslag. Översiktsplanen fokuserar på att förbättra och komplettera befintlig infrastruktur. Behovet av förbättringar av kollektivtrafiken förklaras i avsnittet Trafik och transporter.

Ett avsnitt om masshantering har lagts till översiktsplanen i kapitlet Allmänna intressen.

En av indikatorerna till målbilden begränsad miljöpåverkan i stadens miljöprogram är att producerad el från stadens solcellsanläggningar ska öka. Översiktsplanen ska tillsammans med Lidingö stads övriga policy- och strategidokument vara vägledande för stadens fysiska planering. Stadens miljöprogram är exempel på ett sådant dokument.

I översiktsplanen framkommer det att Lidingö stad arbetar tillsammans med övriga SÖRAB-kommuner för att hitta ett sätt att lösa kravet på fastighetsnära insamling av förpackningar.

Planförslaget har kompletterats med en bullerkarta, en karta över potentiellt förorenade områden och en karta över sekundära transportleder farligt gods. För att mark- och vattenanvändningskartan ska vara lätt att förstå och användbar och inte för detaljerad har det gjorts avvägningar mellan vad som ska visas i kartan. Informationen som efterfrågas av miljö- och hälsoskyddsenheten i mark- och vattenanvändningskartan finns att ta del av i webbkartan på staden hemsida. När översiktsplanen blir digital kommer mark- och vattenanvändningskartan finnas tillgänglig i stadens webbkarta tillsammans med övrigt kartunderlag.

Tekniska nämnden

Nämnden noterar att förslag till ny översiktsplan innehåller enskilda skrivningar av och formuleringar som behöver ses över och förtydligas för att undvika syftnings- eller sakfel. Nämnden kan tillse att identifierade formuleringar och ordval översänds

för vidare bearbetning. Nämnden önskar vidare att färgval i redovisad karta över utvecklingsinriktning ses över för ökad läsbarhet och uttolkning. Nämnden ser även att det vore fördelaktigt om huvudgatunätet i sin helhet går att utläsa av kartan. Under kapitlet Mark- och vattenanvändning där utveckling av olika kommundelar redovisas ser förvaltningen att även viktiga förutsättningar för trafik och resande bör omnämnas i valda delar. Exempelvis saknas skrivning om behov av att utveckla ett sammanhängande cykelvägnät i anslutning till Rudboda centrum, eller att önskemål om stombusstrafik till Lidingö centrum innebär att även nödvändiga trafikytor behöver tillskapas.

Avfall

På sidan 9 i översiktsplanen listas många olika styr- och måldokument, men Avfallsplanen är inte med. Den berör hela kommunen och bör vara med i detta sammanhang.

På sidan 40, första stycket om avfallshantering, står det att SÖRAB:s uppgift är att ”ta hand om det kommunala avfallet samt bygg- och rivningsavfall som uppkommer i ägarkommunerna”. Stycket om bygg- och rivningsavfall bör strykas då det inte gäller allt bygg- och rivningsavfall i allmänhet utan endast en liten del som producerats i en yrkesmässig verksamhet. Den delen faller in under begreppet ”kommunalt avfall” och behöver inte förtydligas särskilt.

I stycke två på sidan 40 blandar man ihop förordningarna. Förordningen om obligatorisk matavfallssortering har inget med förordningen om förpackningar att göra. Vi föreslår därför en alternativ text:
”Det är kommunens ansvar att samla in, transportera och omhänderta kommunalt avfall. Under kommande år kommer avfallshanteringen genomgå stora förändringar då både Avfallsförordningen och Förordningen om producentansvar har förändrats. Från och med 1 januari 2024 gäller krav på separat utsortering och insamling av matavfall från hushåll och verksamheter och från den 1 januari 2027 ska kommunerna ordna separat insamling av förpackningar fastighetsnära. Det ställer krav på både fastighetsägare och kommun att tillhandahålla mark för detta”.

VA

Sidan 38, Vatten, Regional vattenförsörjningsplanen. Åtgärderna som beskrivs är korrekta men kan ersättas av kommentarer om åtgärder som berör Lidingö mer, exempelvis informera om minskad vattenförbrukning, behov av att inventera och kartlägga dricksvattenanläggningar för att kunna utföra rätt åtgärder.

På sidan 39, Vatten under Teknisk försörjning, står att en nödvattenplan aktiveras. Det är dock viktigt att medborgaren i början har egna resurser i hemmet. Önskad ändring är att det läggs till en mening om det. Förslag på ändring ”Vid ett eventuellt avbrott i dricksvattenförsörjningen till Lidingö, eller vid otjänligt vatten, aktiveras en nödvattenplan som finns framtagen för att förse Lidingö stads invånare med nödvatten. Det är dock viktigt att medborgaren till en början har egna resurser i hemmet.”

Kottlasjön är i dag inte utpekad som nödvatten för reservvatten, men Kottlasjön ska skyddas så att en framtida användning som kompletterande nöd- och reservvattentäkt inte försvåras.

Park och natur

En rapport om pollinatörer på Lidingö har tagits fram under 2023–2024. I översiktsplanen benämns denna som pollineringsplan på ett par ställen (sidan 26, Grön- och Blåplan och på sidan 30, Ängar och Brynmiljöer). En övergripande rutin för hur förvaltningarna ska arbeta med rapporten håller på att arbetas fram. Därför bör man i översiktsplanen hänvisa till den som: ”Övergripande rutin för arbete med pollinatörer på Lidingö”.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Utvecklingsinriktningen visar i stora drag hur Lidingö ska utvecklas på lång sikt med särskilt fokus på hur grönstruktur, bebyggelse och kommunikationer ska bevaras och utvecklas. Utgångspunkten är att värna och stärka Lidingös identitet, Ortsstruktur, landskapsbild, samt natur- och kulturmiljövärden. Kartan över utvecklingsinriktningen har setts över och inte reviderats. Huvudvägnätet finns med i mark- och vattenkartan.

Förutsättningar för trafik och resande i områden med eventuellt tillkommande bebyggelse kommer hanteras i samband med detaljplaneläggning. För några av områdena finns det antagna detaljplaner och förutsättningar för trafik och resande har utretts.

Avfallsplanen har lagts till i listan över styr- och måldokument.

Översiktsplanen har reviderats med de föreslagna omformuleringarna.

Det har förtydligats i översiktsplanen att Kottlasjön ska skyddas så att en framtida användning som kompletterande nöd- och reservvattentäkt inte försvåras.

Fastighetsnämnden

Översiktsplanen är en välarbetad plan som är förankrad i politikens viljeriktning, Lidingö stads vision och tre inriktningsmål, styrdokument samt lagen. Att översiktsplanen är grundad i Lidingö stads vision och tre inriktningsmål utgör en nödvändig förutsättning för att politikens viljeinriktning ska prägla Översiktsplanen gällande hur Lidingö ska utvecklas på lång sikt.

Under avsnittet ”Särskilda boendeformer” i Översiktsplanen beskrivs att det på sikt finns behov av ett nytt vård- och omsorgsboende för äldre för att möta det ökade behovet av särskilda boendeformer. Behovet av olika typer av bostäder för äldre kommer även öka på grund av ökningen av antal äldre inom kommunen. Det framförs i översiktsplanen att ett ökat behov av nya platser inom vård- och

omsorgsboende i första hand tillgodoses genom att utöka antalet platser inom befintligt fastighetsbestånd både hos staden och privata fastighetsägare. Fastighetsnämnden föreslår att "fastighetsägares befintliga fastighetsbestånd" ändras till "fastighetsägares befintliga lokalbestånd" för att tydligare beskriva politikens viljeinriktning avseende tillkomsten av nya bostäder.

Fastighetsnämnden föreslår även en ändring på sida 24 i Översiktsplanen. Ändringen avser att meningen "Nya bostäder med särskild service för vuxna ska tillkomma inom stadens eller privata fastighetsägares befintliga fastighetsbestånd för att undvika att ny mark tas i anspråk för bebyggelse" ändras till "Nya bostäder med särskild service för vuxna ska i första hand tillkomma inom stadens eller privata fastighetsägares befintliga lokalbestånd för att undvika att ny mark tas i anspråk för bebyggelse".

I övrigt har fastighetsnämnden inga synpunkter, utan tillstyrker samrådsförslaget för en ny Översiktsplan.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Översiktsplanen har reviderats efter synpunkterna.

Utbildningsnämnden

Nämnden framför som en mer allmänt hållen synpunkt att det är önskvärt, precis som det står i översiktsplanen, att vid varje ny större detaljplan ska det göras en bedömning av behovet av förskole- och skolplatser inom närområdet. Utformningen av förskolors och skolors utemiljöer ska vara ändamålsenlig och möjliggöra samt inspirera till lek och lärande. Nya förskolor och skolor ska om möjligt lokaliseras i nära anslutning till grönområden.

Staden behöver löpande analysera och genomföra förändringar som skapar säkrare skolvägar för eleverna. Att ständigt förbättra förutsättningarna för att barn och ungdomar i större utsträckning ska kunna ta sig till skolan och fritidsaktiviteter på egen hand ser nämnden som ett prioriterat område.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Den allmänna synpunkten är noterad.

Omsorgs- och utbildningsnämnden

Omsorgs- och utbildningsnämnden har utifrån sina ansvarsområden inga synpunkter på planen.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Lidingö stad tackar för informationen.

Politiska partier Lidingö stad

Liberalerna

Lidingöliberalerna är kritiska till den föreslagna översiktsplanen som liberalerna anser saknar en tydlig framtidsvision och nödvändiga utvecklingsinitiativ. Planen har ett bevarandeperspektiv som motverkar Lidingös potential att vara en del av en dynamisk Stockholmsregion.

Lidingöliberalernas kritik kan sammanfattas:

1. Brist på framtidsvision
 - Den föreslagna översiktsplanen saknar en långsiktig vision för hur Lidingö ska utvecklas. Planen fokuserar mer på att bevara det befintliga snarare än att ta steg mot en hållbar och dynamisk framtid.
2. Bostadsfientlig grund
 - I en region som präglas av bostadsbrist är planen alltför restriktiv när det gäller bostadsbyggande. Den tillåter inte ens att svåruthyrda lokaler omvandlas till bostäder, vilket är ett slöseri med resurser och potential för utveckling.
3. Avsaknad av hållbar utvecklingsanalys
 - Det saknas en gedigen analys av hur Lidingö kan utvecklas på ett hållbart sätt. Planen tar inte tillräcklig hänsyn till Lidingöbornas behov och önskemål.

Konsekvenser:

- Sämre kommunikationer: Brist på utveckling kommer att leda till ännu sämre kommunikationer inom och utanför Lidingö.
- Svårigheter att rekrytera: Företag på Lidingö och staden själv kommer att ha svårare att rekrytera kompetens.

Sämre underlag för handel: Utan tillväxt och utveckling kommer handeln på Lidingö att drabbas negativt.

Lidingöliberalernas vision och förslag:

1. Politiskt ledarskap och dialog
 - Liberalerna vill se ett politiskt ledarskap där man i dialog med Stockholms stad och Region Stockholm utvecklar Lidingö på ett hållbart och framtidsinriktat sätt.
2. Mer frihet och mindre restriktioner för lidingöborna

- Liberalerna säger nej till Kulturmiljöprogrammet och de restriktioner som läggs på Lidingös fastighetsägare.
- Fastighetsägare ska inte nekas möjligheten att omvandla svåruthyrda lokaler till bostäder.
- Liberalerna säger nej till kravet på minst 1 000 kvm tomter. Detaljplanen ska gälla vid avstyckning.
- Liberalerna vill att stråket Torsvik – Stockholmsvägen – Lidingö centrum snarast utvecklas, inklusive att ”Torsviksdiket” överdäckas.

3. Hållbar utveckling

- Liberalerna vill utveckla Lidingö på ett hållbart sätt med fler bostäder, arbetsplatser, service och företag både i centrum och i stadsdelarna.
- Liberalerna vill se en bättre utveckling av Rudboda centrum än vad som nu föreslås med trivsamma mötesplatser, fler bostäder och en butik som får utvecklas.

4. Förbättra kommunikationer

- Kommunikationerna både till regionen och inom Lidingö måste förbättras för att underlätta för pendlare och öka attraktiviteten hos kollektivtrafiken.

5. Kultur och Fritid

- Liberalerna vill att Lidingö ska få ett Kulturhus med egen scen och utveckla Sagateatern och musikskolan till en mer omfattande Kulturskola. Liberalerna vill även se ett bättre utbud av kultur- och ungdomsaktiviteter för våra barn och ungdomar.

6. En bra stad för alla åldrar

- Se till att Lidingö är en bra stad för alla åldrar genom att bygga fler trygghetsboenden, vård- och omsorgsboenden samt bostäder för unga vuxna.
- Lidingö ska inte ha en kvarboendepincip för stadens årsrika utan erbjuda ett utbud av boendeformer som efterfrågas.

7. Förskola och skola av högsta kvalitet

- Satsa på en tillgänglig och högkvalitativ förskola och skola för att ge våra barn den bästa starten i livet.
- Påskynda arbetet med att skapa skolgårdar som uppmuntrar till fysisk rörelse.

8. Underlätta för lidingöborna att göra hållbara val

- Skapa förutsättningar för Lidingöborna att leva mer hållbart bl.a. genom förbättrad infrastruktur för gång, cykel och kollektivtrafik.
- Genom dessa förslag vill Liberalerna se ett Lidingö som är en del av en dynamisk och hållbar storstadsregion. Liberalerna vill se ett inkluderande Lidingö som både kan värna individens frihet och se till samhällets gemensamma intressen.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Lidingö stad anser att översiktsplanen tar hänsyn till Lidingöbornas behov och önskemål.

Om lokaler som är avsedda för näringslivet omvandlas till bostäder riskerar Lidingös näringsliv att utarmas.

Det framgår tydligt i översiktsplanen att kommunikationerna till regionen och inom Lidingö måste förbättras för att underlätta för pendlare och öka attraktiviteten hos kollektivtrafiken. Översiktsplanen tar höjd för en överdäckning av Torsvik- och Herserudsviadukten.

Översiktsplanen stödjer en fortsatt utveckling av kultur- och ungdomsaktiviteter.

Lidingö ska fortsätta arbeta enligt omsorgs- och boendekedjan för att ha möjlighet att erbjuda en äldreomsorg i framkant med hög kvalitet. Kvarboendepincipen ska vara styrande för planering av arbetet med omsorgs- och boendekedjan.

Kapaciteten i befintliga förskolor och grundskolor bedöms vara tillräcklig de närmaste tio åren. Fokus kommer vara att säkerställa att befintliga lokaler är hållbara och ändamålsenliga. Vid varje ny större detaljplan ska det göras en bedömning av behovet av förskole- och skolplatser inom närområdet. Utformningen av förskolors och skolors utemiljöer ska vara ändamålsenlig och möjliggöra samt inspirera till lek och lärande. Nya förskolor och skolor ska om möjligt lokaliseras i nära anslutning till grönområden.

Alla trafikslag ska prioriteras lika vilket innebär att det kommer ske förbättringar för samtliga trafikslag där det finns behov.

Socialdemokraterna Lidingö

Levnadsmiljö på Lidingö

Socialdemokraterna på Lidingö vill att Lidingös nya översiktsplan ska skapa förutsättningar för:

- Att utveckla våra gemensamma friluftsområden, badplatser och naturreservat med bättre underhåll, tillgänglighetsanpassning samt bättre kommunikation.

- Ett modernt bostadsutbud, där Lidingöborna kan välja mellan hyresrätter, bostadsrätter, radhus och villor. De vill särskilt prioritera hyresrätter där fler har råd att bo.
- Fler mötesplatser och gemensamhetslokaler.
- Ett lyft av entrén till Lidingö, och utveckling av området mellan Torsvik och Lidingö centrum.
- Att stadsdelsprogram ska kunna utvecklas i dialog med de boende samt de som verkar i dessa områden.

Klimat och miljö

De vill att Lidingös nya översiktsplan ska skapa förutsättningar för:

- Ett miljö- och klimatarbete med högre ambitioner där hela Lidingö inbjuds till att delta.
- Klimatsmarta moderna kollektiva färdmedel med bättre tvärförbindelser och ökad båttrafik för SL-resenärer samt väl underhållna cykel- och gångvägar.
- Att värna de mindre skogspartier som utgör gröna kilar eller ekologiska korridorer för djur att kunna röra sig mellan olika skogsområden.
- Att Lidingös skogar sköts som rekreationsområden.
- Att tillgängligheten till öns stränder förbättras.
- Att Lidingös unika och känsliga skärgårdsmiljö värnas.

Näringsliv

De vill att Lidingös nya översiktsplan ska skapa förutsättningar för:

- Ett livskraftigt, hållbart Lidingö med ett uppskattat handels- och serviceutbud.
- Ett näringslivsklimat med bättre stöd och utbyte mellan Lidingö stad och öns företagare, även för de som vill starta företag.
- Positiva och hållbara företagsetableringar och att företag ska kunna växa och nyanställa på ön.

Olika branschkluster, mötesanläggningar och levande närcentra som ska göra ön till en attraktiv företagarkommun där företagen blomstrar.

Kultur och Fritid

De vill att Lidingös nya översiktsplan ska skapa förutsättningar för:

- Att kultur- och föreningslivet kan fortsätta att utveckla ett inkluderande och uppskattat utbud.
- Nya mötesplatser för delaktighet och gemenskap där kulturella och generationsgränser kan överbryggas.
- Att idrottsområdet Campus Högsåtra kan utvecklas och att det tillförs bostäder för unga vuxna i området.

- Att Lidingös idrottsföreningars behov av funktionella idrottsanläggningar och idrottsytor kan tillgodoses.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Översiktsplanens utgångspunkt är att natur- och grönområden inte ska bebyggas vilket säkerställer tillgången till friluftsområden, badplatser och naturreservat.

Lidingö stad har ett varierat bostadsutbud och jämn fördelning mellan upplåtelseformer.

Översiktsplanen tar höjd för en överdäckning av Torsviks- och Herserudsviadukten.

Lidingö stad har höga ambitioner för sitt miljö- och klimatarbete. Lidingö stads miljöprogram syftar till att minska stadens miljö- och klimatpåverkan och ge Lidingöborna förutsättningar för en långsiktigt hållbar och trygg levnadsmiljö.

Staden anser att översiktsplanen skapar förutsättningar för klimatsmarta moderna kollektiva färdmedel med bättre tvärförbindelser och utökad båttrafik samt väl underhållna cykel- och gångvägar.

I översiktsplanen redovisas viktiga ekologiska samband.

Staden anser att översiktsplanen skapar förutsättningar för ett aktivt och mångfasetterat näringsliv genom att säkerställa att fastigheter som är planlagda för verksamheter ska fortsätta vara planlagda för verksamheter.

Översiktsplanen tar höjd för att barn och ungdomar ska ha lika möjligheter att utöva idrott och kulturaktiviteter.

Föreningar, organisationer och företag

Naturskyddsföreningen Lidingö

Naturskyddsföreningen i Lidingö har tagit del av det nya samrådsförslaget till Översiktsplan för Lidingö stad och Strategisk miljöbedömning för Lidingös översiktsplan - ÖP2050 Samrådshandling 2024-02-15.

Vi ser positivt på Lidingö stads ambition att staden ska utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt som gagnar även kommande generationer. Likaså ställer vi oss bakom målen att genom bevarande och utveckling av befintliga grönområden skapa goda förutsättningar för främjandet av biologisk mångfald, ekosystemtjänster och andra åtgärder som förbättrar Lidingös påverkan på klimatet och gör Lidingö bättre rustat att möta klimatförändringarna.

Vi instämmer i miljöbedömningens övergripande synpunkt att "det finns flera bra intentioner i ÖP2050 som inte följs upp i tydliga strategier, åtgärder och riktlinjer. Detta gäller exempelvis för klimatanpassning och dagvattenhantering."

Motsägelser

I planförslaget finns motsägelser gällande bl. a grönstrukturen och trafiken som behöver klargöras:

Beträffande grönstrukturen står det att natur och grönområden alltid ska prioriteras framför bebyggelse och att grönytor ska fredas från bebyggelse: "Lidingö stads generella hållning är att inga natur- och grönområden ska bebyggas." Men under kategorin Eventuellt tillkommande bebyggelse gör man sedan avkall på detta i områdena Björnbo ("en liten del av befintlig naturmark kommer att tas i anspråk"), Högsätra ("delar av naturmark kommer tas i anspråk") och Stockby ("Utvecklingen ska så långt som möjligt inte påverka möjligheten att bibehålla och utveckla områdets specifika ekologiska och rekreativa värden"). Detta skapar osäkerhet om vad som ska gälla när detaljplaner ska tas fram och bygglov hanteras och måste förtydligas så att skyddet blir reellt. Vi förordar ett starkare skydd för Lidingös grönytor i ÖP.

Beträffande trafiken står det i samrådsförslaget till ÖP att "Samtliga trafikslag behövs och ska bedömas likvärdigt i planering och prioritering. Planeringen ska skapa och underhålla lösningar som ger förutsättningar för att möta Lidingöbornas efterfrågan." Detta motsäger det som står i remissversionen av Energiplan Lidingö stad, LS 2024/189: "För att minska klimatpåverkan från vägtrafiken ligger fokus på att göra fordon mer energieffektiva, öka användningen av förnybara bränslen och elbilar samt minska biltrafiken" och lite längre ned i förslaget "Transporteffektivitet innebär minskade transporter genom samhällsplanering som prioriterar kollektivtrafik, gång och cykel". Vi har påpekat detta även i vårt yttrande till förslaget till energiplan. Transporter står för 53 % av Lidingös utsläpp av koldioxid. För att ha en chans att leva upp till målen för Parisavtalet och Lidingös egen miljöplan skriver man i energiplanen att "Utfasningen av fossila energislag måste dock fortsätta om vi ska nå målet om netto noll till 2045 och hålla den globala temperaturen långt under 2 grader och helst till 1,5 grader".

Biltrafiken alstrar också föroreningar som rinner ut i Lidingös sjöar, vattendrag och omgivande hav. Enligt Lidingös Blåplan är det viktigt att minska dessa utsläpp för att förbättra vattenkvaliteten, något som kan ske genom bl. a minskad biltrafik. Vi saknar mer konkreta förslag till hur det skall gå till att minska biltrafiken och förordar att Lidingö stad tar tydlig ställning för en prioritering av kollektivtrafik, gång- och cykeltrafik.

Grönområden

Mindre grönområden och parker som ingår i kategorin Sammanhängande bostadsbebyggelse och Mångfunktionell bebyggelse bör finnas med på kartan, då de har stor betydelse både socialt och ekologiskt. Små grönområden är särskilt viktiga för små barn och andra som har svårt att ta sig längre sträckor på egen hand. Risk

finns att dessa tas i anspråk eller naggas i kanten vid t ex förtätning av bebyggelse eller anläggning av parkeringsplatser.

Att naturmark "utvecklas och nya värden tillförs" kan innebära att den omdanas till park, vilket kan ha negativ inverkan på den biologiska mångfalden om det görs på ett ogenomtänkt sätt. Nyplanterade träd och gräsmattor ska inte enkelt kunna ersätta gamla träd eller ängsmark som tas bort. Enligt grönplanen visade naturvärdesinventering under 2013 att naturgräsmark, det vill säga mark för bete och slåtter, är den naturtyp som det är mest påtaglig brist på. Vad som avses med "utveckling" och "nya värden" måste tydliggöras i ÖP.

Man bör överväga att genom planbestämmelser utöka skyddet för särskilt värdefulla träd och natur på privat mark, t ex gamla ekar, tallar och skogspartier, då dessa ingår i och är särskilt viktiga för den gröna infrastrukturen.

Ett relativt enkelt sätt att öka den biologiska mångfalden är att omföra klippta gräsmattor till äng och odlingsområden, t ex kolonilotter i områden där de boende saknar trädgårdsmark. Det senare har även många positiva effekter för människors sociala liv och ökar självförsörjningen av grönsaker, vilket i sin tur minskar transportbehoven.

Golfbanor

Golfbanor är inte allmänt tillgängliga och bör separeras från andra grönytor i kategorin Natur- och friluftsliv (som avses innefatta större sammanhängande områden där värden för friluftsliv, natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald och ekosystemtjänster är prioriterade och förvaltas med hänsyn till friluftsliv). De bör få en egen kategori eller sorteras under Idrottsanläggning.

Planen bör beakta att även området runtomkring en golfanläggning påverkas av verksamheten såväl fysiskt (risk för golfbollar) som estetiskt (höga skyddsnet och förändrad landskapsbild). Den goda intensionen att "Moderna idrottsmiljöer ska ha ett utbud som attraherar breda målgrupper och vara utformade för flexibel användning med utrymme för mötesplatser" och sociotopkarteringen som utfördes under 2013, som visade att många Lidingöbor särskilt uppskattar grönområdenas "naturlighet" och rofylldhet, talar emot en utvidgning av golfbanorna på Lidingö.

Staden bör ha inflytande över hur golfanläggningarnas gränser mot omgivande mark sköts. Idag finns en tendens att man slentrianmässigt röjer bort brynvegetation överallt, vilket motverkar strävan mot biologisk mångfald.

Vatten

I Blåplanen sägs det att generellt sett är all kvarvarande oexploaterad kust i Stockholms län att anse som värdefull ur naturvårds- och rekreationssynpunkt. I ÖP 2024 är intensionen att värna Lidingös stränder och kustnära områden för allmänheten och det biologiska livet och att ingen orörd kust tas i anspråk. Där

konstateras det samtidigt att "Fritidsbåtar är en viktig del av Lidingös karaktär och fler båtplatser behövs för att möta efterfrågan i existerande anläggningar". Detta är tänkt att ske genom utökning av båtplatser i anslutning till befintliga hamnar med bra förutsättningar. Båttrafiken i Kyrkviken bör på sikt minska och dess vattenkvalitet förbättras. Enligt översiktsplanen ska nya uppläggningsområden prövas restriktivt i detaljplaneprocessen. I ÖP bör tydligt redovisas vilka hamnar och områden som avses att byggas ut.

Spridningen av miljöfarliga ämnen från båtbottnfärger, drivmedel och näringsämnen från båtlatriner från båtar stoppas enligt riktlinjer i Lidingös Blåplan.

Idag sker en viss smygprivatisering av Lidingös strandnära mark, vilket minskar allmänhetens tillgänglighet och skapar osäkerhet om huruvida området får beträdas. Staden ska tydligt motverka att fastighetsägare som på detta sätt "annekterar" mark och se till att all kommunal mark upplevs som allmänt tillgänglig, genom att t ex anlägga gångstråk längs vattnet. En inventering av privatiserade stränder bör göras för att klarlägga problemens omfattning och passande åtgärder.

Lidingö stad har påbörjat och planerar fortsatt byggande av dammar för rening av dagvatten, vilket vi ser som mycket positivt. Blåplanens åtgärdsförslag, med ytor som kan översvämmas vid skyfall och kulverterade diken som återställs till öppna och meandrande diken, bör planeras för och genomföras skyndsamt och samordnas med åtgärder för groddjur och ekologiska spridningsvägar. Var och när kommande åtgärder är planerade att utföras bör redovisas i ÖP 2024.

Bebyggelse

För Eventuellt tillkommande bebyggelse bör, förutom höga ambitioner beträffande gestaltning, även gälla höga ambitioner när det gäller klimatsmarta material, låg energiförbrukning, möjlighet till lokal energiproduktion (typ solpaneler, bergvärme). Byggnaderna och ny infrastruktur ska placeras efter landskapets karaktär. Sprängning, schakt eller uppfyllning av marken ska minimeras, både med tanke på de stora ingrepp dessa orsakar och att de leder till ökat behov av energikrävande transporter. I PM Översiktlig stabilitetskartering (Sweco 2023-10-27) framhålls att: "Samhället behöver anpassas till de förändringar i klimatet som sker idag (exempelvis ökad nederbörd eller/och högre grundvattennivåer) och de förändringar som förväntas till följd av den globala uppvärmningen (SGI, 2013). ----- Erosion, översvämning och mänsklig aktivitet (så som utfyllnader, väg-, och husbyggen, schaktning, pålning, skogsavverkning, dränering, förändringar i grundvattenförhållanden, osv.) bedöms som mest kritiska och sannolika mekanismer för eventuella framtida ras och skred på Lidingö."

Vegetationsklädda tak bidrar till ett svalare lokalklimat och en utjämning av dagvattenflödet och förordas när det är möjligt.

Behovet av billigare bostäder och hyresrätter behöver tillgodoses även framledes.

Naturskyddsföreningen i Lidingö motsätter sig exploatering av området Brädgården och Båtbyggaren och har överklagat beslutet att bygga bostäder där.

Infrastruktur

Det är nödvändigt att framför allt tvärförbindelserna med kollektivtrafik förbättras. I nuläget är de klart undermåliga. Den enda tvärförbindelse som finns upphör tidigt på kvällen och är mycket gles utom under rusningstid.

Trycket på Lidingös som rekreationsområden från närbelägna områden i Stockholm förväntas öka och bör mötas med förbättrad kollektivtrafik och cykelbanor.

Vi efterlyser karta och riktlinjer för hur förbättrad infrastruktur för gång-, cykel och kollektivtrafik och en omdragning av Lidingöbanan kan se ut.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Det har förtydligats i översiktsplanen vad det innebär att grönområden alltid ska prioriteras framför bebyggelse. Bland annat innebär det att den gröna infrastrukturen ska väga tungt vid planläggning och ianspråktagande av grön- och naturområden ska undvikas.

Alla trafikslag ska prioriteras lika vilket innebär att förbättringar för ett trafikslag inte ska försämra för ett annat trafikslag. Lidingöborna ska själva ha möjlighet att välja trafikslag

I översiktsplanen framkommer det att golfbanor ingår i kategorin Natur och friluftsliv i mark- och vattenanvändningskartan.

Översiktsplanen tar inte ställningen till om träd och natur ska skyddas genom planbestämmelser. Översiktsplanen ska inte styra skötsel av naturmark.

Översiktsplanen kommer inte redovisa vilka hamnar och områden som kommer byggas ut.

Eventuell annektering av mark är inte något som ska hanteras i en översiktsplan.

Översiktsplanen är tydlig med att blåplanen ska följas. Genomförandet av blåplanen görs separat från översiktsplanen.

När det planeras för nya byggnader och ny infrastruktur följs de lagar och regler som förordas i bland annat plan- och bygglagen och miljöbalken. Vid markanvisningar ställs krav på utformning, material och låg energiförbrukning.

Lidingö stad har ett varierat bostadsutbud och jämn fördelning mellan upplåtelseformer.

Översiktsplanen förespråkar förbättrade kollektiva tvärförbindelser. Region Stockholm ansvarar för kollektivtrafiken och staden framför behovet av bättre tvärförbindelser i olika forum.

Det sker kontinuerliga förbättringar av gång- och cykelvägnätet på Lidingö där det finns behov.

Lidingö näringsliv

Lidingö Näringsliv har bara kommenterat det vi inte är överens om och vi har bara kommenterat områden utifrån ett näringslivsperspektiv.

Överlag anser vi att näringslivsdelen i Översiktsplanen inte är tillräckligt dynamisk och vi vill att den ska andas entreprenörskap och tillväxt.

Vår vision: Lidingö är känt för att ha ett företagsklimat i framkant. Det finns flera tusen stora och små företag inom olika branscher på ön vilket gör att Lidingöbornas vardagsbehov till största delen finns tillgängligt på nära håll.

Vi positionerar Lidingö som en attraktiv skärgårdsstad, där man vill leva, bo och arbeta. Vi är en företagsvänlig stad som hjälper våra företag att växa och attrahera rätt personal.

UTGÅNGSPUNKTER sidan 8.

”Lidingö är den unika och trygga skärgårdsstaden. Den gröna småstaden som bredvid storstaden utvecklas varsamt och i takt med Lidingöbornas behov. Ett tydligt fokus på kärnverksamheterna ger hög kvalitet i servicen och en låg skatt för Lidingöborna. Lidingö stad ger goda förutsättningar för lokala företag, ett aktivt civilsamhälle och livskraftigt föreningsliv”.

Förslag till ny text: Lidingö stad ger goda förutsättningar för livskraftiga lokala företag och föreningar samt ett aktivt civilsamhälle.

”Lidingö är en trygg skärgårdsstad med bevarad småstadskänsla. Ett lyhört ledarskap möter Lidingöbornas behov, ger förutsättningar för ett starkt näringsliv och tillvaratar ideella krafter och föreningsliv. Lidingöborna är nöjda med utbudet av kultur- och fritidsmöjligheter.”

Förslag till ny text: Ett lyhört ledarskap möter Lidingöbornas behov, ger förutsättningar för ett näringsliv med tillväxt och tillvaratar ideella krafter och föreningsliv.

ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGSINRIKTNING sidan 13-18

MÅLBILD ÖVERSIKTSPLAN LIDINGÖ STAD -sidan 13

”Lidingös unika läge intill huvudstaden ger speciella möjligheter. Samtidigt som vi

får ta del av Stockholms stora utbud, erbjuder vår centralt belägna ö såväl båt-, bad- och skärgårdsliv som gröna oaser av lugn och stillhet”.

Förslag till ny text: ..av lugn och stillhet i kombination med ett lokalt och levande näringsliv.

UTVECKLINGSINRIKTNING – sidan 15

Bakgrund till vår kompletterande text:

Tillväxt och fler arbetstillfällen: Även om inriktningen för Lidingös utveckling är ”småskalig skärgårds stad” så behövs det satsas på tillväxt och fler arbetstillfällen för att hålla en jämn takt med den nationella näringslivsutvecklingen. När vi nu studerar planen ser vi en stor risk att Lidingö halkar efter och blir en sovstad och därmed inte en levande, modern och framtidsinriktad skärgårdsstad. Ingen utveckling resulterar i avveckling.

Vi sjunker i Svenskt Näringslivs företagsklimatundersökning och kanske är det möjligheten att möta företagets behov av att utveckla sina verksamheter som är problemet och där det politiska och kommunala ramverket är för snävt och inte ger möjlighet till utveckling.

I en studie som Svensk Näringsliv har genomfört visar det sig också att en ökning av det sammanfattande omdömet av det lokala företagsklimatet är förknippat med högre jobbtillväxt. Sambandet återspeglas även åt motsatt håll, där försämringar av det lokala företagsklimatet hänger samman med lägre företagstillväxt.

Förslag till kompletterande text: Näringslivet utgör en av grundstenarna för en levande ö, då Lidingöborna får möjlighet att handla lokalt och företagen ges möjligheter både skapa tillväxt och fler arbetstillfällen på ön.

FOKUSOMRÅDEN – infrastruktur, trafik och kollektivtrafik, sidan 16

Bakgrund till vår kompletterande text:

Norra & Södra Kungsvägen: Vi håller med om att alla trafikslag behövs och att Norra och Södra Kungsvägen bör vara de största infrastrukturvägarna. Här är det av yttersta vikt att dessa stråk hålls så fria som möjligt från diverse trafik hinder.

Överdäckning, Stockholmsvägen: Vi vill understryka vikten av någon typ av överdäckning av Torsviks- och Herserudsviadukten blir av. Överdäckningen kommer att bidra positivt på området men även på Stockholmsvägen från Lidingö Centrum till Torsvik, som idag är bullrigt. För att förbättra miljön kring Stockholmsvägen anser vi att man bör separera cyklarna från gångbanan, reducera hastigheten, leda bort viss trafik och bygga effektiva ljudbarriärer. modernt och trevligt.

”En överdäckning av Torsviks- och Herserudsviadukten kan bidra positivt till området genom sänkta bullernivåer från trafiken. Det är kan även skapa en trevligare och mer tilltalande entré till Lidingö samt det kan öka trivseln i Torsviksområdet”

Förslag till kompletterande text: En överdäckning av Torsviks- och Herserudsviadukten kommer att bidra positivt till Torsviksområdet men även på Stockholmsvägen ner till Lidingö Centrum, genom sänkta bullernivåer från trafiken. Det skapar också en trevligare och mer tilltalande entré till Lidingö.

”De största infrastrukturstråken på Lidingö är Norra och Södra Kungsvägen.”

Förslag till kompletterande text: De största infrastrukturstråken på Lidingö är Norra- och Södra Kungsvägen och det är av största vikt att de hålls fria från diverse trafik hinder.

FOKUSOMRÅDEN – infrastruktur, trafik och kollektivtrafik, sidan 17

Bakgrund till vår kompletterande text:

Buss och sjötrafik: Det är inte bara viktigt att Lidingöborna får utökad sjötrafik och busstrafik, det är även av yttersta vikt för besöksnäringen på Norra Lidingö som har mer än 400 000 besökare, varav 220 000 övernattande. Anläggningarna är även stora arbetsplatser med över 400 medarbetare som dagligen tar sig till och från sina arbeten på dygnets alla timmar. Dessa värden finns inte med i SL:s statistik för resandeunderlag. Relationerna med SL behöver förbättras och konkretiseras med bättre reseunderlag.

Stockby: Även Lidingös största industriområde Stockby är viktigt vad gäller access och inte minst förbättrad kollektivtrafik nu när den nya detaljplanen är klar och företagen får möjlighet att växa.

Trängselskatt: Står inget om trängselskatt och den borde bort så länge vi inte har tunnelbana till ön.

Busstrafiken ska även verka för att skapa goda tvärförbindelser på ön, dit de andra trafikslagen inte når, dels för att avlasta de största infrastrukturstråken, dels för att tillgängliggöra Lidingös blågröna värden och besöksmål.

Förslag till kompletterande text: Busstrafiken ska även verka för att skapa goda tvärförbindelser på ön, dit de andra trafikslagen inte når, dels för att avlasta de största infrastrukturstråken, dels för att tillgängliggöra Lidingös blågröna värden och besöksmål. Busstrafikturer behöver även utökas till våra konferensanläggningar och till vår hantverksby. Lidingö kommer att göra stora ansträngningar för att få bort trängselskatten.

De marina färdsetten ska vara givna alternativ för både boende och besökare samt kunna avlasta de markbundna infrastrukturstråken både sommar- och vintertid.

Förslag till kompletterande text: De marina färdsetten ska vara givna alternativ för både boende, personal och besökare samt kunna avlasta de markbundna infrastrukturstråken både sommar- och vintertid och trafiktätheten kommer utvecklas på Elfviklandet för besökare till konferensanläggningar.

ALLMÄNNA INTRESSEN –sidan 19-44

SÄRSKILDA BOENDEFORMER – sidan 23

Bakgrund till våra kompletterande texter:

Ungdomar: Vi ser inte att Lidingös framtid är attraktivt för ungdomar, 18-34 år, och saknar visioner och möjligheter för ungdomar att bo kvar och arbeta på ön eller att locka till oss ungdomar som vill både bo och arbeta här, då vi har många jobb som passar dem inom handel och besöksnäring. Vi anser att det bör finnas med i översiktsplanen att det finns boendekoncept eller särskilda boendeformer för ungdomar. Vi vill gärna se att Lidingö kan vara en föregångare i nya typer av boendeformer såsom U25 och Kollektiva boende koncept.

Bostadsformer: ”Att äga sin bostad är en trygghet för individen och ger stabilitet åt samhället. Olika typer av ägandeformer ska därför prioriteras framför hyresrätter.” är ett återkommande uttalande (s14 & s51)” Detta anser vi är en rätt hård skrivelse. Vill man ha ett brett näringsliv så krävs flera boendeformer för arbetskraft etc.. Ur ett samhällsperspektiv kan hyresrätter även vara bra för såväl yngre (nya på bostadsmarknaden) som äldre (avveckla/förflytta ägande). Vi skulle önska att Lidingö kan bli en modern framåtsträvande boendekommun som attrahera alla typ av invånare.

Förslag till kompletterande text: Lidingö är föregångare för olika typer av boendeformer för ungdomar och en modern framåtsträvande boendekommun som attraherar alla typ av invånare.

NÄRINGSLIV OCH SERVICE – sidan 24

Bakgrund till vår kompletterande text:

Näringslivspolicyn beskriver utvecklingen på ett bra sätt med nedan tillägg som borde ingå i Översiktsplanen:

Mark & Fastigheter för näringsliv: Vi vill förtydliga att mark och fastigheter som är planlagda för verksamhet ska fortsätta att vara det – det håller vi med om. Dock undantagsvis vissa övervåningar i områden som inte går att hyra ut som kontor på grund av geografiskt läge. Vid dessa tillfällen bör man tillsammans hjälpas åt att hitta kreativa utvecklingslösningar.

Närcentra: Lidingö ska vara ett levande samhälle med både bostäder och handel. Även om Lidingö Centrum är vår vårt störta handelsplats så saknas inriktning för våra närcentra, såsom Näset, Skärsätra, Baggeby, och Brevik, som också är viktiga trygga, mötes- och handelsplatser i vardagen för de som bor där. Rudboda, Larsberg och Dalénum finns omnämnda senare och se våra kommentarer.

Utveckling av näringslivet: Vi saknar en inriktning för utveckling av näringslivet, såsom Designkluster i Dalénum och Stockholmsvägen mellan Lidingö Centrum till

Torsvik som en trevlig stadsgata – vi ser bara att Lidingö stad vill skapa föreutsättningar och inte driva på utvecklingen.

Förslag till kompletterande text: Lidingö ska vara ett levande samhälle med både bostäder och handel. Även om Lidingö Centrum är vår största handelsplats är det viktigt att vi håller liv i våra närcentra som är viktiga trygga, mötes- och handelsplatser i vardagen för både företag och de som bor där. Lidingö står för den lilla, tryggare och enklare vardagsvärlden som lever i symbios med den globala världen.

Lidingöborna älskar sitt Lidingö och sina företag. Näringslivet präglas av entreprenörskap och mångfald vilket det alltid har gjort. Antalet arbetsplatser på ön ökar genom att företagen växer och allt fler nya företag startas eller flyttar hit.

Lidingö är känt för att ha ett företagsklimat i framkant. Det finns flera tusen stora och små företag inom olika branscher på ön vilket gör att Lidingöbornas vardagsbehov till största delen finns tillgängligt på nära håll.

Vi positionerar Lidingö som en attraktiv skärgårdsstad, där man vill leva, bo och arbeta. Vi är en företagsvänlig stad som hjälper våra företag att växa och attrahera rätt personal.

MARK- OCH VATTENANVÄNDNING – sidan 48-61

EVENTUELLT TILLKOMMANDE BEBYGGELSE – Lidingö Centrum – sidan 52

”Lidingö centrum kan kompletteras med ett mindre antal nya bostäder och lokaler”

Förslag till kompletterande text: Lidingö centrum ska kompletteras med ett mindre antal bostäder och lokaler.

STOCKHOLMSVÄGEN – TORSVIK – NY

Bakgrund till vår kompletterande text:

Vår vision: Stockholmsvägen ska utvecklas som förlängning och integrerad del av Lidingö Centrum, med en trivsam, levande och grön småskalig stadsgata med butiker, restauranger, café, hotell, tandläkare, vårdcentraler, frisörer, små handelslokaler, gym etc.. Här finns även flexibla kontorslokaler, coworkingplatser i anslutning till garage och småskaliga nya och gamla hus samt påbyggnader, hela vägen upp till den avlutande parken vid den delvis överdäckade Torsviks – Herserudsviadukten. En koppling mellan Lidingö Centrum och Torsvik som skall kännas naturlig.

Förslag till kompletterande text:

Stockholmsvägen ska utvecklas som förlängning och integrerad del av Lidingö Centrum, med en trivsam, levande och grön småskalig stadsgata, hela vägen upp till den avlutande parken vid den delvis överdäckade Torsviks – Herserudsviadukten.

RUDBODA CENTRUM – sidan 54

Bakgrund till vår kompletterande text:

Viktigt närcentra: Rudboda torg är definitivt ett av våra viktigaste närcentra på ön med en kritisk massa av boende, och är en viktig knutpunkt för andra områden på Norra ön, såsom Elfvik, och Askrike och totalt med ca 4400 personer boende i upptagningsområdet.

Det är också en viktig plats för näringslivet på Norra Lidingö, då där finns många stora arbetsplatser, såsom Bosön, Björnbo, Silverhöjden och alla konferensanläggningar.

Livsmedelsbutik: I samrådshandlingarna kan vi se att den nuvarande livsmedelsbutiken inte ska rivas, som tidigare sagts, utan byggas ut. Vi opponerar oss starkt emot att binda upp sig på detta sätt i en översiktigplan, vi anser att det kan bli en inlåsnings effekt som kanske inte möjliggör kommande handels-, tekniska- och miljökrav.

Levande mötesplats: Vi har i samrådsförslaget för Rudboda även sett att förutsättningarna för restaurang/café eller annan mötesplats har fått ett minskat utrymme. Det kan därför bli mycket svårt att skapa en tillräckligt bra mötesplats som kan serva hela området. Vi tycker det är viktigt att här ges betydligt mer plats i förutsättningarna och ännu en gång vill vi påpeka vikten av ett levande centrum och torg för de som bor och verkar i området och inte minsta ur ett säkerhetsperspektiv.

Förslag till kompletterande text: Rudboda är en knutpunkt för boende och besökande på norra ön och ska vara en levande, attraktiv och trygg mötesplats med en större livsmedelsbutik som klarar av framtida krav. Rudboda torg ska också vara en levande och trevlig mötesplats för

DALÉNUM- sidan 56

Bakgrund till vår kompletterande text:

Nutid: I området finns idag ett antal skolor och företag kopplade till design, såsom Beckmans, Gerlesborgsskolan, Klong, Carl Malmstensskolan, etc. och det har länge diskuterats att skapa ett Designkluster i området.

Framtid: Ambitionen är att vidareutveckla Dalénum till ett framgångsrikt designkluster med skolor, institutioner och företag som kompletterar varandra inom samma eller likande bransch. Ett klusterområde i Dalénum stimulerar till innovation, ökar kunskapsutbyte, drar till sig attraktiv arbetskraft, stärker Lidingös varumärke och lockar till sig intressanta företag som tillsammans skapar tillväxt i området och på så sätt säkrar hyresintäkter. Designklustret ska vara väl integrerat med boende i området.

Förslag till kompletterande text: Dalénum är även ett tillväxtområde för ett Designkluster.

LARSBERG -sidan 58

Bakgrund till vår kompletterande text:

Utveckla Larsberg: Larsberg är beläget i ett bra kommunikationsläge nära både Lidingöbanan, bussar och pendlingsbåtar. Nuvarande centrum har en mycket välbesökt livsmedelsbutik, närservice, gågata samt ett trevligt torg. Sammantaget finns det goda förutsättningar att utveckla Larsberg för att stärka områdets attraktivitet och trygghet för både boende och besökare. För att detta ska vara möjligt krävs dock en tydlig inriktning vilket saknas i nuvarande samrådsförslag. Genom att exempelvis utveckla fastigheten Radiofyren (där nuvarande livsmedelsbutik finns), stärka torget som mötesplats samt öka utbudet med fler verksamheter och närservice skulle Larsberg kunna bli en ännu mer attraktiv plats och en tillgång för alla som bor på och besöker Lidingö. Vi önskar att Larsberg som viktigt närcentrum på Lidingö kompletteras med symbol för "eventuellt tillkommande bebyggelse" i plankartan, samt att en tydlig inriktning centrumets utveckling förstärks i översiktsplanen.

Förslag till kompletterande text: Larsberg är ett välbesökt närcentrum på ön. Genom att utveckla fastigheten där nuvarande livsmedelsbutiken finns, stärka torget som mötesplats samt öka utbudet med fler verksamheter och närservice runt gågatan, finns goda förutsättningar att stärka områdets attraktivitet och trygghet för både boende, besökare och företagare.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Avsnitten om näringslivet har reviderats och utgår från Lidingö stads nya Näringslivspolicy.

I översiktsplanen är det tydligt att verksamheter som är planlagda för verksamheter ska fortsätta vara planlagda för verksamheter för att säkerställa att det finns goda förutsättningar för näringslivet att utvecklas.

Det har förtydligats att Lidingö stad driver på riksdagen att ta bort trängselskatten vid Ropsten.

Lidingö stad har ett varierat bostadsutbud och jämn fördelning mellan upplåtelseformer och det finns ungdomsbostäder.

Beskrivningarna för områden med eventuellt tillkommande bebyggelse är hämtade från pågående eller antagna detaljplaner vilket innebär att revideringar av beskrivningar måste vara förenliga med de pågående eller antagna detaljplanerna.

Lidingö hembygdsförening

Lidingö hembygdsförening (LHF) har tagit del av förslaget till översiktsplan 2024 och lämnar härmed följande synpunkter. Föreningen skall enligt sina stadgar bl. a. arbeta för att fördjupa och sprida kunskap om Lidingös historia och verka för att kulturhistoriskt intressanta byggnader och miljöer samt värdefulla naturområden

bevaras. Föreningen har mot denna bakgrund ett starkt engagemang för Lidingös framtida utveckling.

En översiktsplan skall visa en långsiktig plan för användningen av kommunens mark- och vattenområden och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Den skall vidare bl. a redovisa hur riksintressen tillvaratas, behandla det långsiktiga behovet av bostäder, redovisa klimatrelaterade risker, förhållandet till regionplan samt intressen som kan behöva mellankommunal samordning.

Markanvändningen

Vad gäller markanvändningen redovisar planen i princip inga förändringar mot gällande förhållanden. Man anför att planlagd mark för verksamheter – som ju också finns inom flerfunktionella områden – skall bibehållas och inte ge plats för bostäder för att möjligheter till utveckling av Lidingös näringsliv inte skall begränsas. Mot detta har LHF ingen erinran. Grönområden skall inte ianspråkta vilket är utmärkt.

Den byggda miljön

Vad gäller den byggda miljön framhålls det kulturhistoriska värdet hos stadens bebyggelse vilket givetvis LHF finner utmärkt. Det är angeläget att det snarast fattas beslut om det nu framlagda – och i stora drag bra – förslaget till kulturmiljöprogram så att det kan hänvisas till i översiktsplanen. Ett handlingsprogram för hur den värdefulla bebyggelsen bör skyddas, bl. a genom planläggning, bör härefter tas fram. I översiktsplaneförslaget uttrycks en mycket stor restriktivitet mot ny bebyggelse vilket är anmärkningsvärt – det gäller ju en plan med lång framförhållning. LHF inser självfallet att några större outnyttjade markområden inte går att finna på ön Lidingö. Möjligheter till förtätning belyses inte. Enbart markbostäder förordas och då med en tomtstorlek av minst 1000 kvm, vilket är mycket markkrävande. Flerbostadshus och särskilt hyresbostäder avvisas, trots efterfrågan. Det är viktigt för att erhålla en allsidig befolkningssammansättning, för att uppnå trafikeffektivitet och därmed mindre miljöpåverkan. Denna form av bebyggelse behöver inte vara storskalig. Möjligheterna att ibland – och då utan att förvanska kulturhistoriska värden – kunna inreda fler bostäder i de några av de mycket stora villor som finns på Lidingö belyses inte heller. Att ställa krav på högklassig arkitektur och anpassning till omgivningen som anförs beträffande nytillkommande bebyggelse bör vara självklart. Att grönområden fredas från bebyggelse likaså.

Det långsiktiga behovet av bostäder och förhållandet till den regionala planeringen

Frågan berörs knappast trots att Lidingö är en del av och i mycket beroende av regionen. Stockholmsområdet har en betydande brist på bostäder i nuläget och för att komma i balans anför en nyligen framlagd regional utredning att det för Lidingös del skulle behövas ett tillskott av ca 100 bostäder årligen fram till 2060. Lidingös bidrag för att minska denna bostadsbrist kommer dock om man tolkar framtidsplanerna i översiktsplanen att vara mycket begränsat.

Trafiken

Infrastrukturen föreslås inte förändras, inga nya vägdragningar etc. planeras. Detta har LHF ingen erinran mot.

I planen föreslås att alla trafikslag skall behandlas lika och några ansträngningar att minska biltrafiken kan knappast utläsas av riktlinjerna. Detta trots att över hälften av Lidingös koldioxidutsläpp kommer från transportsektorn. Stadens förslag till energiplan förordar en satsning på andra trafikslag, gång- cykel- och kollektivtrafik. Stadens trafikpolicy skall enligt planen prioriteras framför grön- och blåplanen. Vad man avser med detta framgår dock inte.

Särskilt kollektivtrafiken måste ges bättre förutsättningar, bristen på tvärförbindelser är mycket kritiserade. Enligt planen skall detta förbättras - men här är Lidingö beroende av regionala beslut. Spårväg citys anslutning till Lidingöbanan har diskuterats i decennier utan att någon tydlig tidplan framkommit. Önskvärda förbättringar i Ropsten innebär ett mellankommunalt problem som heller inte tydligt presenteras. En utökad båttrafik - önskvärd från Lidingö - är ett annat regionalt och mellankommunalt åtagande.

Naturmiljön

LHF ser givetvis positivt på att planen så starkt sätter fokus på bevarande av naturmiljön på Lidingö. Det är mycket glädjande att man nyligen utökat naturreservaten och stadens grön- och blåplaner är utmärkta dokument. Vad som menas med att naturmarken skall "utvecklas" och få "nya värden" förklaras dock inte. För den rening av Kyrkvikens vatten, som talats om i många år, är det angeläget att man tydligt tar fram en handlingsplan. Den dåliga vattenkvaliteten i vattnen kring Lidingö är ett flerkommunalt intresse där Lidingö har ett medansvar.

Riksintressen för kulturmiljön

De tre områden som utpekats som riksintresse för kulturmiljövården presenteras. Man anför också att de inte berörs av kommande planer vilket är korrekt. Men hur staden avser att agera för att de kulturhistoriska värdena långsiktigt skall bevaras t. ex. genom - som man redan genomfört - skyddsbestämmelser i detaljplan redovisas inte.

Utvecklingsområden

Ett mindre antal utvecklingsområden presenteras. De är alla planer som är aktuella i dagsläget. Någon vision om en framtida utveckling för de närmaste decennierna framläggs inte.

Lidingö centrum föreslås kompletteras med bostäder och lokaler. Mot detta har LHF ingen erinran, hur det skall ske får behandlas i senare detaljplaneförslag.

Beträffande Björnbo har LHF i yttrande över detaljplaneförslaget inte erinrat mot ny bebyggelse i nordväst men avstyrkt föreslagen utformning av nybebyggelse och samlingslokal vid anläggningens entré. LHF har avstyrkt planen för Rudboda centrum eftersom den omöjliggör ett flerfunktionellt lokalt centrum och innebär

rivning av ett kulturhistoriskt värdefullt flerbostadshus. Rörande den antagna planen för Högsätra har LHF haft synpunkter som inte tillgodosetts. LHF har inte haft någon erinran mot planen för utökning av Stockbys verksamhetsområde. Beträffande planen för Brädgården och Båtbyggaren har LHF framfört allvarlig kritik gällande bristande hänsyn till strandskyddsregler och en mycket omfattande markhöjning och också överklagat planen. Planerna för nybebyggelse inom värmeverkets område i Dalénum, för bebyggelse på garagets plats i Larsberg samt planer för brostranden har ännu inte behandlats av LHF.

Sammanfattning

Lidingö hembygdsförening ser mycket positivt på det i planen redovisade ansvarsfulla tillvaratagandet av stadens kulturhistoriskt värdefulla bebyggelse och värdefulla naturområden.

Planen borde förespråka en framtida mer varierad bebyggelsestruktur och inte ensidigt prioritera markbostäder på stora tomter.

Ett långsiktigt perspektiv saknas – planen skall ju blicka fram mot 2050 och mycket kan hända under de närmaste decennierna.

Det regionala och mellankommunala perspektivet belyses inte.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Som LHF konstaterar är det Region Stockholm som beslutar över kollektivtrafiken. Lidingö stad försöker påverka beslut och planeringen på olika sätt bland annat genom att besvara remisser från regionen och i olika typer av mötesforum. Ett annat sätt att påverka är att i översiktsplanen ange vilka stråk och kopplingar som anses vara viktiga.

Bostadsbeståndet på Lidingö är varierat. Fördelningen mellan småhus och flerbostadshus är relativt jämn med en viss överrepresentation av flerbostadshus. Även fördelningen mellan upplåtelseformerna bostadsrätt, hyresrätt och äganderätt är relativt jämnt fördelad.

Översiktsplanen har ett långsiktigt perspektiv. Genomförandet av planerna som anges i översiktsplanen kommer ta flera år.

Det har förtydligats i översiktsplanen hur planen förhåller sig till mål, delmål, regionala ställningstaganden samt markanvändning och förhållningssätt som anges i RUF 2050 och vilka avvägningar man gjort i relation till dessa, i enlighet med 3 kap. 5 § punkt 5 i plan- och bygglagen.

Destination Lidingö

Destination Lidingö (en förening för konferens- & mötesanläggningarna på Lidingö, bestående av Högberga Gård, Bosön, Södergarn, Skogshem & Wijk, Villa Lovik,

Rönneberga, Elfvik Herrgård samt Ellery Beach House) ber härmed att få komma in med några för oss viktiga medskick till samrådet över Översiktsplanen för Lidingö stad 2024.

Lidingö är en av de konferenstätaste kommunerna i Sverige och majoriteten av anläggningarna ligger utmed Elfviklandet på Lidingö. Den gemensamma omsättningen (2023) för de åtta anläggningarna är över en halv miljard kronor, anläggningarna har fler än 425 medarbetare där arbetstiderna ofta är tidiga morgnar och sena kvällar/nätter. Antalet besökare till anläggningarna är över 410 000 per år varav cirka 230 000 personer är övernattande. Merparten av dessa åker i dag egen bil, taxi eller chartrade bussar på grund av att det är dåliga förbindelser.

Därför menar vi att planen måste:

- tillåta att verksamheterna kan fortsätta att utvecklas och möta dagens och framtidens behov.
- verka för att "likabehandlingsprincipen" råder och att man är lika sträng eller givmild oavsett aktör som söker bygglov vid till- och ombyggnationer. Lidingö stad ska inte vara den som är konkurrensbegränsande!
- säkerställa så att det med fattade regler går att bedriva verksamhet så att inte besluten konkurrerar med varandra – dvs det måste finnas en samsyn i besluten och berörda lagar och regler måste kunna efterlevas.
- säkerställa så att Norra och Södra Kungsvägen är trygga och säkra huvudleder med så få hinder längs vägen som möjligt.
- vara drivande i dialogen med SL för att säkerställa en mer frekvent kollektivtrafik.
- vara drivande i dialogen med SL eller annan part för att säkerställa så att Elfviks brygga (men även gärna Breviks brygga) kan vara en del av sjötrafiken i och runt om Stockholm
- säkerställa så att samma nivå av hyresrätter, som det är i dag på Lidingö, kan behållas så att våra medarbetare har möjlighet att bo lokalt om de så önskar.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Lidingö stad håller med om att Norra och Södra Kungsvägen ska vara trygga och säkra huvudleder med få hinder. Staden har regelbunden dialog med SL och framför önskemål för kollektivtrafiken. I kartan över utvecklingsinriktningen föreslås det att Elfviks brygga ska få kollektivtrafik vilket har förtydligats genom att det beskrivs i texten.

Bostadsbeståndet på Lidingö är varierat. Fördelningen mellan småhus och flerbostadshus är relativt jämn med en viss överrepresentation av flerbostadshus.

Även fördelningen mellan upplåtelseformerna bostadsrätt, hyresrätt och äganderätt är relativt jämnt fördelad.

S&W Meetings & Events AB (Skogshem & Wijk)

S&W Meetings & Events AB (Skogshem & Wijk) (nedan S&W) vill i och med dessa rader inkomma med våra kommentarer gällande samrådsförslaget Översiktsplanen 2024.

Skogshem & Wijk är en konferensanläggning verksam inom mötes- och eventbranschen. S&W är en plats skapad för möten, det var visionen när arkitekten Anders Tengbom utformade S&W i slutet av 50-talet. Här finns konferensrum för 2-500 personer, lounge med skärgårdsutsikt och 222 bekväma hotellrum med 290 bäddar.

S&W ägs och drivs sedan 1 januari 2014 av Ann & Thomas Nagel. Tanken med ägandet är att långsiktigt utveckla och förvalta fastigheten och driften. Anläggningen byggdes av SAF som en renodlad utbildningsanläggning där man bodde på internat. S&W var redan då liksom idag mycket uppskattad för sin arkitektur och sin vackra geografiska placering med närheten till såväl naturen som till vattnet, något de som ägare jobbar hårt för att bevara i vår direkta närhet.

För att kunna utveckla anläggningen och för att kunna skapa en plats som motsvarar morgondagens behov behöver den utvecklas. De behöver kunna möta marknadens behov av att arrangera större events med övernattningar, arrangera fester och bröllop.

Besöksnäringen på norra Lidingö har idag mer än 400 000 besökare varav 220 000 är övernattande. Anläggningarna är även stora arbetsplatser med mer än 400 medarbetare sysselsätta under dygnets alla timmar året runt.

Sammanfattningsvis anser vi att planen måste:

- tillåta att vår verksamhet kan fortsätta att utvecklas och möta dagens och framtidens behov.
- verka för att "likabehandlingsprincipen" råder och att man är lika sträng eller givmild oavsett aktör som söker bygglov vid till- och ombyggnationer. Lidingö Stad skall inte vara den som är konkurrensbegränsande!
- säkerställa så att det med fattade regler går att bedriva verksamhet så att inte besluten konkurrerar med varandra – dvs det måste finnas en samsyn i besluten och berörda lagar och regler måste kunna efterlevas.
- säkerställa så att Norra Kungsvägen är en trygg och säker huvudled med så få hinder längs vägen som möjligt.
- vara drivande i dialogen med SL för att säkerställa en mer frekvent kollektivtrafik.

- vara drivande i dialogen med SL eller annan part för att säkerställa så att Eلفviks brygga kan vara en del av sjötrafiken i och runt om Stockholm
- säkerställa så att samma nivå av hyresrätter som det är i dag på Lidingö kan behållas så att våra medarbetare har möjlighet att bo lokalt om de så önskar.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Lidingö stad håller med om att Norra och Södra Kungsvägen ska vara trygga och säkra huvudleder med få hinder. Staden har regelbunden dialog med SL och framför önskemål för kollektivtrafiken. I kartan över utvecklingsinriktningen föreslås det att Eلفviks brygga ska få kollektivtrafik vilket har förtydligats genom att det beskrivs i texten.

Bostadsbeståndet på Lidingö är varierat. Fördelningen mellan småhus och flerbostadshus är relativt jämn med en viss överrepresentation av flerbostadshus. Även fördelningen mellan upplåtelseformerna bostadsrätt, hyresrätt och äganderätt är relativt jämnt fördelad.

Ett hållbart Lidingö

Vi vill bygga vårt Lidingö för framtiden – om 10–20 år vill vi se ett hållbart Lidingö för oss som bor och verkar här, med ett blomstrande näringsliv och med hjälp av naturen.

Föreningen Ett hållbart Lidingö har tagit del av det nya samrådsförslaget till Översiktsplan för Lidingö stad och Strategisk miljöbedömning för Lidingös översiktsplan – ÖP2050 Samrådshandling 2024-02-15.

Bakgrund till Ett hållbart Lidingös synpunkter nedan av ÖP2050

Städer och lokala samhällen spelar en central roll för att vi ska lyckas med den miljömässiga omställningen i världen. För att kunna styra utvecklingen i hållbar riktning krävs att alla parter i det lokala samhället bidrar på ett konstruktivt och effektivt sätt. Vi måste ha ett helhetsperspektiv där vi styrs av sociala, ekonomiska och miljömässiga nyckeltal, med Agenda 2030 och de planetära gränserna som ledstjärna. Nyckeln till framgång är samverkan, samarbeten och partnerskap.

Våra synpunkter på ÖP2050

Vi ser positivt på Lidingö stads ambition att staden ska utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt som gagnar även kommande generationer. Likaså ställer vi oss bakom målen att genom bevarande och utveckling av befintliga grönområden skapa goda förutsättningar för främjandet av biologisk mångfald, ekosystemtjänster och minska klimatpåverkan.

Vi ställer oss också bakom ÖP2050:s övergripande plan och där vi ser flera bra intentioner. Dock noterar vi att det finns ett behov av ett förtydligande i en långsiktig

vision med tydliga och mätbara mål som ligger i linje med vetenskapens rekommendationer och Agenda 2030:s målsättning. Dvs. en styrmodell som styrs av sociala, ekonomiska och miljömässiga nyckeltal.

På ett övergripande plan vill vi se ett Lidingö som är byggt för människor, där vi kan leva i samklang med naturen, vilket är en förutsättning för människors välmående och hälsa. Det handlar om ren luft, rent vatten, giftfri mat, giftfri miljö, och en rik och blomstrande artrikedom. Fundamentet för att skapa en hållbar, blomstrande och hälsosam framtid för människor, ekonomi och förutsättningar för liv förutsätter att naturens samtliga miljöprocesser enligt de planetära gränserna ligger inom de mätbara hållbarhetsgränserna definierade av vetenskapen. Detta önskar vi ska tydligt framgå i ÖP2050.

Vi vill också att det tydligt ska framgå i ÖP2050 målsättning för hur vi kan skapa framtidstro för alla generationer på Lidingö, inkluderande mor- och farföräldrar, föräldrar och ungdomar. Tydlig målsättning i klimat och miljöfrågor är mycket viktiga delar i hur detta kan skapas.

1. Utvecklingen av Lidingö centrum och stadsdelarna

Vi skulle vilja stärka hållbarhetstänket i våra stadsdelar, dels att lokalerna är hållbart byggda eller renoverade, energimässigt hållbara, men också grönområden och mötesplatser för människor. Det måste vara lätt att återvinna, återbruka, reparera och låna.

Vi ser att man ska ha mycket få restriktioner när det gäller solceller (möjligen att de är hållbart producerade). De natur/grönytor/strandremisor som behöver skyddas/vårdas bättre än vad som görs idag är Våtmarker och ängsmarker, naturliga skogar, gynna biologisk mångfald och klimat är natur och grönytor som behöver skyddas/vårdas bättre än vad som görs idag.

2. Hur vill vi att näringslivet och samhällsservicen på Lidingö ska utvecklas?

Vår önskan är att näringslivet och samhällsservicen utvecklas i en miljömässigt hållbar riktning. Det är bra för företagen, naturen och oss människor. Att det sker i samverkan mellan stadens parter: politiker, näringslivet och organisationer. Att vi kan inspirera och lära av varandra. Då kommer omställningen att gå mycket snabbare.

3. Hur vill vi att kommunikationerna till/från och inom Lidingö ska utvecklas?

Satsa på självgående bilpooler, där det är superenkelt att få tag på en bil. Egenägda bilar tar mycket plats i naturen, vägar, parkeringsplatser. Att ytterligare bygga ut trafiken tar än mer utrymme från naturen och det är inte i de banorna vi behöver tänka. Vi behöver minska på andelen hårda ytor och omvandla dem till mark tillgänglig för natur, regn, djur och insekter. Utsläppsfri kommunikation, för att slippa partiklar i luften.

4. Hur vill vi att bostadsbyggandet ska utvecklas?

Hållbart byggande, solceller/värmepumpar/giftfritt med en blomstrande trädgård. Bygg ej på gröna ytor eller jordbruksmark och minska på de hårda ytorna.

5. Hur vill vi att kultur- och idrottslivet på Lidingö ska utvecklas?

Samma synpunkt här: hållbart kultur och idrottsliv, tänka på hur vi reser, hur vi värmer upp, hur vi underlättar för fler att återbruka material och utrustning och att umgås.

6. Övergripande fråga:

Vi tror att vi måste tänka hållbarhet i allt vi gör, som politiker, företagare, konsument, dvs i alla roller vi som individ har.

Det finns inga genvägar. Vi måste var och en av oss sätta oss in i problemställningen, säkerställa att det finns kompetens i utvecklingsarbetet. Integrera en ny hållbar värdegrund i våra planer om det så är en Översiktsplan, affärsplan i ett företag, eller i min egen personliga konsumtion. Lyssna till vetenskapen, följ nationella mål, EUs green deal.

Det här är ju inget vi lyckas med över en natt, men steg för steg förflyttar vi oss i en hållbar riktning, och det är det som är det viktiga. Vi behöver förlita oss på att omställningen kommer att bli till det bättre för oss människor och för företagen.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

I Lidingö stads miljöprogram tydliggörs det hur Lidingö stad arbetar med miljö- och klimatfrågor.

Under år 2023 bildade Lidingö stad ett nytt naturreservat i Sticklinge och Långängen-Elfviks naturreservat utökades med syfte att säkerställa tätortsnära naturområden för friluftsliv och rekreation, samt bevara och vårda dess naturvärden såväl som kulturhistoriska miljöer. Det nya naturreservatet och utökningen av det befintliga innebär att Lidingös naturreservat utökades med omkring 75 procent.

Utgångspunkten för trafikplaneringen på Lidingö är att Lidingöborna själva ska ha möjlighet att välja färdmedel. Lidingö stad arbetar med att förbättra framkomligheten och säkerheten för samtliga trafikslag.

John Mattson Fastighets AB

John Mattson ser positivt på att staden förtydligar var de ser möjlighet till utveckling av Lidingö samt var detta inte ses som aktuellt. John Mattson anser att samrådsförslaget möjliggör utveckling, dock saknar förslaget önskvärd tydlighet för hur Lidingö ska utvecklas över tid samt var denna utveckling ska ske. De utpekade utvecklingsområdena anser vi inte tillräckliga. Därmed riskerar förslaget i dess nuvarande utformning medföra en alltför restriktiv utveckling i kommunen.

För att bevara ett dynamiskt näringsliv på ön anser vi att det krävs ett tillskott av bostäder. Trenden är att på 10 år höjs snittåldern på Lidingö med cirka ett år. Även om Lidingö är grannkommun med Stockholm anser vi att om Lidingö vill ha ett expansivt näringsliv och levande närcentrum behöver kommunen även ha en strategi för att personerna verksamma i näringslivet ska kunna bo i närheten av sin arbetsplats. Detta blir särskilt aktuellt då en åldrande befolkning innebär att den arbetsföra befolkningen i kommunen kommer att minska ifall fler bostäder inte tillförs. Fler bostäder skapar även förutsättningar för fler sträckningar och ökad turtäthet i kollektivtrafiken.

Vi anser att hyresrätter och flerfamiljshus fyller en viktig funktion för de personer som önskar ett mer bekymmersfritt boende än det som uppstår vid ägande av en markbostad. Hyresrätter ger också en flexibilitet för de som t.ex. vill pröva att bo och arbeta på Lidingö. Hyresrätter och flerfamiljshus anser vi därför på ett bra sätt kompletterar markbostäder som oftast är äganderätter, ambitionen bör vara att skapa en blandstad med olika typer av boendeformer. Bedömningen av hur ett område är möjligt att utvecklas behöver ske från fall till fall, på Lidingö finns ett flertal olika typer av områden som bör utvecklas på olika sätt.

Karta över utvecklingsinriktning

Larsberg saknar symbol för "eventuellt tillkommande bebyggelse". Larsberg är beläget i ett bra kommunikationsläge nära både Lidingöbanan, bussar och pendlingsbåtar. Nuvarande centrum har en mycket välbesökt livsmedelsbutik, närservice, gågata samt ett trevligt torg. Sammantaget finns det goda förutsättningar att utveckla Larsberg för att stärka områdets attraktivitet och trygghet för både boende och besökare. För att detta ska vara möjligt krävs dock en tydlig inriktning vilket saknas i nuvarande samrådsförslag. Genom att exempelvis utveckla fastigheten Radiofyren (där nuvarande livsmedelsbutik finns), stärka torget som mötesplats samt öka utbudet med fler verksamheter och närservice skulle Larsberg kunna bli en ännu mer attraktiv plats och en tillgång för alla som bor på och besöker Lidingö. Vi önskar att Larsberg som viktigt närcentrum på Lidingö kompletteras med symbol för "eventuellt tillkommande bebyggelse" i plankartan, samt att en tydlig inriktning för centrumets utveckling förstärks i översiktsplanen. Vi noterar att kommunen nyligen tagit beslut om att återstarta detaljplanen för Fyrtornet 5 vilket är glädjande och i linje med att utveckla Larsberg i positiv riktning.

En del av vad som gör Lidingö till en levande kommun är de många närcentrumen, vi önskar att dessa pekas ut i kartan och att utvecklingsriktningen för dessa förtydligas.

På fastigheterna Juno och Herkules samt angränsande område i Käppala finns möjlighet till kompletterande bebyggelse. Detta skulle förbättra förutsättningarna för lokal service till de boende i området.

Parkering

Lidingö stad är en biltät stadsdel, förklaringen är antagligen en resursstark befolkning samt möjligheten till gratis parkering. Att parkering på Lidingös gator är

gratis innebär en subvention för bilägare. Det medför även att det finns fler bilar på ön än behovet gör gällande. Vi anser inte att gatuparkeringen ska vara en fri nyttighet utan bör beläggas med en låg avgift. Detta skulle förbättra parkeringssituationen och skapa bättre förutsättningar för de som behöver använda bil.

John Mattson är fast förankrad i Lidingö och har ett stort intresse av att ön fortsätter vara en plats där människor lever, bor och verkar under bra förhållanden. Vi fortsätter gärna dialogen med Lidingö stad för att finna samförstånd.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Bostadsbeståndet på Lidingö är varierat. Fördelningen mellan småhus och flerbostadshus är relativt jämn med en viss överrepresentation av flerbostadshus. Även fördelningen mellan upplåtelseformerna bostadsrätt, hyresrätt och äganderätt är relativt jämnt fördelad.

Områden som anges som eventuellt tillkommande bebyggelse är områden där det kommer tillkomma nya bostäder och eller verksamheter. I Larsbergs centrum finns det inga planer för ny bebyggelse. Markanvändningen för Larsberg är Mångfunktionell bebyggelse vilket innehåller en blandning av bostäder, verksamheter och servicefunktioner.

Parkeringsgaraget i södra Larsberg är ett område för eventuellt tillkommande bebyggelse.

Utgångspunkten för trafikplaneringen på Lidingö är att Lidingöborna själva ska ha möjlighet att välja färdmedel. Lidingö stad arbetar med att förbättra framkomligheten och säkerheten för samtliga trafikslag.

Kommunala pensionärsförbundet

KPR vill som främsta synpunkt poängtera vikten av "tillgänglighetsplanering". D v s att beakta och ta hänsyn till alla de relevanta delarna i översiktsplanen som kan påverka tillgänglighet för äldre och funktionsnedsatta. Nyckelordet är "universell utformning", planering som ska medföra att "anpassningar" ej ska behöva göras i efterhand utan vara planerade i förväg.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

För att stärka arbetet med ökad tillgänglighet och delaktighet har Lidingö stad tagit fram ett funktionshinderspolitiskt program 2022-2030. Programmet innehåller strategiska och övergripande mål med syfte att stärka arbetet med ökad tillgänglighet och delaktighet inom staden.

För att öka möjligheten för invånarna att ta del av naturen ska det finnas tillgänglighetsanpassade naturstigar, tydlig och lättförståelig information och en trygg miljö anpassad för grupper med olika funktionsvariationer, barn och äldre.

SPF Seniorerna Lidingöskeppet och PRO Lidingö

SPF Seniorerna Lidingöskeppet och PRO Lidingö är bekymrade över att planen i sin nuvarande utformning inte alls utgår från de bostadsbehov den äldre befolkningen har.

Snabb ökning av antalet äldre personer

Inledningsvis vill vi lyfta ett perspektiv som vi saknar i samrådshandlingen, befolkningsutvecklingen. Vi tänker då särskilt på den snabba ökningen av antalet äldre personer. Översiktsplanen tar sikte mot år 2050. Då har antalet personer som är 65 år eller äldre ökat med cirka 3 400 personer (33 %) jämfört med idag, och tar vi åldersgruppen 80 år och äldre är ökningen cirka 2 300 personer (70 %). Det kommer att ha stor betydelse för behovet av bostäder. Vi tänker då främst på behovet av moderna bostäder med god tillgänglighet men också särskilt boende och bostäder för den personal som ska bemanna äldreomsorgen.

Kunna bo i tillgängliga bostäder i bra lägen

I stadens inriktning för omsorg och boende för äldre personer, antagen av kommunfullmäktige, anges:

En anpassad bostad och tillgänglig miljö är i sig förebyggande och kan stärka självständighet och skjuta upp behovet av mer omfattande insatser. För äldre som av olika skäl inte kan bo kvar i sitt nuvarande boende skulle en anpassad bostad och/eller anpassningar i den befintliga bostaden tillsammans med utvecklad service och stöd, till exempel via välfärdsteknik, kunna bidra till trygghet, självständighet och meningsfullhet och fördröja behovet av ett särskilt boende ... en tillgänglig bostad i sig kan vara förebyggande.

Två tredjedelar bor i hus/lägenheter med låg tillgänglighet

Omsorgs- och boendepånen är en god utgångspunkt för planeringen för bostadsförsörjningen framåt. De flesta äldre personer väljer att bo kvar i den bostad där de bor så länge det är möjligt. Det innebär att det främst är åldersgruppen 80 år och äldre som flyttar. Flytten är då vanligen föranledd av att man behöver en bekvämare och mer tillgänglig bostad. Nationellt så vet vi att ungefär två av tre pensionärer bor i hus där man måste kunna gå i trappor för att kunna komma ut. Sannolikt är det liknande i Lidingö, vilket då innebär att cirka 6 700 personer bor så, att ens hem kan bli ens fängelse när man inte längre kan gå i trappor.

Det behövs ett ökat byggande för att klara den demografiska utvecklingen

Med den stora ökningen av antalet äldre personer följer en lika stor ökning av behovet av bra och tillgängliga bostäder, som helst bör ligga i lägen nära dagligvaruhandel och annan service. Detta har inte alls beaktats i översiktsplanen. Tvärtom är översiktsplanens inriktning att kraftigt begränsa nytillskottet av bostäder på ön. Efter Högsätra Kärnan, Björnbo och parkeringshuset i Larsberg med totalt cirka 280 lägenheter ingenting. Inget resonemang förs om hur vi äldre ska kunna hitta de bostäder som talas om i planen för omsorg och boende. Det verkar inte vara

i vår egen kommun. Eftersom ökningen av andelen äldre personer är ännu högre i resten av länet så lär det bli svårt även där om det blir så att vi tvingas flytta från ön för att få en bostad där vi kan fortsätta att klara oss själva.

Hyreslägenheter behövs

Översiktsplanen anger också att det som byggs ska vara med ägande- eller bostadsrätt. Inte heller kring detta förslag förs något resonemang om konsekvenser. De av våra medlemmar som äger en nedamorterad villa eller radhus kan finansiera köpet av en bostadsrätt men de som bor i en hyreslägenhet kan det inte, de har små eller inga möjligheter alls att få ett banklån. Vart ska de flytta? Många av dem bor i trevåningshusen som byggdes i mitten av 1900-talet. Har de en låg pension godkänns de inte som hyresgäster när de vill flytta till hus med hiss även om de har ett sparkapital. När trapporna blir ett hinder blir de beroende av hemtjänst och anhöriga för att klara sig, och de blir isolerade. Det finns inget i översiktsplanen som behandlar hur stadens trevåningshus kan bli mer tillgängliga.

Det finns ingen beredskap för ett ökande behov av lägenheter med hyresrätt. En möjlighet som inte heller tas upp är att genom så kallade Attefallshus få in lägenheter i områden som redan är bebyggda. Inreda en till lägenhet i en villa är också något som inte redovisas som en möjlighet.

Seniorbostäder

Seniorbostäder pekas i omsorgs- och boendeplanen ut som en bra boendeform. I dagsläget bor cirka fem procent av stadens pensionärer i ett seniorboende. Det måste ses som en låg andel, och om andelen inte ska sjunka så är tillskottet i Björnbo helt otillräckligt. Vi vill erinra om vad som står i stadens bostadsförsörjningsplan, antagen av kommunfullmäktige 2015:

Bostäder för personer med funktionsnedsättning och seniorbostäder ska främst vara lokaliserade i anslutning till Lidingö centrum och stadsdelscentrumen. Bostäderna ska ha goda kommunikationer och vara väl integrerade med övrig bebyggelse.

Vård- och omsorgsboenden

I översiktsplanen anges vidare att ingen mark ska avsättas för nya vård- och omsorgsboenden. I stället ska de så långt möjligt inrymmas i befintliga fastigheter. Vår förhoppning är att detta inte speglar inställningen till äldre personer utan bottnar i ren okunnighet. Det finns i dag god kunskap om hur man utformar ett vård- och omsorgsboende så att det blir en bra och trygg boendemiljö. De flesta som beviljas bistånd med vård- och omsorgsboende har en demenssjukdom och kommer att bo i sitt nya hem i flera år. De är värda att få bo i ett boende utformat efter all den kunskap som finns, på en tomt som möjliggör att bygga så.

Sammanfattning

Pensionärsföreningarna ser det som nödvändigt att översiktsplanen omarbetas så att den:

- redovisar områden lämpliga för byggnation av flerbostadshus med god tillgänglighet
- redovisar områden för nya seniorbostäder i centrala lägen
- visar på önskvärdheten med åtgärder som installation av hissar för att öka tillgängligheten i områden med trevåningshus
- anger att en viss andel av tillkommande bebyggelse ska upplåtas med hyresrätt
visar på lämplig mark för nybyggnation av vård- och omsorgsboenden.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Lidingö stad tar regelbundet fram prognoser över behovet av bostäder för äldre. Bostadsbeståndet på Lidingö är varierat. Fördelningen mellan småhus och flerbostadshus är relativt jämn med en viss överrepresentation av flerbostadshus. Även fördelningen mellan upplåtelseformerna bostadsrätt, hyresrätt och äganderätt är relativt jämnt fördelad.

För att kunna bemöta behov inom äldreomsorgen erbjuder Lidingö stad flera slags boendeformer med olika inriktningar. Staden beslutar vilken typ av boende som ska finnas tillgängliga och vilken inriktning. Lidingö stad gör prognoser för hur behovet av bostäder för äldre kommer se ut de kommande åren och planerar därefter. Nya bostäder för äldre ska främst tillkomma i befintliga fastigheter för ett effektivt nyttjande av befintliga lokaler och infrastruktur.

LIDINGÖVILLOR – Villaägareföreningar i Samverkan

Lidingö villors styrelse anser att förslaget till översiktsplan stämmer överens med vad vi anser.

Men under avsnittet Trafik och transporter anser vi att man måste lägga till efter texten ”större delen av vägnätet håller god standard” följande: ”med undantag för Södra Huvudleden från Gåshagaleden till Skärsätra centrum, där åtgärder kommer att behövas för att väsentligt förbättra framkomlighet, trafiksäkerhet och boendemiljö”. (Vägsträckan bedöms som en av de sämsta huvudvägarna i hela regionen.)

Lidingö villor uppskattar också att man i planen skriver att staden även i fortsättningen skall bedriva ”ett lyssnande ledarskap”. Vi har noterat att lyssnandet från politiker och tjänstemän har förbättrats avsevärt under senare år och att Lidingö villor och våra medlemsföreningar nu har återkommande dialog med i stort sett alla aktuella nämnder och förvaltningar samt kommunstyrelsen. Dialogen behöver förbättras i några fall och vi ser fram mot att staden arbetar för det.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Formuleringen har setts över men har inte reviderats.

Privatpersoner

Person 1

Fler och större naturreservat i ljuset av EU-målet om skydd av 30 % natur, särskilt Grönstaskogen

I och med den mycket positiva utvidgningen av naturreservaten på Lidingö ökar andelen naturskyddad mark (till ca 22-23 % av landarealen). Dock uppnår Lidingö stad inte EU:s och det vetenskapliga målet om 30 % skyddad natur. För att skydda 30 % av Lidingös areal behöver mer värdefull natur skyddas, särskilt skogsmark. Här ligger Grönstaskogen närmast till hands för ett större nybildat naturreservat. ÖP bör ha som tydligt mål och inriktning att Lidingö uppnår 30 % naturskydd som andel av landarealen, med fokus på skydd av värdefull skogsmark.

Våtmarksrestaurering av dalen norr om Bergsätra

I ÖP bör det framgå att inriktningen är att våtmarkerna och skogen i dalen norr om Bergsätra bör restaureras/återställas och naturvärdena därmed höjas. Dalen utgör ett viktigt öst-västligt stråk för värden knutna till våtmarker, vilket bör stärkas genom restaureringsåtgärder. Även ur ett klimatanpassningsperspektiv vore det viktigt att restaurera våtmarkerna i dalen.

Trafikslag

I samrådsförslaget står att "alla trafikslag ska behandlas lika" (s 13). Detta bör, mot bakgrund av barn-, hälso-, trafiksäkerhets-, klimat- och miljöperspektiven, revideras. Istället för "likabehandling" bör ÖP inriktas mot att gång-, cykel- och kollektivtrafik (särskilt spårväg) underlättas och stärks och att en kraftig överflyttning sker från personbils- och annan motortrafik till mjukare, mer hälsofrämjande och miljövänliga trafikslag.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Översiktsplanen föreslår en restriktiv bebyggelseutveckling för att skydda värdefull natur och värdefulla grönområden.

Under år 2023 bildade Lidingö stad ett nytt naturreservat i Sticklinge och Långängen-Elfviks naturreservat utökades med syfte att säkerställa tätortsnära naturområden för friluftsliv och rekreation, samt bevara och vårda dess naturvärden såväl som kulturhistoriska miljöer. Det nya naturreservatet och utökningen av det befintliga innebär att Lidingös naturreservat utökades med omkring 75 procent.

Utgångspunkten för trafikplaneringen på Lidingö är att Lidingöborna själva ska ha möjlighet att välja färdmedel. Lidingö stad arbetar med att förbättra framkomligheten och säkerheten för samtliga trafikslag.

Person 2

Garaget längst bort på Larsbergsvägen, är enligt mig, i ett bedrövligt skick på utsidan. Hur det är inne i garaget vet jag inget om. Något måste göras antingen fräscha upp utsidan eller riva det.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Parkeringsgaraget i Larsberg är ett område som omnämns som område för eventuellt tillkommande bebyggelse i översiktsplanen.

Person 3

Angående översiktsplan och antalet parkeringsplatser:

Simhallen kommer att få många besökare från Lidingö och övriga Stockholm när den står klar. Redan i dag måste det reserveras plats för alla de bilar som kommer att vilja parkera i närheten av simhallen.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Parkeringsbehovet vid den nya simhallen har utvärderats och bedömningen är att det kommer finnas tillräckligt med parkeringsplatser vid den nya simhallen.

Person 4

Personen söker en lösning för "Torsviksdiket". Vid de senaste årens valrörelser har flera partier talat om att överdäcka Torsviksdiket men ingenting händer.

Det är en väldigt tråkig infart till Lidingö för besökare. En liten park med några träd och buskar samt kanske ett café vore en bra lösning. Dessutom skulle bullret minska runt Torsviks Torg.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

I översiktsplanen behandlas överdäckningen av Torsviksdiket och möjligheten att skapa en trevlig och säker trafikmiljö i området.

Person 5

För oss som bor på norra Lidingö, kanske även andra, är det önskvärt att Islinge hamnväg öppnas igen.

När vi ska till Torsvik (frisersalong, kemtvätt, elaffär, Lidl etc. etc.) får vi runda hela centrum och Stockholmsvägen med diverse trafiklyktor (stopp och starter), mycket trafik av olika slag. Tänk så mycket enklare vi skulle ha det att få ta Norra Kungsvägen och Islinge Hamnväg till Torsvik fram och tillbaka.

Att göra Islinge Hamnväg till enbart cyklisters och flanörers tillgång samt parkbesökare!??!

Det finns faktiskt gott om plats för oss alla även oss bilister.

Så, jag och alla med mig på norra ön ser fram emot att ni med det snaraste öppnar Islinge Hamnväg även för oss bilister.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Den framtida trafiksituationen på Islinge hamnväg utreds.

Person 6

Vid genomgång av förslaget till ny översiktsplan för Lidingö har jag funnit många positiva delar men också en del frågetecken. Dessa bör enligt min mening uträtas och kompletteras, i vissa delar även förändras för att få mitt och andra Lidingöbors fulla stöd.

Tidsperspektivet

Varför sätter man tidsperspektivet så långt som 2050? På 25 år hinner mycket hända. Inte minst demografiskt där antalet 65+ förväntas öka till 33 % av Lidingös befolkning (vilket för övrigt torde innebära minsta 45 % av röstunderlaget!). Behovet av acceptabla bostäder och stöd i olika former (hemtjänst, teknik mm) kommer sannolikt att öka markant under denna period.

Dessutom genomsyras översiktsplanen av en tro att man redan idag vet vilka förutsättningar (tekniskt och på annat sätt) som gäller under hela perioden.

Boendeformer

Eftersom jag själv numer kommit en bit över 70 kan jag meddela att jag – tillsammans med ett antal vänner – inte längre är intresserad av att äga en egen villa eller radhus. Bostadsrätt alternativt hyresrätt är alternativet då man vill ägna sig åt annat än trädgård och renoveringar. Denna situation har uppstått med åldern, dvs under den tid vi var yrkesverksamma och dessutom hade barn hemma var det annorlunda. Då ville vi äga vår bostad. Men de som varit behjälpliga med översiktsplanen kanske inte själva har uppnått det stadiet i livet då annat än hus är viktigt?

Tillgång till bostäder för arbetande inom näringsliv och hemtjänst

Översiktsplanen säger vackra ord om ett aktivt och mångfasetterat näringsliv. Men ingenting om vilka som skall jobba i detta näringsliv och var de i så fall skall bo. Så länge vi talar om en- eller fåpersonersföretag kan man måhända bo hemma (under förutsättning att man kan förändra bostaden så den uppfyller företagets krav!) men knappast för större verksamheter. Här finns helt klart behov av hyreslägenheter.

När jag själv blir beroende av hemtjänst vill jag ha kontinuitet och kvalitet. Det innebär bland annat att hemtjänstpersonal måste ha möjlighet att bo nära arbetet annars kommer de att byta till annan arbetsgivare då möjlighet yppar sig. Detta kan åstadkommas på ett antal olika sätt:

- Genom en fungerande bostadskedja som innefattar inte bara särskilt boende utan även seniorboenden av olika slag så att andra boendeformer frigörs till nya ägare/hyresgäster.
- Genom att bygga fler hyreslägenheter.
- Genom att tillhandahålla personalbostäder.

- Genom möjligheten att uppföra Attefallshus alternativt bygga om en villa/radhus till fler lägenheter.

Inget av detta återfinns i översiktsplanen. Det är till och med så att man kan utläsa att sådana åtgärder skall/får/önskas inte eftersom de utgör en förändring av existerande bestånd.

Slutligen vill jag poängtera att när vi som jag vill byta ut villa/radhus eller bostadsrätt/hyresrätt mot ett aktivt seniorboende där ensamheten motverkas med goda sociala aktiviteter och tillgång till mat samt nära till affärer och service så finns ingen mark för utbyggnad av liknande seniorbostad i planen. Det står dessutom uttryckligen att mark till sådant byggande inte skall upplåtas.

Slutsats

Jag hoppas och tror att ovanstående kommentarer kommer att beaktas i den slutliga planen. Om så stödjer jag den, annars kommer jag aktivt att försöka ändra den framöver, om inte på annat sätt så genom aktivt röstande på partier som hyser liknande synpunkter.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

En översiktsplan ska redovisa den långsiktiga och övergripande utvecklingsinriktningen för kommunen därav det långa tidsperspektivet. Under varje mandatperiod tas det fram en planeringsstrategi som ska redogöra för om det har skett förändringar när det gäller planeringsförutsättningar som är av betydelse för översiktsplanens aktualitet. I planeringsstrategin tas det ställning till om det finns delar av översiktsplanen som behöver ändras.

Bostadsbeståndet på Lidingö är varierat. Fördelningen mellan småhus och flerbostadshus är relativt jämn med en viss överrepresentation av flerbostadshus. Även fördelningen mellan upplåtelseformerna bostadsrätt, hyresrätt och äganderätt är relativt jämnt fördelad.

Lidingö stad tar regelbundet fram prognoser över behovet av bostäder för äldre. För att kunna bemöta behov inom äldreomsorgen erbjuder Lidingö stad flera slags boendeformer med olika inriktningar. Staden beslutar vilken typ av boende som ska finnas tillgängliga, vilken inriktning. Lidingö stad gör prognoser över behovet av bostäder för äldre kommer se ut de kommande åren och planerar därefter. Nya bostäder för äldre ska främst tillkomma i befintliga fastigheter för ett effektivt nyttjande av befintliga lokaler och infrastruktur.

Person 7

Tack för en bra beskrivning av Lidingös historia och tidigare utveckling, tyvärr saknas tydliga visioner som blickar framåt och som säkrar Lidingös unika karaktär och fortsatta utveckling. Majoriteten av utvecklingsprojekten som pekas ut har redan idag påbörjats så jag undrar vad som kommer att hända under åren 2030-2050. Jag kopplar mina synpunkter till valda citat i samrådsförslaget.

Sida 8 ”Lidingö är den unika och trygga skärgårdsstaden. Den gröna småstaden som bredvid storstaden utvecklas varsamt och i takt med Lidingöbornas behov. Ett tydligt fokus på kärnverksamheterna ger hög kvalitet i servicen och en låg skatt för Lidingöborna. Lidingö stad ger goda förutsättningar för lokala företag, ett aktivt civilsamhälle och livskraftigt föreningsliv”.

Håller med om att man ska se till lidingöbornas behov. En stor del av Lidingös befolkning är idag unga (23% 0-17 år och en ännu större andel 0-25 år). När det är dags för dem att flytta hemifrån är det svårt för dem att förbli Lidingöbor. Det måste finnas möjlighet till överkomliga hyresbostäder där man med stor flexibilitet kan bosätta sig så som ungdomar ofta kräver idag. Blir glad att läsa till att ni vill vara ”skärgårdsstaden” något som inte märks idag förutom det geografiska läget. Heja!

Sida 14 ” Bostäderna ska i första hand vara markbostäder då byggandet under de senaste åren framför allt har bestått av flerbostadshus. Att äga sin bostad är en trygghet för individen och ger stabilitet åt samhället. Olika typer av ägandeformer ska därför prioriteras framför hyresrätter”

Med tanke på att många hyresbostäder de senaste årtionden omvandlats till bostadsrätter behövs ett nytillskott av hyresbostäder i varierande storlek för att skapa ett dynamiskt samhälle. Hyresbostäder behövs förutom till ungdomar också för att lokala företag ska ha möjlighet att ha personal tillgänglig och bidra till den lokala känslan att både jobba och bo på ön, säkerligen bra ur miljösynpunkt också.

Sida 16 ” En överdäckning av Torsviks- och Herserudsviadukten kan bidra positivt till området genom sänkta bullernivåer från trafiken. Det är kan även skapa en trevligare och mer tilltalande entré till Lidingö samt det kan öka trivseln i Torsviksområdet.”

Sida 41 ” Buller är den miljöstörning som berör flest människor i vårt land. Forskning visar att buller påverkar människors hälsa, ofta mer än vad många tror.”

Om Lidingö ska tillföras något positivt måste hela infarten till Lidingö däckas över. Det finns mycket att vinna på att reducera bullernivåerna och även möjlighet att binda ihop Lidingö centrum och Torsvik med en småskalig bebyggelse. Även en mindre överdäckning är mycket kostsam och kommer troligen att kräva en rejäl skattehöjning. Gör hellre något positivt genom att tillåta viss nybyggnation av bostäder på mark som idag inte är särskilt trivsam. Låt Stockholmsvägen åter bli den handlagata som den var innan Södra Kungsvägen kom till där människor kan promenera och vistas mellan Centrum och Torsvik i en trivsam bullerfri miljö. Centrala Lidingö behöver också fler invånare för att kännas trivsamt och tryggt under dygnets alla timmar.

Sida 18 ” Bebyggelse kan tillkomma i områden där det finns god möjlighet att bidra med värden till det befintliga området och den omgivande miljön. Den restriktiva

bebyggelseutvecklingen ställer höga krav på arkitektur, platsskapande och karaktär som är kännetecknande för Lidingö.”

Här måste staden vara mer lyhörd för att tillåta ändrad användning av redan uppförda byggnader vars ursprungliga verksamhet det inte längre finns behov av av olika anledningar. Vid krav på bebyggelseutveckling måste staden även vara medveten om att det är en fördyrande åtgärd och mer tidskrävande och ha det i beaktande vid kommande projekt.

De kartor som används i materialet är både för detaljerade, generella och vilseledande på samma gång, ibland är det någon lite skärva man måste hitta och säkert någon man inte ser. Gör en tydlig bilaga till vad som avses.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Bostadsbeståndet på Lidingö är varierat. Fördelningen mellan småhus och flerbostadshus är relativt jämn med en viss överrepresentation av flerbostadshus. Även fördelningen mellan upplåtelseformerna bostadsrätt, hyresrätt och äganderätt är relativt jämnt fördelad.

I översiktsplanen behandlas överdäckningen av Torsviksdiket och möjligheten att skapa en trevlig och säker trafikmiljö i området.

För att skapa förutsättningar för näringslivet på Lidingö ska fastigheter som är planlagda för verksamhet fortsätta vara det både för att underlätta för befintliga företag att utöka sin verksamhet och för nya företag att etablera sig på Lidingö.

Kartorna i översiktsplanen är översiktliga och inte geografiskt exakta.

Person 8

Planen innefattar goda intentioner då det gäller att stärka Lidingös landskapsbild samt natur- och kulturmiljövärden. Där betonas vikten av högkvalitativ grönstruktur med hög biologisk mångfald, att lidingöborna har nära till rekreativa grönytor, att vistelse i högkvalitativ grönstruktur med hög biologisk mångfald påverkar stressreduceringen mer och effekten håller i sig under längre tid än en vistelse i mer likartad eller urban grönstruktur.

Intentioner som dock inte överensstämmer med det nuvarande praktiska utförandet gällande öns högvuxna gräsytor som utgör 56 % av kommunens gräsytor. De är vidsträckta, ängsliknande och artrika gräsområden som sträcker över hela ön och in på knuten där vi bor. Där möter vi dagligen och rekreativt den vilda och välkända ängsblomningen från tidig vår till sen höst. Och där finns födoresurserna för våra pollinatörer. Högkvalitativa naturvärden som dock berövas oss Lidingöbor och våra livsviktiga pollinatörer, som fräntas sin livsmiljöer, då kommunen håller dessa gräsytor kortklippta från tidigt i juni och sedan hela den blommande säsongen ända in i oktober, utan möjlighet för den vilda ängsblomningen att återhämta sig mellan klippningarna.

Under den blommande säsongen sköts/intensivklippas de högvuxna gräsytorna liksom en gammalmodig idé om det urbaniserade kulturlandskapet som i den biologiska mångfaldens tidevarv inte är modern lägre. Nedklippta och renrakade smälter de stora högvuxna gräsytorna ihop med bruksgräset som utgör 26 % av kommunens gräsytor, som ska hållas kortklippta för människor att umgås på, vilket sammantaget betyder att 81 % av öns gräsytor under hela den vilda blomningssäsongen utarmas och förvandlas till en vidsträckt ödslig stubbad och gulnad golfbana- istället för att bevaras som det blommande och levande kulturlandskap som det är. Stick i stäv med intentionerna i den nya översikts- och framtidsplanen.

Lidingö naturskyddsförening har i flera år fört en dialog med kommunen om detta och om att införa en modern och varsam grässkötsel av det högvuxna gräset, liksom andra kommuner runt om i vårt land. Och som inte är förenat med högre kostnader - snarare tvärtom. Lidingö ligger dock långt efter. Positiva förändringar har kunnat skönjas och goda initiativ tas men försiktigt och mycket långsamt och långt ifrån tillräckliga. De få skyddade slåtterängar som finns på ön ligger otillgängligt till och säkerställer inte på långt när pollinatörernas behov av överlevande livsmiljöer och det mänskliga behov av blommande marker som ett högkvalitativt rekreativt värde. Det kan de högvuxna gräsytorerna göra om de både kultiveras och vilt får blomma, genom att förslagsvis kantklippas, ges klippta breda gångar och utsparade vildblommans öar....

Vi Lidingöbor behöver politikernas stöd för att påskynda arbetet för den biologiska mångfalden, högkvalitativ grönstruktur, säkerställandet av pollinatörernas livsresurser samt den blommande naturen som högkvalitativt mänskligt rekreativt värde.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

En av utgångspunkterna i Lidingö stad översiktsplan är att bevara och utveckla grönstrukturen för att skapa goda förutsättningar för främjandet av biologisk mångfald, ekosystemtjänster, klimatanpassning och människors hälsa.

Hur stadens natur- och grönområden ska utvecklas och skötas hanteras i separata skötselplaner och i stadens grönplan.

Lidingö stad håller på att arbeta fram en övergripande rutin för arbete med pollinatörer på Lidingö.

Person 9

Synpunkter på Lidingös Översiktsplan Öp2024

1. Översiktsplanen borde ha synpunkter på relationer med grannkommuner

Lidingö stad bör verkligen bry sig om Lidingös verkliga kommunikationers centralpunkt: Ropsten. Även om Ropsten ligger i Stockholms kommun bör det finnas

skrivningar som pekar på hur grannskapet påverkar. Det gäller t ex parkering på Stockholmssidan, anordnandet av trafik. Men också stadsplaner på Stockholmssidan.

Ett aktuellt exempel är den påtänkta cementanläggningen som påverkar transporter både till sjöss, väg och järnväg. Den nya hamnen tar bort pendelbåtarna till både city och Storholmen. Med sitt läge nära bron finns risker för olyckor och gör gapet mellan Stockholm kortare.

Spårvägen som planerats mellan Lidingöbanan och City omöjliggörs.

Vägtransporter längs Norra Hamnvägen mot Värtahamnen kompliceras. Även möjligheten att till fots och cykel ta sig fram längs vattnet blockeras.

Lastbilstransporternas anslutning till motorvägen blir trasslig och kräver mer än de 4000 m2 som planen gäller, både vad gäller parkering och bredare vågar.

Att Stockholm lägger emittenter vid sin gräns mot öster, är vi inte förvånande efter alla år med illaluktande västvindar från gasverket mot höghusen i Bodal och Larsberg. Översiktsplanen behandlar inte

2. Södra huvudleden mellan Skärsätra och Högberga

Den väsentliga frågan om vägen mellan Skärsätra och Högberga tas inte upp i ÖP. Att den inte kunde lösas för tjugofem år sedan gör den inte mindre aktuell. Det är helt orimligt att denna huvudled korsar spåren två gånger och att denna huvudled är hastighetsbegränsad till 30 km/h. En lösning bör aviseras i Översiktsplanen som innefattar Parkvägen, söder om Skärsätra skola, fortsatt söder om Kottlasjöns södra vik och anslutande till Gåshagaleden vid Högberga station.

En finansiering skulle kunna vara en flerfamiljshusexploatering norr om Gåshagaleden men inte ändra fram tillsjön.

3. Ytterligare flerfamiljsbebyggelse

Översiktsplanen är märkligt passiv vad gäller ny bebyggelse. Det borde gå att finna betydligt fler områden där Lidingö kan ta något mer ansvar för Stockholmsområdets expansion. Det gäller t ex mitt förslag norr om södra huvudleden. Utöver detta kan det gälla runt Vattängen där måste bevaras, men området i övrigt kan exploateras. Parkeringen i Centrum och tomterna på andra sidan Lejonvägen bl. a Tindra. Rudboda behöver fler bostäder, högre hus i Rudboda centrum, och bebyggelse nordväst om Lojovägen, vid Baggeby station (riv rysshuset). Även området norr om spårvägen strax före Talludden borde kunna exploateras. Det finns säkert fler.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar

Det framgår i översiktsplanen att Ropsten är Lidingös viktigast kollektivtrafiknod.

Lidingö stad för dialog med Stockholms stad om den planerade cementanläggningen.

Lidingö stad har tagit del av de föreslagna områdena men de kommer inte vara aktuella i översiktsplanen.

4 Sammanfattande bedömning och förslag till vidare handläggning

Planförslaget har reviderats utifrån synpunkterna som inkom under samrådet. Mindre revideringar av planförslaget har gjorts i form av omformuleringar och korrektur. Följande ändringar har gjorts i förslaget till översiktsplanen:

- Förtydligats hur planförslaget förhåller sig till RUF 2050
- Den regionala grönstrukturen har lagts till i avsnittet mellankommunala frågor
- Nationella mål för gestaltad livsmiljö och nationella målet för totalförsvaret och civila försvaret har lagts till i planförslaget
- I kapitlet Allmänna intressen har avsnittet om kulturmiljö uppdaterats med mer information om stadens nya kulturmiljöprogram
- Ett avsnitt om fornlämningar har lagts till i kapitlet Allmänna intressen
- Avsnittet om näringslivet i kapitlet Allmänna intressen har omformulerats och utgår från Lidingö stads näringslivspolicy
- Avsnittet civil beredskap i kapitlet Allmänna intressen har utvecklats, bland annat har stadens risk- och sårbarhetsanalys arbetats in i avsnittet
- Avsnittet om förorenade områden i kapitlet Allmänna intressen har kompletteras med en karta över potentiellt förorenade områden
- En karta som visar bullernivåer längs de största vägarna på Lidingö har lagts till i avsnittet om buller i kapitlet Allmänna intressen
- Ett avsnitt om masshantering har lagts till i kapitlet Allmänna intressen
- I avsnittet om klimatanpassning har det förtydligats hur staden arbetar med att hantera klimatrelaterade risker